

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

VALORIFICAREA
ENERGIEI

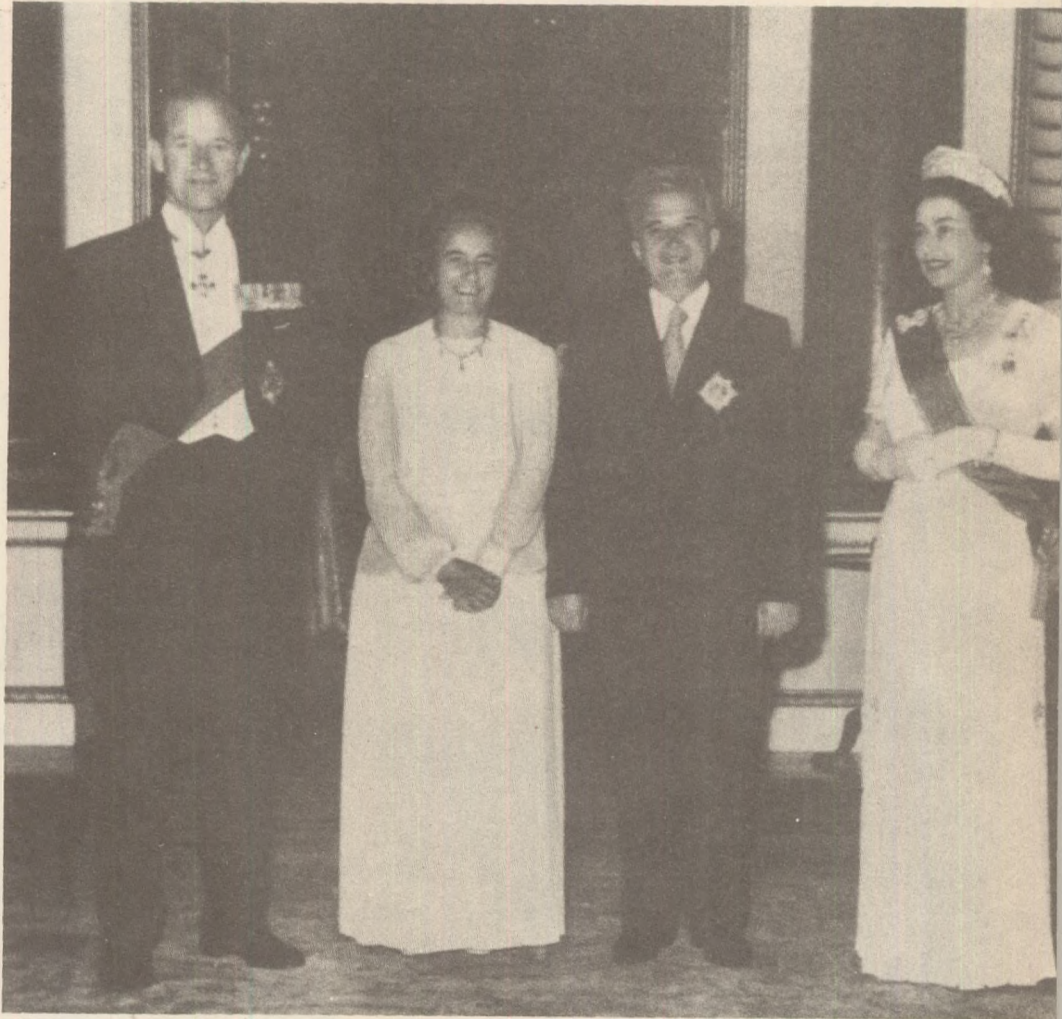
în perspectiva
PROCESULUI CIRCULAR
ACTIV

În evoluția relațiilor de colaborare româno-engleze

VIZITA DE STAT A PREȘEDINTELUI NICOLAE CEAUȘU ȘI A TOVARĂȘEI ELENA CEAUȘESCU ÎN MAREA BRITANIE

Președintele României socialiste a fost întâmpinat la sosirea la Londra cu cele mai înalte onoruri rezervate șefilor de stat, cu sentimente de deosebită stimă și înaltă considerație față de personalitatea unuia din cei mai remarcabili și dinamici oameni de stat ai vremurilor noastre.

Vizita de stat constituie o expresie a bunelor relații dintre cele două țări și popoare și a dorinței comune de a le imprima un curs continuu ascendent; ea va contribui la dezvoltarea cooperării și colaborării multilaterale dintre România și Marea Britanie, spre binele reciproc, al cauzei păcii, securității și înțelegerii între națiuni.

Peste 120 000 de oameni ai muncii din întreprinderile și instituțiile Capitalei au participat la grandioasa și entuziasta adunare populară închinată sărbătoririi unor momente de nepieritoare strălucire din istoria țării: revoluția de la 1848 și naționalizarea principalelor mijloace de producție

DEPLINĂ ANGAJARE ȘI UNITATE A POPORULUI ÎN EDIFICAREA UNEI ROMÂNII INDEPENDENTE ȘI PROSPERE

GRANDIOASA adunare populară desfășurată în Capitală cu prilejul aniversării celor două evenimente cruciale din istoria de luptă a poporului român pentru libertate și dreptate socială — revoluția de la 1848 și naționalizarea principalelor mijloace de producție în 1948 — s-a constituit într-o nouă și impresionantă manifestare a unității de neclintit a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregii națiuni, în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a azeziunii depline față de politica internă și externă a partidului și statului nostru.

Cuvîntarea rostită la adunare de secretarul general al partidului, vibrant omagiu adus în numele țării, de către fiul ei cel mai iubit și mai stimat, tuturor celor care au luptat și s-au jertfit pentru binele și libertatea poporului, reprezintă în același timp și un document de cea mai mare însemnătate pentru înțelegerea sensurilor profunde ale istoriei noastre, o magistrală analiză a rolului maselor populare ca făuritoare ale istoriei, rol care iese cu

pregnanță în lumină în toți acești 130 de ani. „**Însăși desfășurarea revoluției burghezo-democratice**, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, **luptele ulterioare de eliberare națională și socială, luptele de clasă care au determinat marile schimbări revoluționare din România sint rezultatul participării unite a maselor populare, a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, exprimînd rolul hotărîtor pe care poporul l-a jucat în făurirea propriei sale istorii...**”. Aceste două momente epocale din istoria poporului român — revoluția de la 1848, care a deschis era transformărilor burghezo-democratice, și actul revoluționar al naționalizării principalelor mijloace de producție, care a creat baza materială pentru trecerea la făurirea societății fără clase, a socialismului — deși despărțite în timp prin arcul unui secol se află într-o deplină continuitate de idei, sint indisolubil unite de idealuri și aspirații comune, se înscriu ca puncte nodale în logica obiectivă a istoriei. Așa cum se arăta în cuvîntarea secretarului general al partidului, ele aparțin unui proces unitar, unui secol

frămîntat de lupte grele duse de poporul nostru pentru eliberare socială și națională în cursul căruia alte momente-cheie au fost unirea Țării Românești cu Moldova în 1859, cucerirea independenței în 1877, crearea, prin voința maselor, a statului național unitar român în 1918. Un secol de-a lungul căruia o dată cu dezvoltarea forțelor de producție, impulsivitatea de înseși evenimentele politice amintite, are loc o continuă spori-re a rîndurilor proletariatului și o dată cu aceasta, o permanentă creștere a avîntului luptelor revoluționare. Constituirea încă din anul 1893 a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor, iar în anul 1921 a Partidului Comunist Român u avut o importanță istorică pentru organizarea politică a clasei noastre muncitoare, pentru lupta sa revoluționară a cărei incununare a fost cucerirea puterii politice în alianță cu țărănimea, intelectualitatea și celelalte categorii sociale, trecerea la construirea noii orînduiri socialiste. De fapt abia o dată cu această marile idealuri de libertate, de dreptate socială și națională pentru care au luptat revoluționarii de

TREI DEZENII DE LA NAȚIONALIZAREA PRINCIPALELOR MIJLOACE DE PRODUCȚIE Sesiuni științifice

■ Sub egida Academiei R. S. România, Academiei de Științe Sociale și Politice, Academiei „Ștefan Gheorghiu”, Academiei de Studii Economice, Institutului de Studii Istorice și Social-Politice s-a desfășurat în ziua de 9 iunie 1978 sesiunea științifică **Rolul industrializării în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate în România și trecerea la comunism**, organizată cu prilejul aniversării a 30 de ani de la naționalizarea principalelor mijloace de producție.

Sesiunea a dezbătut o tematică vastă la care și-au adus contribuția cadre din conducerea partidului și statului nostru, a unor organizații județene de partid, oameni ai muncii din mari întreprinderi, cercetători științifici, cadre didactice.

Comunicările au tratat teme privind: contribuția creatoare a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** la elaborarea și înfăptuirea politicii P.C.R. de industrializare socialistă a țării, rolul clasei muncitoare în transformările revoluționare din țara noastră, revoluția tehnico-științifică — bază a dezvoltării în ritmuri susținute a economiei naționale, îmbunătățirea conducerii, organizării și planificării economiei naționale, ritmurile rapide ale dezvoltării industriale ca bază a ridicării neconținute a nivelului de trai al populației, industrializarea și participarea României la diviziunea internațională a muncii.

■ Comunicările prezentate la sesiunea științifică festivă a Institutului de economie socialistă din 9 iunie a.c. s-au axat atât pe prezentarea realizărilor obținute de poporul nostru în decursul celor trei decenii de construcție socialistă, cât și pe analiza problematicii economice actuale și a perspectivelor deschise de înfăptuirea istoricelor hotărâri ale Congresului al XI-lea, ale Conferinței Naționale din decembrie 1977, precum și ale plenarei C.C. al P.C.R. din martie a.c.

În comunicări a fost subliniată semnificația momentului aniversat, pus în incidență cu principalele evenimente din viața poporului nostru pe linia unității și continuității. Un larg spațiu l-au ocupat comunicările privind pregătirea și îndeplinirea de către Partidul Comunist Român a actului naționalizării, semnificațiile economice, sociale și politice ale acestui eveniment istoric.

la 1848 aveau să-și găsească deplina împlinire.

JUSTEȚEA deplină a politicii Partidului Comunist Român, caracterul profund științific al strategiei sale în opera de făurire a socialismului pe pământul patriei noastre, înalta sa capacitate de organizator și conducător al poporului sînt demonstrate cu o extraordinară forță de convingere de impresionantele succese pe care le-am dobîndit în cele trei decenii care au trecut de la naționalizarea principalelor mijloace de producție, practic punctul de pornire în făurirea și dezvoltarea unei puternice economii socialiste. Deplin conștient că fără o industrie modernă, de înalt nivel tehnic, diversificată, nu se puteau dezvolta nici celelalte ramuri ale economiei, nu se putea asigura punerea în valoare nici a marilor resurse creatoare ale poporului nostru și nici a bogățiilor sale materiale, nu s-ar fi putut crea condițiile pentru creșterea bunăstării poporului, partidul, ținînd seama de condițiile concrete ale țării, a situat în centrul politicii sale industrializarea socialistă.

Numai aceasta a fost condiția care a permis și a determinat practic avîntul multilateral al întregii noastre economii, al științei și culturii. „Pe baza faptelor, sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, în cuvîntarea rostită la marea adunare populară din Capitală, **putem afirma cu deplin temei că politica Partidului Comunist Român de industrializare socialistă, de dezvoltare a agriculturii, științei, culturii, învățămîntului s-a dovedit pe deplin justă. Viața demonstrează că în edificarea noii orînduirii sociale partidul nostru comunist știe să aplice în mod creator adevărurile generale și legitățile revoluționare la condițiile concrete din România, călăuzindu-se neabătut, în întreaga sa activitate, de concepția materialismului dialectic și istoric, de socialismul științific, asigurînd înălțarea continuă a patriei pe noi culmi de progres și civilizație**”. Desigur, arăta secretarul general al partidului, drumul pe care l-am străbătut nu a fost ușor, nu a fost lipsit de eforturi, de greutăți, de greșeli, dar poporul nostru sub conducerea înțeleaptă a partidului a știut să le învingă. Astăzi, dintr-o țară agrară slab dezvoltată, România s-a transformat într-un stat industrial-agrar cu o industrie și o agricultură modernă, într-un stat puternic, înfloritor. Astăzi ne propunem, ceea ce nici măcar nu puteam visa cu trei decenii în urmă, ca în cursul cincinalului viitor să ne ridicăm la condiția statelor cu o dezvoltare

medie. Și dacă trei decenii sînt, în viața unei țări, a unui popor, o perioadă scurtă, de timp, noi am străbătut în această perioadă o uriașă etapă istorică.

Producția industrială a țării este în prezent de 38 de ori mai mare decît în anii dinaintea războiului mondial, iar producția agricolă de aproape 3 ori mai mare. Ca urmare a dezvoltării impetuoase a forțelor de producție, a ramurilor producției materiale, dar și a puternicului progres al învățămîntului, științei, culturii, al spiritualității poporului român, venitul național este de 12 ori mai mare decît în anul 1950. Sînt cîșteri pe care puține state ale lumii le pot consemna într-o asemenea perioadă de timp. Iar întreaga dezvoltare a economiei naționale s-a reflectat nemijlocit în creșterea bunăstării poporului, a nivelului său de civilizație.

Pentru că țelul suprem al politicii partidului și statului nostru, esența construcției socialismului și comunismului, o constituie tocmai ridicarea neîncetată a nivelului de trai al tuturor oamenilor muncii, îmbunătățirea continuă a condițiilor lor de muncă și de viață. Concludent pentru aceasta, veniturile din retribuție ale personalului muncitor au crescut din 1950 pînă în 1977 de peste 15 ori, iar pînă în 1980 de circa 21 de ori; veniturile populației din fondurile sociale de consum s-au mărit de circa 18 ori, iar în 1980 vor fi de 23 ori mai mari; cheltuielile pentru învățămînt au sporit în perioada menționată de aproape 15 ori, pentru sănătate de aproape 18 ori, pentru pensii de peste 35 ori. Tabloul vieții noi a poporului nostru nu ar fi desigur complet dacă nu am adăuga ampla acțiune de construcție de locuințe, de edificii social-culturale, spitale, școli, grădinițe, creșe, procesul de intensă urbanizare pe care îl cunoșc toate localitățile patriei. Întregul nostru popor, concluziona secretarul general al partidului, duce astăzi o viață demnă, liberă, își construiește conștient propriul viitor socialist și comunist, acționînd, totodată, pentru asigurarea independenței și libertății, pentru pace și prietenie cu toate popoarele lumii.

AȚIUNIND ferm pentru înfăptuirea obiectivului său de a crea toate condițiile pentru afirmarea și manifestarea liberă și deplină a personalității umane, partidul nostru s-a preocupat cu toată consecvența de perfecționarea și aprofundarea democrației socialiste, a cărei temelie trainică a fost pusă odată cu instaurarea proprietății socialiste asupra mij-

loacelor de producție. Creînd pentru toți membrii societății aceeași poziție față de mijloacele de producție, proprietatea socialistă a înlăturat inegalitatea economică, le-a conferit tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, calitatea de producători, proprietari și beneficiari, dreptul de a participa direct la conducerea tuturor domeniilor activității economice și sociale. Cadru organizatoric larg democratic creat de partidul nostru în ultimul deceniu a asigurat toate condițiile pentru ca această participare să fie deplină și efectivă, iar recentele măsuri adoptate de plenary C.C. al P.C.R. din martie a.c. privind afirmarea principiului autoconducerii muncitorești, a autogestunii, a pus la îndemîna organismelor democratice de conducere a unităților economice, instrumentele, pîrghiile economico-financiare pentru îndeplinirea atribuțiilor și răspunderilor cu care au fost investite.

În acest context de puternică afirmare a democrației muncitorești, a principiilor de etică și echitate socialistă, una dintre marile realizări ale politicii partidului nostru o constituie rezolvarea revoluționară a problemei naționale, asigurarea deplinei egalități în drepturi pentru toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate, înfăptuindu-se astfel unul dintre visurile revoluționarilor de la 1848. Baza materială pentru înfăptuirea în viață a drepturilor egale pentru toți cetățenii o constituie amplasarea și dezvoltarea forțelor de producție pe întregul teritoriu, ceea ce le creează condiții egale de muncă, de retribuire, de trai și de civilizație.

O DOVADĂ a acțiunii perseverente a partidului nostru pentru asigurarea în fapt a egalității tuturor cetățenilor, o constituie dezvoltarea în ritmuri mai înalte a județelor în care trăiesc și naționalități conlocuitoare, concretizată și de obiectivul ca pînă în anul 1980 toate județele patriei să realizeze o producție industrială de cel puțin 10 miliarde de lei. Concomitent cu dezvoltarea economică s-au dezvoltat cultura naționalităților conlocuitoare, învățămîntul, activitatea cultural-artistică în limba proprie. Toate acestea spunea secretarul general al partidului, constituie realizări de seamă în politica națională ale partidului și statului nostru, „care s-au pronunțat întotdeauna pentru deplina egalitate în drepturi între toți oamenii muncii, între toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate”.

Într-o strînsă unitate cu politica

internă se află, așa cum reiese și din recenta cuvîntare a secretarului general, și politica internațională a partidului și statului nostru, principiile pe care se întemeiază relațiile României socialiste cu alte state : deplina egalitate în drepturi, respectul independenței și suveranității, neamestecul în treburile interne, renunțarea la forță și la amenințarea cu forța, principiile care se afirmă cu tot mai multă vigoare ca fiind singurele pe care se pot asigura relații noi, democratice de colaborare, se poate asigura pacea în întreaga lume. De altfel, după cum se știe, omenirea este confruntată cu probleme complexe, pacea lumii, fiind amenințată, în condițiile unei curse a înarmărilor fără precedent, de mari primejdii. „Viața demonstrează, sublinia din nou secretarul general al partidului, că asigurarea păcii și independenței popoarelor necesită unirea tuturor forțelor progresiste, antiimperialiste, a tuturor popoarelor, care dispun de capacitatea necesară pentru a impune relații noi, democratice între state, realizarea unei lumi a păcii, mai drepte și mai bune pe planeta noastră.” În contextul amplei analize asupra vieții internaționale, pe care a făcut-o în cuvîntarea sa, secretarul general al partidului a exprimat speranța că sesiunea specială a O.N.U., va lua măsuri hotărîte, menite să deschidă calea trecerii la înfăptuirea dreptului sacru al popoarelor de a trăi în pace.

Am sărbătorit cele două mari evenimente istorice în condițiile în care ne aflăm angajați cu toate forțele în înfăptuirea obiectivelor stabilite de Congresul al XI-lea al partidului, de Conferința Națională din decembrie anul trecut. Obiective mari care impun realizarea unui adevărat salt calitativ în toate domeniile activității, intensificarea eforturilor pentru înfăptuirea tuturor prevederilor cincinalului, pentru afirmarea puternică a revoluției tehnico-științifice, pentru realizarea hotărîrilor privind perfecționarea conducerii și planificării economiei și accentuarea autoconducerii muncitorești, asigurînd astfel mersul nostru ferm înainte pe drumul civilizației și bunăstării. Tocmai pentru realizarea acestor obiective, societatea muncii libere pe care o edificăm, calitatea fiecărui om al muncii, fără deosebire de naționalitate, de proprietar, producător și beneficiar, cere fiecăruia, la locul său de muncă, să facă totul pentru a-și îndeplini exemplar îndatoririle față de patrie, pentru asigurarea viitorului ei liber, independent și prosper.

N. IONESCU

TREI DECENII DE LA NAȚIONALIZAREA PRINCIPALELOR MIJLOACE DE PRODUCȚIE Sesiuni științifice

Totodată, s-au evidențiat principalele caracteristici și direcții ale procesului de adîncire a democrației muncitorești, precum și realizările și perspectivele creșterii continue a nivelului de trai material și spiritual al poporului nostru.

La sesiune au participat cercetători științifici, precum și cadre didactice integrate în cercetarea economică din învățămîntul superior.

La sesiunea științifică cu tema **Strategia dezvoltării industriale în România**, organizată în ziua de 7 iunie a.c. de Institutul de economie industrială, au participat cadre din institutele de cercetări și proiectări, cadre didactice din învățămîntul superior, specialiști din activitatea productivă, studenți. Manifestarea a prilejuit prezentarea a numeroase comunicări și desfășurarea unor dezbateri pe teme privind politica științifică a Partidului Comunist Român de industrializare socialistă a țării, modernizarea structurii industriale și valorificarea superioară a resurselor, accentuarea laturilor calitative în întreaga activitate economică, creșterea eficienței economice a activității productive în întreprinderile industriale etc.

Lucrările sesiunii s-au desfășurat în ședință plenară și pe 4 secțiuni : Problemele generale ale dezvoltării industriei ; Valorificarea superioară a resurselor și modernizarea structurii industriei ; Economia și organizarea întreprinderilor industriale ; Metode și tehnici statistico-matematice cu aplicații în economia industriei.

Sesiunea științifică jubiliară organizată în cadrul Academiei de Studii Economice în ziua de 6 iunie a.c. a abordat o problematică majoră : însemnătatea istorică a naționalizării principalelor mijloace de producție ; caracterul creator al politicii P.C.R. în înfăptuirea actului naționalizării ; strategia industrializării socialiste în România ; naționalizarea principalelor mijloace de producție – premisă a apariției proprietății socialiste în România ; economia Capitalei la cei 30 de ani de la naționalizare ; rolul conducător al clasei muncitoare ; noua calitate a oamenilor muncii de proprietari și producători ai mijloacelor de producție ; semnificațiile juridice ale naționalizării ; creșterea și perfecționarea bazei tehnico-materiale în anii dezvoltării planificate a economiei naționale românești ; naționalizarea – premisă principală pentru crearea și modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii.

Expresie a interdependenței dezvoltare-bunăstare

ÎMBUNĂȚIREA CONSUMULUI — COMPONENTĂ DE BAZĂ A CREȘTERII NIVELULUI DE TRAI (I)

ÎNTREAGA DEZVOLTARE economică a României din anii construcției socialiste s-a înfăptuit sub semnul preocupării permanente a partidului pentru realizarea obiectivului central al politicii sale — ridicarea permanentă a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor, crearea celor mai bune condiții pentru manifestarea pleneră a personalității umane. Cunoscând legătura inseparabilă dintre creșterea economică și îmbunătățirea vieții materiale și spirituale, că gradul de bunăstare și civilizație al unui popor este condiționat nemijlocit și în cea mai mare măsură de nivelul, structura și dinamica producției, Partidul Comunist Român a promovat permanent, în anii socialismului, o politică de dezvoltare susținută și armonioasă a forțelor de producție, de modernizare și repartizare rațională a acestora pe teritoriu.

Aceasta a avut drept rezultat modificări substanțiale în volumul, dinamica și structura producției materiale, în creșterea și diversificarea altor activități sociale utile, sporirea avuției naționale și a venitului național, adică a acelor premise de care depinde până la urmă bunăstarea poporului, calitatea vieții sale.

Componentă fundamentală a nivelului de trai, îmbunătățirea consumului populației capătă o semnificație socială puternică în anii socialismului, el fiind unul din factorii principali care influențează modul de viață al oamenilor, corespunzător cerințelor noii orânduiri, al societății socialiste multilateral dezvoltate.

Dezvoltarea economică — temei al bunăstării

FĂRĂ A IGNORA relația reciprocă dintre producție și consum, importanța consumului în dinamizarea producției, trebuie subliniat rolul hotărâtor al nivelului, structurii și calității producției de bunuri materiale și spirituale, al altor activități sociale utile, în acoperirea la un nivel tot mai satisfăcător a nevoilor umane, tot mai multe și în continuă diversificare.

Pornind de la cunoașterea profundă a unității dintre producție și consum, de la faptul că nivelul și structura forțelor de producție hotărăsc cât se poate consuma la un moment dat în societate, iar relațiile de producție hotărăsc cum se poate consuma ceea ce este stabilit, partidul nostru a elaborat o strategie pe termen lung a cărei esență constă în opțiunea pentru dezvoltare susținută în scopul creșterii bunăstării poporului. Această opțiune a avut la bază analiza realităților economico-sociale din țara noastră, care a moștenit un nivel de dezvoltare a forțelor de producție redus¹⁾, precum și obiectivul ca fiecare cetățean al României socialiste să-și poată acoperi — pe măsura dezvoltării și modernizării economice — nevoile sale materiale și spirituale tot mai diverse.

¹⁾ În anul 1938, an de vîrf al perioadei antebelice, venitul național pe locuitor realizat în România se ridica la 80—90 de dolari (vezi Era socialistă nr. 16/1977, p. 10).

Stabilirea în condițiile țării noastre a unei rate înalte a acumulării, a constituit impulsul fundamental al dezvoltării forțelor de producție, la rîndul lor suport material al creșterii bunăstării poporului. În acest sens semnificative sînt rezultatele dezvoltării economice noastre naționale în perioada 1966—1975, cînd rata acumulării a fost de 31,8% ; în această perioadă ritmul mediu anual de creștere a venitului național a fost de 9,5%, față de 7,9% în deceniul 1956—1965, cînd pentru acumulare a fost alocat 22,4% din venitul național.

Dacă, spre exemplu, în deceniul 1966—1975 s-ar fi alocat pentru acumulare numai 25% din venitul național, s-ar fi realizat un venit național pe locuitor mult mai mic, cel mult de 14 000 lei/locuitor față de realizările efective ale anului 1975, cînd acest indicator se ridică la peste 17 000 lei/locuitor. În această situație, alocări pentru dezvoltare a unei cote de 25%, fondul de consum pe locuitor ar fi ajuns la circa 10 500 lei. Or, prin creșterea cotei din venitul național alocată dezvoltării s-a ajuns la creșterea de mai sus a venitului național și la un fond de consum pe locuitor de circa 11 800 lei. Rata înaltă a acumulării a avut drept rezultat, deci, nu numai crearea suportului material al creșterii consumului, ci însăși obținerea unui fond de consum tot mai mare.

Aspirațiile poporului român de a se ridica la treptele de civilizație, de bunăstare pe care le ating astăzi popoarele din țările dezvoltate ale lumii se întemeiază în mod hotărâtor pe **efortul propriu de dezvoltare**, ca element decisiv al reducerii decalajelor ce ne despart de aceste țări. Avînd în vedere nivelul de dezvoltare scăzut al forțelor de producție cu care s-a început construirea societății socialiste în țara noastră, se poate consemna astăzi, ca urmare a efortului de dezvoltare a ritmurilor înalte de creștere economică realizate, diminuarea decalajelor dintre nivelul produsului național brut pe locuitor al țării noastre și cel realizat în unele țări dezvoltate din punct de vedere economic (tabelul nr. 1).

Din datele tabelului se observă o reducere substanțială a decalajelor privind dezvoltarea econo-

Tabelul nr. 1

Ponderea produsului național brut pe locuitor al României față de cel obținut de alte țări — în % —

Țara	1960	1975
Austria	14,5	25,5
Franța	11,7	20,3
R. F. Germania	9,4	18,6
Italia	23,7	44,1
Regatul Unit	13,8	32,8
S.U.A.	7,6	17,4
Suedia	7,3	15,2

Sursa : Calculat după World Bank Atlas 1977, Population per capita, product and growth rates (în dolari 1975).

ică (exprimată sintetic prin produsul național brut pe locuitor), de la 3—14 ori în 1960 la 2,2—6,6 ori în 1975.

Ca o consecință a sporirii în ritmuri înalte în anii socialismului a venitului național, fondul de consum a înregistrat, la rîndul său, creșteri substanțiale. În ultimele două cincinale ritmul mediu anual de creștere a fondului de consum a fost de 7,0%, respectiv 7,5%, urmînd să se ridice în acest cincinal la 8%. Aceasta a permis — printr-o politică justă de împărțire a fondului de consum în fond de consum individual și fond de consum social — o creștere echitabilă a posibilităților de acoperire a nevoilor materiale și nemateriale la nivelul fiecărui membru al societății, cu ajutorul veniturilor din muncă, precum și prin intermediul fondurilor sociale de consum. Trebuie însă subliniat că, după Congresul al IX-lea al P.C.R., cînd s-a alocat o cotă mai mare din venitul național pentru dezvoltare, s-a realizat și un ritm cu mult mai înalt de creștere a consumului.

Privit ca o consecință a sporirii permanente a producției de bunuri și servicii respectiv a ofertei, pe de o parte, și pe de altă parte a creșterii veniturilor populației din fondul de consum individual și social, consumul populației în țara noastră a înregistrat o îmbunătățire continuă. Politica în acest domeniu are la bază ideea ca pe măsura dezvoltării economice să se creeze premisele necesare ca întreaga populație să ducă o viață sănătoasă și civilizată, ca toți cetățenii țării să-și poată satisface într-un mod armonios ansamblul nevoilor lor de consum și de manifestare liberă a personalității.

Mutații de amploare în consumul populației

REALIZĂRILE obținute în domeniul dezvoltării economice în anii construcției socialiste se reflectă în mod corespunzător în îmbunătățirea continuă a consumului populației, a nivelului său general de trai. Desigur, îmbunătățirea consumului populației se înfăptuiește treptat, accentul punîndu-se în mod diferit în ce privește acoperirea diverselor categorii de nevoi, în funcție de prioritatea pe care acestea o au în ansamblul nevoilor populației, prioritate stabilită desigur și în funcție de nivelul de trai și de dezvoltare economică alîns la un moment dat. Astăzi putem afirma cu certitudine că în anii socialismului s-au obținut succese remarcabile în ceea ce privește consumul populației, în îmbunătățirea consumului alimentar și nealimentar al acesteia, aceste succese urmînd să se amplifice în mai mare măsură în viitor. Semnificative din acest punct de vedere sînt datele din tabelul nr. 2.

Potrivit datelor din tabelul nr. 2, în anul 1977 consumul alimentar mediu pe locuitor a crescut față de anul 1950 de peste trei ori la carne și produse din carne (în echivalent carne), de 1,3 ori la lapte și produse lactate (în echivalent lapte), de peste 4 ori la ouă, de 3,7 ori la zahăr și produse din zahăr (în echivalent zahăr), de aproape 2 ori la legume și produse din legume, de aproape 2,5 ori la fructe și produse din fructe. Este de observat că a avut loc o creștere importantă a consumului de carne, ouă și zahăr, concomitent cu reducerea consumului de cereale, cu consecințele cunoscute asupra îmbunătățirii din punct de vedere calitativ

^{*)} După cum se observă din tabelul nr. 2, în anul 1980 consumurile medii pe locuitor vor spori cu 9,8% la carne, cu 39% la lapte, cu 19% la zahăr, cu 12,5% la legume și cu 7,7% la fructe, față de 1977.

Tabelul nr. 2

Consumul mediu anual pe locuitor la principalele produse alimentare

	U.M.	1950	1965	1975	1977	1980
Carne și produse din carne în echivalent carne	kg	16,7	26,6	45,7	51,9	57,0
Lapte și produse din lapte (exclusiv untul), în echivalent lapte	l	107,6	105,0	132,6	143,9	200,0
Ouă	buc	59	115	214	238	245
Zahăr și produse din zahăr, în echivalent zahăr	kg	6,9	15,0	20,3	25,2	30,0
Legume și produse din legume, în echivalent legume	kg	65,6	75,3	112,6	124,4	140,0
Fructe și produse din fructe, în echivalent fructe	kg	20,7	26,7	42,6	50,2	56,0

a alimentației populației, tendință ce se va accentua și în viitor^{*)}.

Pe această bază au fost realizate progrese însemnate în ceea ce privește conținutul în calorii și factori nutritivi ai alimentației populației, proces care va continua și în cincinalul actual (tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3

Conținutul proteic și energetic al rației alimentare zilnice în anii 1975 și 1980

	U.M.	1975	1980	1980/1975
Calorii total din care	nr.	3100	3350	108
— de origine vegetală	%	60	50	—
Proteine total din care	gr	76	87	114
— de origine animală	%	40	50	—
Lipide total din care	gr	52	75	144
— de origine vegetală	%	50	50	—
Glucide total din care	gr	420	480	114
— din cereale	%	78	68	—

Sursa: Economia României socialiste în opera președintelui Nicolae Ceaușescu, Ed. politică, 1978, p. 371.

În prezent consumul zilnic de calorii pe o persoană este apropiat de cel realizat în țări ca: Austria, R.F. Germania, Belgia, Italia, iar procesul de îmbunătățire a structurii sale pe factori nutritivi se desfășoară într-un ritm înalt.

Desigur, în privința consumului alimentar al populației ne despart încă pași de nivelul atins de unele țări dezvoltate din punct de vedere economic. Trebuie remarcat însă că în ceea ce privește consumul unor produse alimentare esențiale decalajul — variabil de la produs la produs — s-a redus în mai mare măsură la consumul pe locuitor decît la produsul național brut pe locuitor (tabelul nr. 4), relevîndu-se astfel accentul pus în politica partidului pe ridicarea mai rapidă a componentelor bunăstării populației.

Astfel, dacă ponderea produsului național brut pe locuitor al României în cel al Suediei, spre exemplu, reprezenta în anul 1960 7,3%, iar în 1975 15,2%, realizîndu-se o reducere a decalajului cu 7,9 puncte procentuale, în ceea ce privește consumul la carne și produse din carne pe locuitor, ponderea României reprezenta în 1960 48,2% și 99,8% în 1975, realizîndu-se o reducere a decalajului cu 51,6 puncte procentuale — practic a

întregului decalaj ce se înregistrează la consumul acestui produs.

Politica promovată de partidul nostru în ce privește îmbunătățirea consumului alimentar are la bază principiile unei alimentații raționale, stabilite pe baze științifice. Urmărirea îndeplinirii principiului de raționalitate este menită să contribuie la menținerea stării de sănătate a populației — componentă esențială a nivelului de trai și în același timp a forței de muncă. Nu trebuie uitat nici faptul că obiceiurile, înclinațiile, comportamentul populației fixează la rândul lor alte limite de formare a nevoilor, cadrul completat de determinările sociale impuse în principal de nivelul de dezvoltare a forțelor de producție, ca și de relațiile de producție.

Tabelul nr. 4

Reducerea decalajelor relative ale României față de alte țări la produsul național brut și consumul pe locuitor la unele produse alimentare în perioada 1960—1975

— în puncte procentuale —

Țări	P.N.B.	Carne și produse din carne	Zahăr și produse zaharoase	Ouă
Austria	11,0	23,1	38,4	33,9
Franța	9,1	20,9	30,0	42,0
R.F. Germania	9,2	24,7	37,4	27,1
Italia	20,4	6,0	42,2	*
Regatul Unit	19,0	25,5	30,1	38,1
Spania	13,8	*	35,4	21,3
S.U.A.	9,8	19,9	22,6	32,9
Suedia	7,9	51,6	33,2	49,7

*) Consumul actual în România depășește pe cel realizat în țara respectivă

Notă : Consumul pe locuitor în România se referă la anul 1977, iar cel din țările de comparație reprezintă nivelul anilor 1971—1973

Prognozele efectuate în I.E.S. privind evoluția consumului produselor alimentare de bază pe un locuitor în funcție de evoluția veniturilor populației și a desfacerilor de produse, ținând seama și de faptul că statul nostru socialist promovează o politică de menținere constantă a prețurilor produselor de bază, arată că nivelul consumului pe locuitor la multe din aceste produse se va situa în perspectiva anilor 1985—1990 la nivelul de saturație, respectiv la nivelul consumului pe locuitor înregistrat în unele țări dezvoltate și în jurul normelor considerate actualmente raționale. Desigur, se vor menține diferențieri la unele produse, diferențieri legate de obiceiurile de consum ale populației.

Elemente semnificative pentru un trai civilizat

UN SALT EVIDENT s-a realizat și în ceea ce privește acoperirea unor nevoi de consum, altele decât cele alimentare. Este vorba de acoperirea acelor nevoi de consum care contribuie la făurirea unui trai civilizat. Aceasta s-a realizat prin cumpărările tot mai mari de îmbrăcăminte și încălțăminte, de textile, de produse metalo-chimice și electrotehnice, de mobilă, a unor bunuri legate de îmbunătățirea condițiilor de locuit, precum și a acelor legate de ridicarea gradului de instruire și cultură, de utilizare rațională a timpului liber.

Astfel, în perioada 1950—1977 consumul pe locuitor la țesături inclusiv confecții a crescut de 2 ori iar la încălțăminte de 5,4 ori ; în anul 1980 față de 1977 creșterile vor reprezenta 17% și respectiv 24%

O dinamică înaltă a înregistrat-o în anii socialismului înzestrarea populației cu bunuri de folosință îndelungată (tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

Înzestrarea populației cu obiecte de folosință îndelungată (număr la 1 000 locuitori la sfârșitul anului)

	1955	1965	1975	1977	1980
Aparate de radio	37,4	123,9	206,6	220,1	254,0
Televizoare	—	28,8	144,9	172,5	195,0
Frigidere	0,4	21,3	95,5	120,5	150,0
Mașini de spălat rufe	0,5	22,9	67,9	80,4	87,0
Aspiratoare de praf	0,7	11,6	34,2	40,1	50,0
Autoturisme	0,2	1,2	13,7	19,0	25,0

Așa cum rezultă din tabelul nr. 5, înzestrarea populației (la 1 000 locuitori) a crescut în perioada 1955—1977 de aproape 6 ori la aparate de radio, de aproape 6 ori (față de 1965) la televizoare, de 5,7 ori (față de 1965) la frigidere, de aproape 4 ori (față de 1965) la mașini de spălat rufe, de peste 57 ori la aspiratoare de praf și de 95 ori la autoturisme. Desigur și la aceste produse se manifestă unele decalaje față de gradul de înzestrare a populației și respectiv a gospodăriilor în țările dezvoltate din punct de vedere economic. Trebuie subliniat însă că, practic, multe din ramurile producătoare de bunuri de consum nealimentar, în special electrocasnice, au apărut și s-au dezvoltat în România în anii socialismului, ca urmare a eforturilor susținute de industrializare socialistă a țării.

Este semnificativ faptul că, în contextul politicii generale de industrializare, s-a manifestat preocuparea constantă a partidului și statului nostru pentru accelerarea dezvoltării ramurilor producătoare de bunuri de consum, preocupare reliefată de ritmul mediu anual de creștere a industriei ușoare în deceniul 1966—1975 care s-a ridicat la peste 13% față de 8,8% cât a fost în perioada 1956—1965. Este edificator, de asemenea și faptul că în cincinalul 1971—1975, când rata acumulării a fost de 34%, investițiile alocate ramurilor industriei producătoare de bunuri de consum au însumat 46 miliarde lei, mai mult decât în întreaga perioadă 1951—1970.

Programul privind producția și desfacerea către populație a bunurilor de consum în actualul cincinal prevede creșterea substanțială a volumului desfacerilor de bunuri de folosință îndelungată, produse de uz casnic și gospodăresc, îmbogățirea ofertei sortimentale paralel cu îmbunătățirea parametrilor de exploatare a acestora. În cincinalul 1976—1980 sînt prevăzute următoarele creșteri față de realizările cincinalului precedent : circa 40% la televizoare, 58% la mașini de spălat rufe, 55% la frigidere, 51% la aspiratoare de praf, 86% la autoturisme, 57% la mobilă. Toate acestea sînt de natură să aducă o contribuție substanțială la îmbunătățirea în continuare a nivelului și structurii consumului populației în țara noastră.

**Grigore VALCEANU
Maria POENARU**

Institutul de economie socialistă

Din nou pe unele șantiere de investiții analizate de „Revista economică“

PREGĂTIREA TEMEINICĂ, FACTOR HOTĂRÎTOR ÎN REALIZAREA LA TERMEN A NOILOR OBIECTIVE

● Măsurile bune... dar tergiversări în aplicarea lor ● Conlucrarea strânsă între factorii implicați în procesul investițional poate asigura un ritm înalt în execuția lucrărilor ● Conducere operativă pe fiecare șantier, decizii eficiente

ÎN „REVISTA ECONOMICĂ“ nr. 46 din noiembrie 1977 au fost analizate cauzele rămânerilor în urmă în realizarea unor noi obiective industriale din județul Prahova, între care insuficienta pregătire a investițiilor de către beneficiar (unități ale industriei chimice), slaba organizare a activității constructorului (Trustul de construcții industriale Ploiești), cât și nerespectarea obligațiilor contractuale de către unii furnizori de utilaje și materiale de balastieră și carieră.

Au trecut de atunci mai bine de 7 luni. Ce schimbări s-au petrecut între timp, cum se asigură în acest an realizarea sarcinilor de plan și, în principal, darea la termen în funcțiune a noilor obiective scadente ?

Cadru organizatoric adecvat realizării sarcinilor de plan

PENTRU 1978 Trustului de construcții industriale Ploiești i-au revenit sarcini cu mult majorate față de anul precedent (la care s-au adăugat, desigur, și obiectivele nefinalizate anterior). Realizarea acestor sarcini impunea o serie de măsuri organizatorice și, în primul rând, statornicirea unei conlucrări fructuoase între beneficiar, constructor, furnizori de utilaje și materiale de construcții. Și, într-adevăr, atât organele locale de partid, cât și Ministerul Construcțiilor Industriale, analizând cu factorii de răspundere ai trustului condițiile create pentru demararea în mai bune condiții a realizării planului, au luat o serie de măsuri, tehnico-organizatorice.

Astfel, a fost întărită conducerea trustului și a unităților sale cu cadre având o bună pregătire

profesională și bogată experiență; au fost detașați muncitori cu o înaltă pregătire de pe alte șantiere în unitățile de construcții-montaj ploieștene; a fost suplimentată baza tehnică prin repararea unui număr mai mare de mijloace mecanizate; au fost întocmite grafice de lucru mai realiste etc. La rîndul său, conducerea trustului a trecut la organizarea lucrului pe șantierele principale în două schimburi, la o mai bună omogenizare a echipelor de lucru, a înființat cursuri de calificare pentru unele meserii deficitare, a trecut la mecanizarea unor lucrări și dezvoltarea bazei proprii de betoane și prefabricate din beton și metalice și a prevăzut organizarea unor balastiere proprii etc. Și beneficiarii, între care unitățile industriei chimice, agriculturii și industriei alimentare din județ, și-au asumat obligația să asigure la timp documentațiile tehnice, să sprijine constructorul cu forță de muncă calificată pentru executarea mai rapidă a montajului diferitelor instalații etc.

Așadar, un complex de măsuri, menite să pună capăt unei stări necorespunzătoare în îndeplinirea programului de investiții, să întărească conlucrarea pe filiera beneficiar-constructor-furnizor de utilaje în vederea accelerării ritmului lucrărilor. Firește, parte din măsuri urmează a fi aplicate pe parcursul anului (dezvoltarea bazei proprii de prefabricate din beton și metalice, organizarea de balastiere, calificarea de noi cadre etc.); cele care au fost traduse în viață au contribuit însă direct la finalizarea unor lucrări restante (punerea în funcțiune a unor obiective la combinatele de la Brazi, Teleajen, Valea Călugărească etc.). Sînt însă suficiente măsurile luate, se aplică operativ

acolo unde se impun ? Ce efecte au în crearea cadrului necesar unei activități ritmice, corespunzător cerințelor de plan ?

Măsurile da, nu însă și rezultatele la nivelul scontat

CU TOATE MĂSURILE stabilite, cu tot optimismul factorilor implicați în procesul investițional, lucrurile nu se desfășoară conform așteptărilor. Dacă am lua ca etalon realizările trustului pe primele 4 luni din acest an (proportia realizării planului — 77,97%, adică a numai 23% din planul anual) și le-am compara cu cele din aceeași perioadă a anului 1977, ele apar foarte apropiate. Desigur că, ținînd seama de creșterea sarcinilor pe 1978, realizările sînt mai mari. De ce totuși o asemenea rămînere în urmă față de prevederile de plan ?

Din analiza cauzelor prezentate de către factorii responsabili, ca și din constatările proprii la fața locului pe unele șantiere ale trustului, a rezultat că, de fapt, unele vechi deficiențe nu numai că se mențin, dar au chiar tendința de a se amplifica. În concret, despre ce este vorba ?

● Neasigurarea condițiilor propice de începere a lucrărilor (întîrzieri în deschiderea finanțării, în asigurarea unor documentații cu toate detaliile de execuție, în definitivarea unor amplasamente etc.) la obiective de la combinatele de la Brazi, Teleajen și Valea Călugărească, Întreprinderea de geamuri Scăeni, fermele de vaci de la Puchenii, Strejnic, Loloiasca etc. La acestea se mai adaugă și neatacarea unor lucrări prevăzute în grafice pentru primele luni din an (Complexul de porcine Brazi, Ferma de vaci Albești, Întreprinderea de anvelope radiale Florești), datorită neobținerii la timp a avizelor privind documentațiile tehnico-economice.

● Întîrzieri în primirea la termen a unor utilaje tehnologice

pentru obiective scandente (capacități noi la Combinatul de îngrășăminte chimice Valea Călugărească. Atelierul de mecanizare Măgurele-Prahova).

Deci, două mari deficiențe, mai vechi de altfel, aparținând beneficiarilor și față de care constructorul se găsește în situația de a nu putea acționa. E un fel de a spune, pentru că, de fapt, neajunsurile respective sînt și o consecință a îngăduinței cu care constructorul continuă să preia nepregătite o serie de obiective de investiții. Dacă constructorul a refuzat să preia în plan în acest an unele lucrări cu valori mici insuficient pregătite de către beneficiari, nu aceeași poziție fermă a dovedit și în cazul unor obiective aflate în situații similare, dar avînd valori mari. Admițînd o serie de deficiențe în procesul de pregătire a investițiilor (se iau în considerare diferite promisiuni și angajamente verbale ale beneficiarilor), trustul de construcții ploieștean s-a văzut în situația din trecut, cînd cea mai mare parte a sarcinilor sale de plan nu erau asigurate cu cele mai elementare condiții: documentația tehnico-economică și contractarea necesarului de utilaje tehnologice.

Pentru a intra pe făgașul normal de realizare a investițiilor, unii conducători de șantier ai trustului socot pe drept cuvînt că va trebui să se pună capăt unei asemenea stări de fapt de către cei ce conduc activitatea la nivelul trustului. Dacă unii benefi-

ciari — care s-au obișnuit în decursul anilor să treacă la atacarea lucrărilor fără a avea condiții propice create (avizarea, deschiderea finanțării, asigurarea de documentații de execuție cu toate detaliile, eliberarea amplasamentelor etc.) — ar fi refuzați de către constructor, atunci aceștia nu ar mai continua să înceapă activitățile de investiții fără pregătirea prealabilă necesară și, deci, nu s-ar mai consenma rămînerea în urmă la diferite perioade. Este drept că situațiile negative existente în îndeplinirea planului sînt și o consecință directă a unor deficiențe interne ale constructorului. Se încep lucrări fără o pregătire prealabilă de șantier (asigurarea la vreme a materialelor de balastieră, a utilajelor specializate, a necesarului de forță de muncă pe categorii de lucrări etc.). Datorită neaprovizionării din vreme cu unele materiale, a neasigurării forței de muncă calificate se ajunge adesea la oprirea unor lucrări pentru o perioadă de vreme. La toate acestea se adaugă și deficiențele ce apar în aplicarea corectă a unor tehnologii indicate de proiectant — lucru ce impune rectificări ulterioare etc.

Fără îndoială, poate că aceste neajunsuri nu ar fi ieșit atît de pregnant în evidență dacă cele 7 obiective prevăzute a fi puse în funcțiune în primele 5 luni ale anului ar fi fost realizate și predate beneficiarilor. Ele sînt însă în curs de execuție — o parte ajungînd abia în luna iunie în faza de probe.

Ar mai trebui să adăugăm și un

alt fapt. Sînt obiective terminate, dar care nu pot să intre în funcțiune, deoarece nu se încadrează în fluxul tehnologic de fabricație. Așa este cazul instalațiilor de desulfurare a gazelor și recuperarea a sulfului, de fracționare a gazelor de la Combinatul petrochimic Teleajen, care nu pot să intre în exploatare decît atunci cînd vor fi încheiate lucrările la instalația de reformare catalitică (aceasta este în întîrziere mare față de prevederile din grafic din lipsa unor materiale de montaj necomandate la timp de beneficiari). Același lucru este valabil și pentru instalația de alchilfenol, instalația de separare normal parafine etc.

Priorități de acțiune

LA SFÎRȘITUL lunii mai, realizările pe ansamblul trustului s-au apropiat mult de nivelul sarcinilor planificate. Aceasta pune în evidență încă o dată faptul că dacă se iau măsuri operative, dacă se insistă în înlăturarea unor deficiențe mai vechi, se poate realiza mai mult, prevederile planului pot fi îndeplinite. Iată de ce este necesar să se acționeze, în continuare, în următoarele direcții :

● aplicarea fermă a măsurilor stabilite inițial pentru asigurarea

V. BOESCU
L. ȚINTEA

(Continuare în pag. 32)

COMENTARIU LA UN GRAFIC

CUM SE REALIZEAZĂ PRODUȚIA NETĂ ?

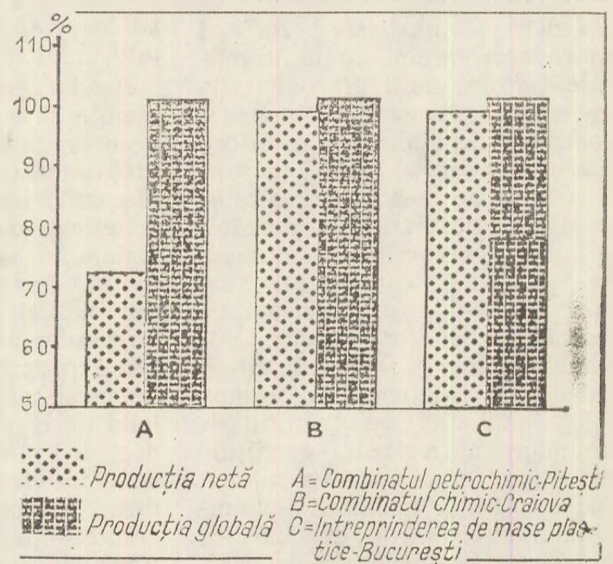
IN ANALIZA de față ne-am oprit la trei mari întreprinderi ale Ministerului Industriei Chimice care, în trimestrul I a.c., au realizat și depășit planula producția globală, dar nu și pe cel al producției nete (graficul). Care sînt cauzele care au generat o asemenea situație ?

O influență negativă a avut-o în primul rînd **neîndeplinirea sarcinilor la producția fizică**. La Combinatul petrochimic Pitești, din cele 22 produse mai importante, la 17 planul de producție nu a fost realizat. Și celelalte două unități analizate au nerealizări la unele produse importante : îngrășăminte chimice (combinatul de la Craiova) și produse prelucrate din mase plastice și din polietilenă (întreprinderea de mase plastice București).

Neîncadrarea cheltuielilor materiale în nivelele planificate

a contribuit, de asemenea, hotărîtor la nerealizarea producției nete. La Combinatul petrochimic Pitești, aproximativ 70% din nerealizările la producția netă au fost determinate de depășirea cheltuielilor de producție. La rîndul său, această depășire se explică prin **funcționarea în regim redus a unor instalații, neatingerea la termen a parametrilor proiectați la capacitățile noi, întîrzieri în punerea în funcțiune a unor capacități noi**. În asemenea situație se află atît Combinatul chimic Craiova cit și întreprinderea de mase plastice București.

Eliminarea acestor neajunsuri, perfecționarea continuă a activității, valorificarea maximă a potențialului la fiecare unitate, sînt cerințe de care depinde în mod nemijlocit realizarea integrală a tuturor indicatorilor de

Îndeplinirea planului producției nete și producției globale în trimestrul I 1973.

plan, inclusiv a producției nete, trebuie să intervină în mod operativ în care scop întreprinderile tre-

Perfecționarea mecanismului economico-financiar

ÎNCHEIEREA LA TIMP A CONTRACTELOR DE APROVIZIONARE ȘI DESFACERE

PENTRU TRANSPUNEREA operativă în viață a sarcinilor tratate de plenara C.C. al P.C.R. din martie a.c. privind perfecționarea asigurării bazei materiale a planului de producție, în cadrul celor peste 50 de unități economice aparținând Centralei de prelucrare a lemnului București se acționează pe multiple planuri pentru contractarea întregii producții, acoperirea tuturor capacităților de producție disponibile și a celor ce urmează să intre în funcțiune în perioadele următoare.

În anul 1979 centralei îi revin sarcini sporite în ceea ce privește volumul producției, accentul punându-se pe indicatorii calitativi, de eficiență.

Realizarea integrală a prevederilor la indicatorul producției netă, precum și a structurii fizice în sortimentele planificate, impune asigurarea unei aprovizionări ritmice cu materii prime și materiale, combustibili și energie, ceea ce atrage obligații și răspunderi sporite și pentru furnizori, în legătură cu respectarea termenelor de livrare stabilite prin contracte. Perfectarea contractărilor pentru desfacerea produselor fabricate în unitățile centralei s-a desfășurat în conformitate cu graficele stabilite: definitivarea balanțelor până la 25 mai, comunicarea cotelor la beneficiari până la 30 mai, emiterea repartițiilor conform desfășurătoarelor și a cotelor din balanțe până la 5 iunie a.c.

Paralel cu aceste acțiuni, în

perioada 18—30 mai au fost contractate centralizat, cu Ministerul Comerțului Interior, circa 98% din bunurile de larg consum pentru fondul pieței la peste 1000 de sortimente (articole de sport, turism și agrement, instrumente

● La baza producției din 1979 — contracte ferme, încheiate din vreme ● De ce unii parteneri solicită amânări la încheierea contractelor? ● Mai multă mobilitate și operativitate în contractarea producției la export și în asigurarea importurilor ● Care sînt sarcinile unităților pentru grăbirea contractării?

muzicale, rechizite școlare și jucării, articole de uz casnic și gospodăresc, materiale de construcții auxiliare etc.). Între 6—10 iunie s-a realizat contractarea centralizată (90% din necesarul pentru 1979) la fondul pieței și pentru produsele: cherestea, placaje, plăci aglomerate și fibrolemncoase, furnire etc.

Încheierea contractelor între fabricile producătoare de mobilă și unitățile comerciale a fost stabilită, conform graficului cadru, de comun acord între parteneri pentru intervalul 12—24 iunie a.c., dar ulterior M.C.I. a cerut (din motive organizatorice!) decalarea acestei acțiuni pentru

perioada 23 iunie — 8 iulie. Aceasta ar atrage, printre alte neajunsuri, întârzierea întocmirii și depunerii specificațiilor de materiale la celelalte ministere și centrale, neîncadrarea în termenele de finalizare a acțiunii. De notat că la data investigației noastre (6—8 iunie) diferendul iscat între furnizor și beneficiar nu era încă rezolvat.

Exportul de mobilă deține o pondere însemnată în producția centralei. Pentru impulsivitatea contractărilor cu partenerii externi au fost întărite contactele cu beneficiarii din diferite țări și au fost stabilite programe concrete de contractare astfel ca, până în luna octombrie, întreg fondul de marfă ce va fi exportat în semestrul I al anului 1979, să se bazeze pe comenzi ferme. Totodată, au fost constituite colective comune cu întreprinderea specializată de comerț exterior „Tehnforestexport” pentru asigurarea prezenței permanente a ofertei românești în perioadele de vîrf pe piețele respective. Desigur că aceasta impune măsuri pentru asigurarea executării în termene minime a mostrelor și produselor care fac obiectul contractărilor.

Sînt și unele probleme nerezolvate încă pe deplin. Astfel, dacă în general importurile (diferite materiale speciale) sînt asigurate cu resurse financiare, pentru unele din acestea care vizează comenzi operative ar fi necesar ca fondurile alocate centralei să poată fi utilizate într-o perioadă mai mare decît în prezent (data limită actuală de introducere a fișelor de import în planul anului este 31 martie). O revvedere în acest sens a reglementărilor în vigoare ar permite mai multă mobilitate și posibilitate de adaptare la specificul unor noi piețe de desfacere.

Pentru anul 1979 s-a avut în vedere accentuarea rolului contractelor economice, în așa fel încît să existe certitudinea apro-

Gh. DRĂGHICI

(Continuare în pag. 12)

SIMPOZION

ÎN ziua de 30 mai 1978 s-a desfășurat un simpozion organizat de catedra de Conducerea, organizarea și planificarea unităților economice din cadrul Academiei de Studii Economice din București.

Au fost abordate probleme ale perfecționării conducerii unităților economice, au fost expuse puncte de vedere în legătură cu definirea conceptului de autoconducere, s-a relevat necesitatea dezvoltării teoriei conducerii în direcția concepției întreprinderii ca o unitate creativă și competitivă. De un larg interes din partea specialiștilor prezenți la lucrări s-au bucurat și problemele privind autofinanțarea întreprinderii, gestiunea stocurilor, perfecționarea mecanismului aprovizionării s.a.

Contribuții interesante au adus comunicările referitoare la problemele perfecționării

activității de planificare a unităților economice, subliniindu-se necesitatea adoptării unor noi indicatori de plan cu caracter sintetic. O atenție deosebită a fost acordată problemelor determinării producției nete și calculării indicatorului productivității în unități fizice.

Au fost relevate totodată sarcinile sporite care stau în fața învățămîntului economic pentru a se realiza o contribuție sporită la perfecționarea mecanismului economic. În acest sens a fost subliniată necesitatea acordării unei atenții mai mari perfecționării proceselor de învățare — prin extinderea metodelor „active”: cazuri, jocuri, simulări, teste — pentru continuarea îmbunătățirii tematică a acestora, în care locul central să-l ocupe însușirea cunoștințelor de specialitate în noua optică a autoconducerii, autogestiei și autofinanțării.

PROPUNERI PRIVIND BENEFICIUL, MIJLOACELE CIRCULANTE ȘI FONDUL DE ACUMULARE ÎN C.A.P.

ÎN ULTIMII ANI, cooperativele agricole de producție din țara noastră au obținut bune rezultate pe linia dezvoltării și consolidării lor economico-financiare. Dintre factorii care au contribuit la aceasta, un rol de seamă l-a avut perfecționarea conducerii, organizării și planificării financiare.

Obiectivul de bază al perfecționării mecanismului economico-financiar, hotărât la Plenara C.C. al P.C.R. din martie a.c., îl constituie întărirea autogestiei economico-financiare. Și pe această linie, cooperativele agricole au înregistrat unele succese importante, întrucât proprietatea cooperatistă asupra mijloacelor de producție și asupra producției a impus organizarea producției, planificarea și gospodărirea pe baza resurselor proprii.

Deci, se poate afirma că și până acum, gestiunea economică în agricultura cooperatistă posedă unele elemente și caracteristici ale autogestiei. Specificul proprietății de grup a contribuit chiar la o aplicare efectivă mai strictă a principiilor gestiunii economice. Așa, de pildă, existând doar puține verigi intermediare și un număr limitat de indicatori de plan primiți de la organele superioare de planificare, s-a realizat o autonomie funcțională specifică, determinând un rol sporit al inițiativei în gospodărirea și valorificarea resurselor proprii.

De asemenea, controlul prin leu al activității, al utilizării fondurilor, al rezultatelor s-a înfăptuit mai direct, și prin faptul că în fiecare cooperativă acționează un organ propriu de verificare și control — comisia de revizie. Ca urmare a celor enunțate, se poate spune că în cooperativele agricole principiul autoconducerii și cel al autogestiei sunt o realitate certă și permanentă.

Un alt aspect al perfecționării mecanismului economico-financiar, în care cooperativele agricole au deja o practică și o experiență pozitivă, îl constituie calcularea de mai multă vreme atât a indicatorului „valoarea producției nete” cât și a celui referitor la producția fizică. Prin calcularea producției nete în anii trecuți, și ca urmare a analizelor întreprinse de organele de conducere din agricultura cooperatistă și de cele financiar-bancare, au fost eliminate tendințele ce apăruseră pe alocuri, de acoperire și „justificare” a unor cheltuieli materiale exagerate, ca și practica acordării drept retribuție sau premii a unor sume neproporționale cu eforturile depuse, ceea ce constituia o abatere de la principiile echității și favoriza risipa de fonduri.

Progresele înregistrate de cooperati-

vele agricole în introducerea și aplicarea autogestiei, autofinanțării și autoconducerii au contribuit în ultimii ani atât la înlăturarea unor neajunsuri în desfășurarea activității, cât și la consolidarea economico-financiară, a multor cooperative. Trebuie subliniat însă că rezultatele pozitive obținute sînt deparțate de a fi rezolvat toate deficiențele în organizarea și desfășurarea activității financiare din C.A.P. Iată de ce noul mecanism, inițiat de conducerea superioară de partid pornind de la realitățile și cerințele economiei noastre, oferă și agriculturii cooperatiste posibilități reale de a-și perfecționa activitatea și de a se integra, la un nivel calitativ superior, în coordonatele și obiectivele dezvoltării economice de ansamblu a țării.

Remarcăm totodată că, pentru ca unitățile agricole cooperatiste să poată trece la aplicarea noului mecanism economic, sînt necesare unele modificări în sistemul indicatorilor economico-financiar, în sistemul informațional și de evidență, în modul de constituire și utilizare a resurselor financiare. Dintre acestea, considerăm că în atenția organelor de conducere ale agriculturii cooperatiste și mai cu seamă a conducerii și specialiștilor din C.A.P.-uri este necesar să stea, cu prioritate, următoarele :

1 Se impune introducerea și generalizarea și la nivelul cooperativele agricole a **calculării indicatorului „beneficiu”**. Acum, cînd în toate C.A.P.-urile se calculează costurile de producție, amortizarea mijloacelor fixe, cînd se ține o evidență strictă a cheltuielilor, a resurselor și rezultatelor, nu mai există nici o piedică serioasă în determinarea corectă a beneficiului, indicator sintetic deosebit de important pentru caracterizarea activității economice din toate unitățile de producție. Indicatorul, oarecum corespondent, care se calculează actualmente în C.A.P.-uri — venitul net — nu suplinește și nu deține întreaga funcționalitate a beneficiului. Astfel, venitul net din C.A.P. cuprinde și unele elemente de cheltuieli materiale sau cu munca vie. De pildă, deși sînt cîțiva ani de cînd a fost generalizat calculul amortizării, încă mai sînt unități care nu calculează sau nu varsă la bancă fondul de amortizare, realizînd reproducția simplă a fondurilor fixe din venitul net. De asemenea, premiile acordate unor operatori pentru depășirea planului la export se eliberează tot din fondurile ce reprezintă venit net — fără a se proceda la constituirea și repartizarea sistematică a acestuia.

Date fiind și alte obligații ale C.A.P.-urilor care se rețin din venitul net (impozite, taxe, contribuții), propunem ca în viitor, în bugetul de venituri și cheltuieli al cooperativele rezultatele financiare să apară sub forma a doi indicatori, și anume : **venitul net creat** în C.A.P. și **beneficiul rămas la dispoziția unității**.

2 Perfecționarea mecanismului financiar din economie reclamă **determinarea normativului propriu de mijloace circulante** și în cooperativele agricole, aproximativ după aceeași metodologie utilizată în întreprinderile agricole de stat — diferind, bineînțeles, sursele de finanțare și cotele procentuale de acoperire. Ca și în cazul calculării beneficiului, au dispărut o serie de inconveniente legate de lipsa sistemului informațional, a evidenței, a specialiștilor, acum fiind destul de ușor să se calculeze acest normativ. Numai determinînd corect necesarul minim (normativul) de mijloace circulante, se poate stabili proporția în care fiecare unitate poate să-și acopere aceste mijloace din surse proprii, respectiv din credite bancare. În acest scop, cooperativele agricole de producție ar putea să-și constituie un **fond al mijloacelor circulante**. Acesta nu va diferi, ca esență, de fondul mijloacelor circulante din unitățile economice de stat, deosebirea constînd în forma de constituire și metoda de calcul. El se va putea constitui ca o cotă din beneficiul rămas la dispoziția fiecărei cooperative; iar în situația cînd nici în viitor nu se va calcula beneficiul în C.A.P.-uri, ar trebui să existe posibilitatea constituirii sale din fondul de dezvoltare, care — după opinia noastră — nu trebuie utilizat exclusiv pentru investiții, ci și pentru creșterea mijloacelor circulante.

3 Determinarea exactă, constituirea și utilizarea **fondului de amortizare a mijloacelor fixe** în C.A.P.-uri este o problemă încă nerezolvată, atât ca fundamentare teoretică cât și sub aspect practic. În primul rînd, este necesară determinarea corectă a amortizării prin metoda analitică (pe grupe omogene de fonduri fixe), conform prevederilor Legii nr. 62/1968 privind amortizarea fondurilor fixe. În al doilea rînd, ar trebui ca fondul de amortizare să fie inclus ca un element distinct al costurilor de producție pe fiecare produs. În ceea ce privește utilizarea fondului de amortizare, forma de proprietate cooperatistă dă fiecărei unități dreptul de a-și reține integral acest fond în cont la bancă. Dată fiind însă ponderea creditelor pe termen lung folosite în C.A.P. pentru reproducția lărgită sau simplă a fondurilor fixe, considerăm că ar fi oportun ca o parte din ratele la aceste credite să fie acoperite din fondul de amortizare aferent acelor mijloace fixe obținute (construite) pe bază de credite.

Alături de alte aspecte ale perfecționării mecanismului economico-financiar, introducerea calculării beneficiului, determinarea normativului mijloacelor circulante, constituirea și utilizarea corectă a fondului de amortizare pot contribui substanțial la consolidarea economico-financiară a cooperativele agricole, la înscrierea lor tot mai accentuată în procesul de creștere a eficienței economiei socialiste.

lector univ. dr. D. TUDORACHE
Academia de studii economice

ÎN DEZBATERE

Îmbunătățirea Legii retribuiri după cantitatea și calitatea muncii

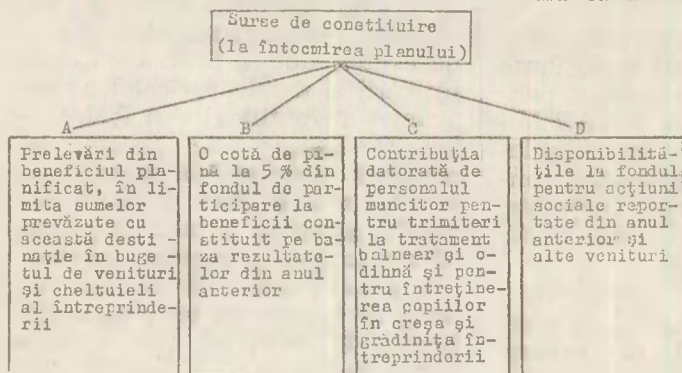
CONSTITUIREA FONDULUI PENTRU ACȚIUNI SOCIALE LA DISPOZIȚIA ÎNTREPRINDERILOR

ÎN PROIECTUL de lege cu privire la completarea Legii retribuiri după cantitatea și calitatea muncii s-a introdus un capitol distinct referitor la constituirea și folosirea fondului pentru acțiuni sociale la dispoziția întreprinderilor. În acest fel, întreprinderile vor constitui la dispoziția lor, începând cu anul 1979, un fond pentru acțiuni sociale, creîndu-se astfel condiții ca unitățile economice, consiliile oamenilor muncii din cadrul acestora să organizeze și să realizeze acțiuni și activități care să conducă la satisfacerea directă a unor cerințe cu caracter social ale personalului muncitor și membrilor lor de familie.

Acțiunile și activitățile cu caracter social care urmează să fie organizate și realizate de fiecare întreprindere — cu finanțare din fondul social — se stabilesc de către adunarea generală a oamenilor muncii, în raport de nevoile sociale ale personalului muncitor, precum și de mijloacele financiare obținute din activitatea proprie a unității și din alte resurse. Aceasta presupune că fiecare întreprindere are obligația să organizeze cât mai bine și eficient activitatea economică, pentru a obține beneficii din care să asigure resursele necesare acoperirii unei părți din cheltuielile destinate satisfacerii nevoilor sociale ale personalului muncitor, în cadrul programului general de creștere a nivelului de trai.

În cele ce urmează prezentăm sursele de constituire și destinația fondului pentru acțiuni sociale.

Graficul nr. 1

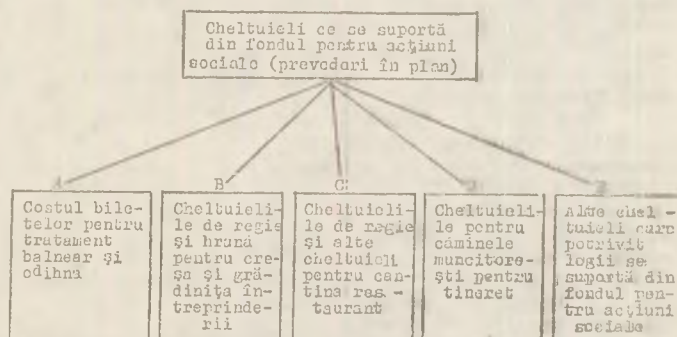

● Prelevările din beneficiul planificat prezintă diferența dintre totalul cheltuielilor pentru acțiuni sociale, stabilite pentru fiecare acțiune în parte potrivit normelor și normativelor în vigoare și veniturile provenite din sursele prevăzute la literele B, C și D. La întreprinderile la care beneficiile planificate nu acoperă în totalitate această diferență, sumele necesare se asigură din fonduri alocate cu această destinație de la bugetul de stat.

● Cota ce se alocă din fondul de participare la beneficii se stabilește de adunarea generală a oamenilor muncii. În situația alocării la fondul social, din fondul de participare la beneficii, a unei sume inferioare cotei de 5%, diferența majorează cota de 85% din fondul de participare la beneficii destinată a fi repartizată întregului personal muncitor.

● Calculul sumelor pentru contribuția datorată de personalul muncitor pentru trimerile la tratament balnear și odihnă și întreținerea copiilor în creșa și grădinița întreprinderii, în anul pentru care se constituie fondul social, poate fi făcut pe baza contribuției medii plătite de personalul din unitatea respectivă în anul anterior.

Graficul nr. 2

a) Cheltuielile pentru biletele de tratament balnear și odihnă repartizate anual unității de către organizațiile sindicale se stabilesc în funcție de costul integral al biletelor, inclusiv costul transportului. Contravaloarea biletelor de trimitere la tratament balnear și odihnă se virează de unitate în contul organizațiilor sindicale, la termenele stabilite. Consiliile oamenilor muncii pot aproba ca pentru personalul distins cu titlul de fruntaș în întrecere să se acorde bilete de tratament și odihnă cu reducere de 50% a contribuției datorate de beneficiari, acoperirea sumelor reprezentînd reducerile aprobate urmînd să se facă din fondul de participare la beneficii alocat pentru fondul social. Numărul biletelor ce pot fi acordate în aceste condiții va fi de cel mult 10% din numărul total al biletelor repartizate unității respective de către organizațiile sindicale.

b) Cheltuielile de regie și hrană pentru creșa și grădinița întreprinderii se determină potrivit normelor legale stabilite pentru unitățile similare finanțate de la bugetul de stat și cuprind: drepturile de retribuție, impozitul asupra fondului de retribuție și contribuția de asigurări sociale pentru personalul muncitor încadrat la aceste unități, cu excepția personalului medico-sanitar și de învățămînt care se asigură și se retribue de către unitățile sanitare teritoriale, respectiv de către inspectoratele de învățămînt, cheltuielile de funcționare și gospodărire, de întreținere și reparații a clădirilor, pentru procurarea obiectelor de inventar de mică valoare sau de scurtă durată, pentru hrana copiilor în limita alocațiilor legale, precum și cheltuielile pentru alte drepturi stabilite potrivit reglementărilor în vigoare pentru copiii din aceste unități.

c) Cheltuielile de regie pentru cantinele-restaurant care se suportă din fondul social sînt cele care cad în sarcina întreprinderii potrivit Legii nr. 9/1971, respectiv cheltuielile aferente meniurilor servite pe bază de abonament, precum și celorlalte preparate vindute prin bufete, cantine și alte unități din incinta întreprin-

Venituri	Cheltuieli
— Disponibil din fondul pentru acțiuni sociale al anului anterior 5 000	— Trimiteri la tratament balnear (1 345 lei în medie × 50 bilete) 67 250
— Prelevări din beneficiul planificat (diferența între totalul cheltuielilor și celelalte surse de venituri) 598 300	— Trimiteri la odihnă (800 lei în medie × 50 bilete) 40 000
— Prelevări din fondul de participare la beneficii, constituit pe baza rezultatelor anului anterior (5%) 35 000	— Hrană și regie la creșă (50 locuri × 4 000 lei/an în medie) 200 000
— Contribuția beneficiarilor pentru : — bilete la tratament (cca. 75% din 1 345 lei × 50 bilete) 50 450	— Hrană și regie la grădiniță (100 locuri × 3 500 lei/an în medie) 350 000
— bilete la odihnă (cca 75% din 800 lei × 50 bilete) 30 000	— Dispensar medical 75 000
— Contribuția părinților pentru : — copiii din creșă (950 lei/an în medie × 50 locuri) 47 500	— Regie cantină 50 000
— copiii din grădinițe (500 lei/an în medie × 100 locuri) 50 000	— Cămin muncitoresc 35 000
— Alte venituri 1 000	
TOTAL 817 250	TOTAL 817 250

derii, și anume : costul apei, energiei electrice, combustibilului și al transporturilor pentru aprovizionare, chirie și reparații ale mijloacelor fixe, precum și înlo-

cuirea obiectelor de inventar de mică valoare sau de scurtă durată.

d) Pentru căminele muncitorești pentru încreț se suportă din fondul social cheltuielile care cad în sarcina întreprinderii potrivit H.C.M. nr. 1028/1974, respectiv cheltuielile pentru lucrările de întreținere și reparații la clădirile și instalațiile aferente, precum și cheltuielile pentru dotarea acestor clădiri cu mobilier și cazarmament conform normelor legale, în măsura în care acestea nu se finanțează, potrivit legii, din fondurile de investiții.

e) Pentru dispensarul medical al întreprinderii se suportă din fondul social cheltuielile de întreținere și funcționare, inclusiv cele pentru procurarea obiectelor de inventar. Cheltuielile pentru retribuția personalului medico-sanitar, inclusiv impozitul aferent și contribuția de asigurări sociale, cheltuielile pentru înlocuirea și completarea instrumentarului și utilajului medical, precum și cele pentru medicamente care, potrivit legii, se acordă gratuit, se asigură în continuare de către unitățile sanitare teritoriale.

f) Creșele, grădinițele, dispensarele medicale de întreprindere, căminele de nefamilisti și cantinele-restaurant se organizează și se încadrează cu personal potrivit normelor și normativelor de personal stabilite prin reglementările în vigoare.

Iată, în cele de mai jos, un exemplu ipotetic privind stabilirea unui plan de venituri și cheltuieli al fondului pentru acțiuni sociale la o întreprindere care are 1 000 persoane încadrate în muncă, cărcia i s-au reparat 50 bilete pentru tratament balnear, cu un cost mediu de 1 345 lei, 50 bilete pentru odihnă, cu un cost mediu de 800 lei și care are :

— o creșă cu 50 locuri ;

A. POPESCU

(Continuare în pag. 32)

Încheierea la timp a contractelor

(Urmare din pag. 9)

vizionării în cantitățile necesare unei producții ritmice, în sortimentele și calitățile stabilite. La materia primă lemnoasă, plăci P.A.L. și P.F.L., furnire, placaje se practică, în cadrul unităților M.E.F.M.C., în calitate de furnizori și, totodată, beneficiari ai propriilor produse, încă din 1976, **sistemul contractării centralizate** (pe bază de contracte ferme). Pentru articolele de feronerie (3,50% din valoarea contractărilor de aprovizionare) s-a încheiat un contract-cadru pe următorii doi ani pentru necesarul pe întreaga centrală. Particularitatea acestei acțiuni constă în aceea că, deși aceste articole se asigură descentralizat (fără repartiție), pe viitor aprovizionarea unităților în subordine se va face prin baza de specialitate a centralei, ceea ce va însemna o aprovizionare mai completă și mai operativă cu aceste produse.

Pentru materialele metalurgice (profile metalice, table, oțeluri),

ca și pentru alte materiale libere la contractare, au fost desfășurate toate cotele de aprovizionare pentru anul următor către B.J.A.T.M.-urile care deservește întreprinderile din teritoriu, majoritatea contractelor fiind de acum încheiate, celelalte urmînd a fi definitivitate în cel mai scurt timp.

În activitatea de pregătire a contractărilor se constată că o **serie de coordonatori de balanță** (Centrala industrială de prelucrarea cauciucului și maselor plastice, Centrala de motoare și materiale electrotehnice București, C.I.M.A.E.-Craiova, întreprinderile „Conect”-București, „Electrobanat”-Timișoara ș.a.) **solicită, în continuare, ca specificațiile pentru întreaga cotă alocată la produsele de uz general să fie depuse centralizat**, nu numai pentru 148 de tipodimensiuni, cite prevăd reglementările actuale, ci pentru 4050, încalcînd astfel metodologia cu privire la modul de specificare și derulare a acestor produse, în cantități nevagonabile,

stabilită prin H.C.M. 569/1973 și programul de măsuri privind activitatea precontractuală. Astfel de abateri duc la întîrzierea definitivării și defalcării cotelor, restrînge atribuțiile B.J.A.T.M.-urilor. De aceea, este necesar ca **organele tutelare să exercite un control mai riguros în acest domeniu**, astfel ca, în anii următori, să nu se mai perpetueze asemenea situații nejustificate, generatoare de birocrație, cu complicații inutile în relațiile producători-beneficiari .

În timpul care a mai rămas pînă la 30 iunie se impune ca întreprinderile, centrala, ceilalți factori implicați în calitate de furnizori, beneficiari, coordonatori de balanță să acționeze intens pentru rezolvarea cit mai grabnică a acestor probleme rămase încă nedefinite în domeniul fundamentării planului pe 1979, al perfectării și încheierii acțiunii de aprovizionare-desfacere, astfel ca producția pe anul viitor să demareze în cele mai bune condițiuni.

Noile tarife la unele servicii prestate populației

CONDIȚII PENTRU DEZVOLTAREA, DIVERSIFICAREA ȘI ÎMBUNĂȚĂȚIREA CALITATIVĂ A SERVICIILOR

PROGRAMUL de creștere a nivelului de trai al oamenilor muncii, elaborat de partid, cuprinde ca o principală componentă — definitorie pentru gradul de progres și civilizație al unei țări — dezvoltarea prestărilor de servicii către populație. Astfel, este prevăzut ca la nivelul anului 1980 acest sector să dețină aproape o cincime din totalul desfacerilor de mărfuri și servicii către populație, nivelul său absolut urmînd să fie de peste 5 ori mai mare ca în 1965.

DINAMICA prevăzută a dezvoltării serviciilor ține seama de faptul că sporirea veniturilor globale ale populației de 8,6 ori în 1977 față de 1950, a nivelului retribuției medii nete de aproape 5 ori în aceeași perioadă permite populației să aloce pentru servicii sume tot mai mari din bugetul său de cheltuieli.

Față de o creștere a volumului total al prestărilor de servicii de 75,3% în actualul cincinal, cooperația meșteșugărească — cu circa 250 de profile, și cooperația de consum — cu circa 150 de profile vor înregistra creșteri superioare; astfel, se prevede dublarea activității de prestări de servicii a cooperației meșteșugărești și atingerea unui nivel mai mult decît dublu (2,2-2,3 ori) în cazul cooperației de consum, prestările de servicii în mediul rural înregistrînd un ritm mai rapid de creștere, în spiritul politicii partidului de apropiere între sat și oraș.

TRADUCEREA în viață a acestor obiective, în condițiile noului mecanism economic, fundamentat pe principiile autoconducerii, autogestiunii și autofinanțării, presupune

ca fiecare unitate economică să-și poată acoperi cheltuielile de producție din venituri proprii și să obțină un beneficiu destinat cointeresării oamenilor muncii și autofinanțării.

Iată de ce dezvoltarea în continuare a unei game largi de prestări de servicii, în special din sectorul cooperatist — care își autofinanțează dezvoltarea, era nemijlocit condiționată de revizuirea nivelurilor unor tarife stabilite în urmă cu 15-25 de ani, care făceau ca o serie de activități să se desfășoare cu pierderi sau cu nivele foarte reduse ale rentabilității. Aceasta cu atât mai mult, cu cît ponderea importantă a muncii manuale în costurile de producție ale serviciilor (vezi tabelul) a făcut ca sporul productivității muncii la acestea să nu poată ține ritmul cu repetatele majorări ale retribuției personalului din unitățile prestatoare.

Pe baza aprobării Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., cu începere de la 15 iunie a.c. au fost majorate tarifele la unele servicii prestate populației în medie cu 13,1% și prețurile de deviz pentru lucrări de prestări în construcții, instalații și reparații pentru populație.

De asemenea, în sectorul gospodăriei comunale, unde ponderea manoperei la principalele servicii (apă, canal) este de 32—35% în medie, a fost necesară stabilirea unor limite maxime de majorare — între 50 și 78% — care se aplică de către consiliile populare în funcție de costurile medii ale prestațiilor înregistrate pe plan local.

PRIN APLICAREA Programului privind evoluția prețurilor cu amănuntul și tarifelor pentru servicii prestate populației în perioada 1977—1980 se vor crea condiții ca o serie de categorii de servicii, în prezent deficitare în unele zone, să se dezvolte la nivelul exigențelor actuale de dotare și confort.

În profil teritorial, evoluția ritmurilor de creștere a prestărilor de servicii va fi diferențiată potrivit cerințelor specifice ale dezvoltării economico-sociale în diferitele județe ale țării. Alături de creșterile cantitative vor avea loc și o serie de îmbunătățiri calitative. În acest scop, organele centrale și locale care au în subordine unități prestatoare de servicii elaborează normative îmbunătățite privind consumurile materiale pe operații, condițiile de calitate, cele de garanție.

Totodată, a fost elaborat un nomenclator minimal de profile, pe tipuri și dimensiuni de localități, pe baza căruia se va orienta dezvoltarea în continuare a rețelei cooperației meșteșugărești, la un nivel care să corespundă cît mai bine cererii.

În sectorul prestărilor de gospodărie comunală (care și-a sporit de peste 3 ori volumul fondurilor fixe în perioada 1950—1976), fondurile utilizate pînă în prezent de către consiliile populare pentru acoperirea pierderilor vor fi orientate spre dotarea modernă a serviciilor comunale, spre dezvoltarea bazelor sportive și de agrement etc.

Trebuie subliniat că majorările de tarife în prestările de servicii nu sînt de natură să afecteze în nici un fel îndeplinirea programului de ridicare a nivelului de trai în anii 1976—1980, ele fiind luate în calcul la stabilirea creșterii retribuției reale a oamenilor muncii.

Pe baza acestor măsuri se vor crea condiții pentru dezvoltarea și mai rapidă a unor profile de servicii la care cererea nu este uniform acoperită în toată țara, pentru creșterea calității serviciilor, asigurîndu-se pe această cale satisfacerea tot mai bună a cerințelor populației.

Profil de servicii	Ponderea retribuției %	Procent de majorare tarife (%)
Confecții de îmbrăcăminte	30	10,5
Servicii cu caracter personal (frizerie, coafură, cosmetică etc.)	57—70	24,6—28,8
Reparații auto (altele decît pentru autoturisme „Dacia“)	27	15,4
Reparații de articole de uz casnic	25—27	6—10
Reparații de radio-televizoare	32	9,8—11
Reparații de tapiserie	50	23,4
Reparații de mobilă	35	29,5
Spălat, călcat, curățat chimic, vopsit	40	8,3
Munci gospodărești	35	42,7
Confecții de plăpumi, saltele, perdele, huse etc., la comandă	30	60,8—84 *)
Tăiat lemne	70	20,1

*) La nivelul vechilor tarife se înregistrau pierderi de 30—40%.

I. GEORGESCU

În sprijinul consiliilor oamenilor muncii

O BAZĂ ȘTIINȚIFICĂ PENTRU ANALIZA ACTIVITĂȚII ECONOMICO-FINANCIARE

PERFECTIONAREA SISTEMULUI de indicatori, a mecanismului economico-financiar și adaptarea acestuia la noul cadru organizatoric democratic al autoconducerii muncitorești impun organelor de conducere colectivă ale unităților economice **impulsionarea introducerii informaticii în organizarea pe baze științifice a procesului informațional-decisional**. Tehnica modernă de calcul permite crearea unui sistem informațional operativ, care să asigure, la diferitele nivele — atelier, secție, întreprindere, centrală, minister — automatizarea culegerii, prelucrării, transmiterii și analizei economico-financiare a tuturor informațiilor cu privire la modul de îndeplinire a indicatorilor producție netă și fizică, a celorlalte obiective și sarcini stabilite pe diferite perioade de timp. Analizându-se, astfel, cu mai multă exactitate factorii care au influențat rezultatele obținute, vor putea fi luate la timp măsurile ce se impun. Stilul de conducere devine în consecință mai rațional, deci mai eficient.

În cele ce urmează, analizând fig. 1, ne vom referi la partea din baza de date a unei unități economice, necesară gestiunii datelor referitoare la indicatorii economico-financiar și sociali pentru analiza rezultatelor cu ajutorul tehnicii moderne de calcul electronic. Această bază de date a fost experimentată cu date de test pe un calculator electronic Felix C-256, la Centrul teritorial de calcul electronic din Brașov.

Datele referitoare la indicatorii economico-financiar și sociali sînt sistematizate în două fișiere principale :

● „**Nonenclator de indicatori și denumiri de situații finale de analiză economică (tablouri de bord)**” — fișier în cadrul căruia stocăm informații generale (descriptive) referitoare la indicatori și situații finale dorite (cod indicator intern, denumire indicator, cod indicator republican, simbol indicator, unitatea de măsuri a indicatorului etc.), precum și date generale referitoare la situațiile finale de analiză economico-financiară și socială dorite (cod situație finală, denumire situație finală, periodicitatea dorită, număr de exemplare, compartimente unde se utilizează, deciziile ce le generează etc.). În acest fișier ne-am fixat un sistem (set) de indicatori necesari analizei, prin intermediul cărora se pot cunoaște starea trecută și cea prezentă, cea viitoare probabilă, precum și factorii de influență asupra rezultatelor ;

● „**Arhiva mărimi de indicatori**” — fișier principal în cadrul căruia, pe baza datelor din planurile economice și financiare ale unităților, din documentele curente contabile și statistice privind activitatea unității, din dările de seamă, din documentele de control, precum și din celelalte documente furnizate de sistemul informațional al unității, înmagazinăm numai date variabile în timp și spațiu, adică numai date referitoare la mărimi (naturale, valorice sau calitative) planificate și/sau realizate ale indicatorilor de bază și ale celorlalți indicatori care apar ca elemente de calcul pe diferite perioade de timp (decadă, lună, trimestru, an, cincinal). Acest fișier

are o deosebită importanță, întrucît o mare parte din volumul de informații (în special mărimi de indicatori) culese și prelucrate prin dările de seamă contabile și statistice nu sînt stocate pe suport magnetic, în vederea valorificării ulterioare de către întreprindere. Practic, există cazuri cînd unitățile furnizează forurilor superioare un volum mare de informații, dar ele însele nu le utilizează decît în foarte mică măsură.

Aceste două fișiere principale asigură sistematizarea datelor (generale și variabile în timp și spațiu) referitoare la indicatori și unicitatea înregistrării acestora la nivelul bazei de date.

ÎNTE ORICE CATEGORII de date referitoare la indicatori și situații finale de analiză economico-financiară și socială, înmagazinate în baza de date, este asigurată o legătură logică — directă și indirectă — prin fișierul de legături „**Structura de indicatori a situațiilor finale de analiză economică și a indicatorilor sintetici**”. Odată construit modelul de indicatori, pentru fiecare cod indicator de bază (sintetic) și pentru fiecare cod situație finală de analiză economico-financiară și socială dorită, precizăm toate codurile de indicatori care apar ca elemente componente ale indicatorului sintetic și/sau situației finale respective. Acest fișier poate fi creat/actualizat după necesități și în mod adecvat cu rețelele măsurii, cu cerințele prevăzute în H.C.M. nr. 1116/1975 și în îndrumătorul metodologic elaborat de către Ministerul Finanțelor.*) Relațiile dintre indicatori sînt de natură arborescentă (vezi fig. 2) ; de pildă, atunci cînd consiliul oamenilor muncii își propune să prezinte în fața adunării generale analiza îndeplinirii indicatorului „producția netă”, trebuie să primească de la calculatorul electronic, odată cu informația „valoarea producției nete”, și alte informații ne-

*) Vezi Buletinul financiar-contabil, decembrie 1975.

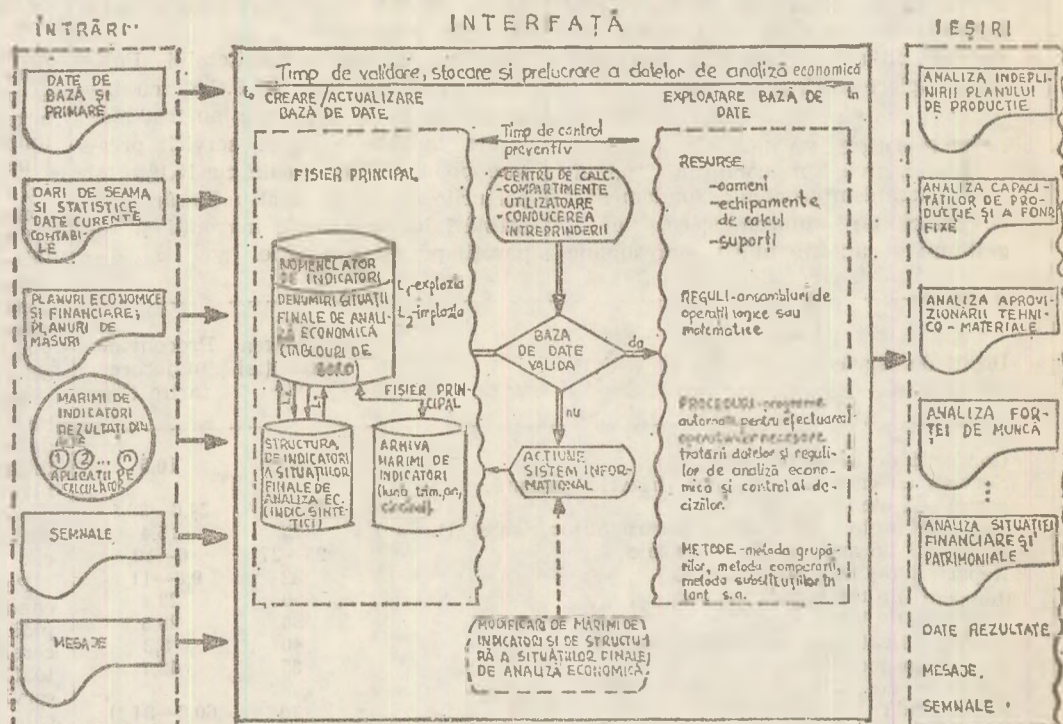

Fig.1: Abordarea sistemică a analizei activității economice și a controlului îndeplinirii deciziilor

CONDUCERE · ORGANIZARE

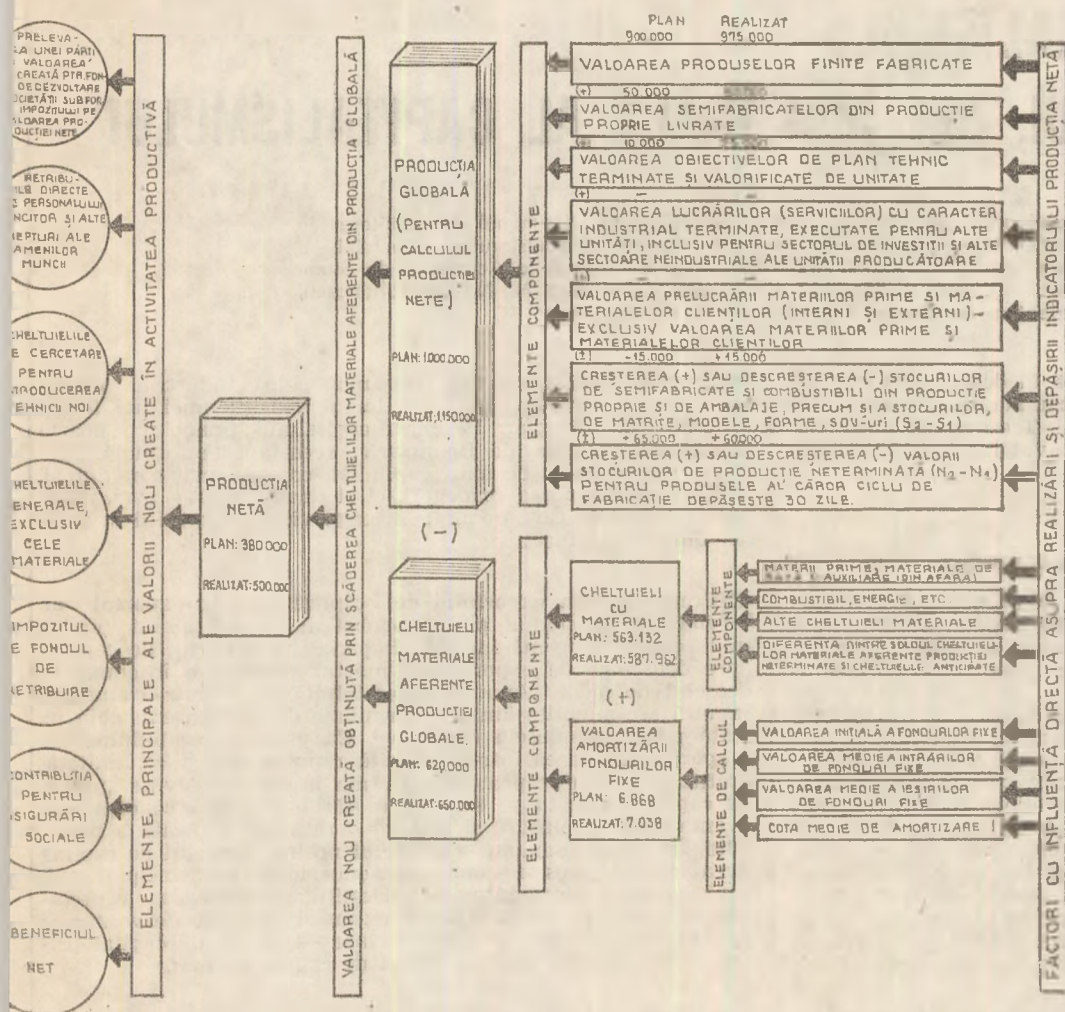

Fig. 2 : Tabloul de bord cu analiza factorială a îndeplinirii indicatorului producției nete (valori ipotetice, în mii lei)

cesare unei cunoașteri temeinice a realităților. În felul acesta informația primită poate servi ca bază hotărâtoare pentru o analiză realistă și exigentă în vederea pregătirii deciziilor de conducere, întrucât evidențiază și factorii de influență, care relevă, de fapt, legăturile cantitative (fizic, valorice) sau calitative existente.

Cu ajutorul acestui fișier putem regăsi elementele componente ale unui indicator sintetic sau ale unei situații finale de analiză a rezultatelor, fără să se cunoască în prealabil care sînt acestea (codurile lor). Dacă, de pildă, cerem de la calculator analiza indicatorului „producție netă” numai prin codul acestuia, obținem structura lui arborescentă, care prezintă în ansamblu factorii de influență directă și indirectă asupra mărimii lui.

Cu ajutorul acestor trei fișiere de bază, calculatorul poate să răspundă în orice moment la toate cerințele de raporturi și situații finale de analiză a rezultatelor și control al îndeplinirii deciziilor.

Avantaje

O evaluare cantitativă a eficienței utilizării calculatorului în analiza activității economico-sociale este dificilă, din cauza complexității de dependențe între structura efectelor obținute și valoarea bănească a serviciilor informatice. Putem însă deduce, din caracteristicile sistemului, avantajele ce se obțin :

- creșterea operativității atât în culegerea, transmiterea și prelucrarea datelor de analiză, cât și în transmiterea și controlul execuției deciziilor. Prelucrarea (analiza) datelor se poate face aproape concomitent cu primirea lor, ceea ce ne apropie de un sistem de prelucrare în timp real ;

- exactitatea datelor, deoarece se asigură controlul corecti-

Factori cu influență directă asupra realizării și depășirii indicatorului producție netă :

- Modernizarea structurii producției, orientarea către produse de înaltă tehnicitate și cu grad ridicat de complexitate, corespunzătoare nevoilor prezente și viitoare
- Asigurarea cu contracte și comenzi ferme înaintea începerii perioadei de plan
- Îmbunătățirea pregătirii și lansării în fabricație
- Disciplină și exigență față de calitatea produselor
- Urmărirea sistematică a îndeplinirii sarcinilor la producția fizică, pe sortimente și structură
- Depășirea producției planificate la sortimentele cu desfacere asigurată la beneficiarii interni sau externi
- Restrîngerea cooperărilor nejustificate economic
- Aprovizionarea ritmică, strîns corelată cu planul de producție
- Eliminarea consumului de materiale scumpe pentru o producție cu tehnicitate redusă, renunțarea la materialele din import, eliminarea risipci
- Diminuarea cheltuielilor materiale prin reducerea normelor de consum de materii prime, materiale, energie, combustibil
- Aprovizionarea cu materiale avînd calitatea și sortotipodimensiunile prevăzute în documentația tehnologică
- Diminuarea rebuturilor
- Înlocuirea mașinilor și utilajelor uzate, cu consum mare de energie și combustibil
- Realizarea producției la nivelul capacității proiectate
- Creșterea gradului de utilizare a fondului de timp maxim disponibil
- Creșterea gradului de utilizare a suprafețelor de producție
- Creșterea randamentul mediu pe unitatea de timp
- Dotarea tehnică prin efort propriu
- Punerea în funcțiune mai devreme a noilor capacități
- Modernizarea tehnologiilor, a fluxurilor tehnologice și a organizării producției
- Alte măsuri care duc la creșterea producției, beneficiului și acumulărilor

tudinii nu numai a datelor de intrare pe purtător (cartelă perforată, bandă de hîrtie perforată etc.), dar și a celor obținute din prelucrarea automată, prin comparare cu datele trecute, cu cele planificate și prin folosirea metodelor controlului de calcul (cifre de control) ;

- comparabilitatea în timp a mărimilor de indicatori și păstrarea lor în siguranță. Arhivarea lor și a factorilor de influență permite analize comparative, în dinamică și face ca prelucrarea datelor de analiză să includă și calcule științifice, de previziune ;

- abordarea într-o viziune sistemică a analizei rezultatelor și controlului îndeplinirii deciziilor, permițînd obținerea, la ieșire, a unui maxim de informații sintetice, complete și selecționate pentru diverse nivele de raportare și verigi structurale de luare a deciziilor. Aceasta conduce la cunoașterea multilaterală și aprofundată a principalelor fenomene și procese economice, ținînd seama de toate interdependențele și legăturile cauzale ;

- caracterul deschis al sistemului — cu posibilități de completare și adaptare pe măsura necesităților practice — și asigurarea legăturii automate cu toate celelalte aplicații pe calculator din care pot rezulta mărimi de indicatori ;

- posibilitatea tratării matematice a indicatorilor sub forma unor matrici integrate.

Sistemul corespunde cerințelor și necesităților conducerii atât la nivel de întreprindere, cât și la nivel de centrală și minister, sau chiar la nivel județean.

Cristea IONIȚĂ

lector la Școala interjudețeană de partid Brașov

14

IMPERIALISMUL — STADIUL CEL MAI ÎNALT AL CAPITALISMULUI

Continuăm publicarea consultațiilor pentru candidații la examenul de admitere în învățămîntul economic superior, elaborate pe baza Programei Ministerului Educației și Învățămîntului, de către cadrele catedrei de economie politică de la Academia de Studii Economice din București, sub conducerea prof. univ. dr. docent N. N. Constantinescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.

ORÎNDUIREA capitalistă a cunoscut în dezvoltarea sa două mari stadii: stadiul liberei concurențe sau stadiul premonopolist și stadiul monopolist sau imperialismul. Trecerea de la capitalismul premonopolist la imperialism a avut loc în ultimele trei decenii ale secolului al XIX-lea.

Trăsăturile imperialismului

IMPERIALISMUL nu reprezintă o nouă orînduire, deosebită de capitalism, ci doar un stadiu mai înalt al acestuia din urmă. Imperialismul reprezintă o continuare a trăsăturilor esențiale ale orînduirii burgheze. Forma de proprietate predominantă asupra mijloacelor de producție rămîne proprietatea capitalistă, dar în cadrul acesteia apar forme noi: proprietatea monopolistă, proprietatea monopolistă de stat. Legea plusvalorii acționează și în imperialism ca lege economică fundamentală, iar esența relațiilor de producție burgheze — exploatarea forței de muncă salariate — constituie trăsătura esențială și în acest stadiu. Plusvaloarea îmbracă însă forma profitului de monopol. Și în imperialism și în capitalismul liberei concurențe, acționează, în esență, aceleași legi economice. Contradițiile specifice capitalismului — în primul rînd contradicția fundamentală a acestei orînduirii și anume contradicția dintre caracterul tot mai social al producției și caracterul privat al însușirii rezultatelor muncii — se adîncesc în imperialism, dobîndind forme noi de manifestare.

Acest nou stadiu în dezvoltarea capitalismului a fost analizat de V.I. Lenin într-o serie de lucrări, dintre care cea mai importantă este „Imperialismul — stadiul cel mai înalt al capitalismului”, apărută în 1917. În această lucrare Lenin formulează cinci trăsături principale ale imperialismului:

1 Concentrarea producției și a capitalului, concentrare care a atins o treaptă de dezvoltare atît de înaltă încît a creat monopolurile care dobîndesc un rol hotărîtor în viața economică.

Monopolul reprezintă o întreprindere capitalistă foarte mare sau o uniune de întreprinderi, care concentrează o parte atît de mare a producției și desfacerii unei anumite mărfi, încît are posibilitatea să îngrădească libera concurență, să domine piața în sectorul respectiv și să impună astfel de prețuri încît să obțină profituri ridicate de monopol. Apărute inițial în industrie, monopolurile s-au extins apoi în domeniile: comercial, transporturi, bancare, în sfera serviciilor și în agricultură. Monopolul capitalist exprimă relații de exploatare mai cuprinzătoare și mai complexe decît întreprinderile nemonopoliste. Profitul de monopol se obține pe calea exploatării nu numai a proletariatului ci și a altor categorii de oameni ai muncii: micii producători, intelectualii, atît din propria țară cît și din alte țări. Apariția monopolurilor și instaurarea dominației lor constituie trăsătura esențială a imperialismului.

2 Contopirea capitalului monopolist bancar cu capitalul monopolist industrial și nașterea — pe această bază — a capitalului financiar și a oligarhiei financiare. Concentrarea producției în industrie determină concentrarea și centralizarea capitalului în domeniul bancar. Acordînd întreprinderilor industriale credite importante, băncile ajung să cunoască situația întreprinderilor creditate, să controleze activitatea acestora, influențînd-o, pătîrînd cu capitalul lor în acele ramuri industriale care sînt mai rentabile.

Concomitent și capitalul industrial pătrunde în domeniul bancar pe calea achiziționării de acțiuni sau înființării unor noi bănci. Are loc, pe această cale, o împletire a capitalului

monopolist bancar cu capitalul monopolist industrial, proces care ajunge pînă la contopirea lor și apariția unei noi forme — capitalul financiar. Posesorii capitalului financiar poartă denumirea de oligarhie financiară; aceasta este formată dintr-un grup restrîns de mari capitaliști care nu mai sînt numai industriași sau numai bancheri, ci și una și alta — mari magnați financiari care domină întreaga viață economică și politică din țările respective.

3 Preponderența exportului de capital față de exportul de mărfuri. În stadiul premonopolist al capitalismului, predomină exportul de mărfuri; în imperialism exportul de capital, spre deosebire de exportul de mărfuri, capătă o însemnătate deosebit de mare. Volumul capitalului investit într-o anumită ramură are anumite limite determinate de cererea existentă pe piață pentru produsele respective. Ca urmare, posibilitatea de a spori acumularea într-o anumită ramură este și ea limitată. Profitul care nu se poate transforma în capital devine „prisos de capital”. Acesta se exportă în țările ce oferă condiții mai avantajoase de plasare și asigură o rată mai ridicată a profitului. În prima jumătate a secolului nostru, exportul de capital avea loc mai ales în colonii și semicolonii, în principal sub două forme: împrumuturi și investiții. În perioada contemporană, exportul de capital s-a extins și în țările dezvoltate și este efectuat fie de firme particulare — export de capital privat — fie de către stat — export de capital de stat.

4 Împărțirea economică a lumii între uniunile monopoliste internaționale. Procesul concentrării și centralizării capitalului are loc nu numai la nivel național, ci și pe scară mondială. Între cele mai mari monopoluri din diferite țări imperia- liste se stabilesc înțelegeri cu privire la împărțirea piețelor, la volumul producției, la politica prețurilor etc. Se formează astfel uniunile monopoliste internaționale care împart între ele lumea, din punct de vedere economic. Înțelegerile care se stabilesc între monopoluri reflectă raportul de forțe existent la un moment dat. Acesta nu rămîne însă neschimbat ci se modifică continuu determinînd o luptă permanentă pentru împărțirea economică a lumii.

5 Terminarea împărțirii teritoriale a lumii între cele mai mari puteri imperialiste și lupta pentru reîmpărțirea ei. În perioada trecerii de la capitalismul liberei concurențe la imperialism, țările capitaliste puternice au intensificat lupta pentru acapararea de teritorii cît mai întinse în Africa, Asia, America Latină etc. și transformarea acestor teritorii în colonii. La începutul secolului al XX-lea procesul era încheiat, nemai- existînd teritorii libere. Din acest moment nu mai era posibilă acapararea unor teritorii „fără stăpîn” ci doar reîmpărțirea teritoriilor deja ocupate în funcție de schimbarea raportului de forțe între puterile imperialiste. În perioada contemporană, fostele imperii coloniale s-au destrămat și pe ruinele lor s-au format zeci și zeci de state suverane care luptă pentru o dezvoltare social-economică de sine stătătoare.

Capitalismul monopolist de stat

ÎN EVOLUȚIA SA, imperialismul cunoaște, ca o treaptă distinctă — capitalismul monopolist de stat. Acesta reprezintă împletirea forței monopolurilor cu forța statului în scopul sporirii profiturilor de monopol și menținerii relațiilor de producție capitaliste.

Capitalismul monopolist de stat a apărut în perioada primului război mondial. În anii ce au urmat războiului, rolul

În sprijinul candidaților la examenul de admitere în învățămîntul economic superior

economic al statului și măsurile monopolist-statale s-au diminuat, pentru a se accentua din nou în perioada crizei economice de supraproducție din 1929—1933 și în anii celui de-al doilea război mondial. În perioada postbelică procesul împletirii forței monopolurilor cu forța statului, al sporirii proporțiilor și multiplicării formelor intervenției statale în viața economică se intensifică în asemenea măsură încît capitalismul monopolist de stat devine principala formă de existență a capitalismului în țările imperialiste.

Cauza principală care stă la baza apariției capitalismului monopolist de stat rezidă în contradicția fundamentală a capitalismului. Numeroși factori au determinat, în perioada postbelică, accentuarea atît a gradului de socializare capitalistă a producției, cît și a caracterului privat al însușirii rezultatelor muncii, influențînd astfel dezvoltarea capitalismului monopolist de stat. Dintre acești factori cei mai importanți sînt următorii:

a) **Gradul înalt de monopolizare a economiei.** Au apărut întreprinderi uriașe care dețin un volum mare de capital, un număr important de muncitori și a căror producție reprezintă o pondere însemnată și uneori chiar întrecăa producția a ramurii respective. Capitalul inițial necesar înființării unor astfel de întreprinderi și volumul acumulării depășesc uneori posibilitățile chiar ale unor monopoluri puternice. Statul intervine în aceste ramuri făcînd mari investiții din buget.

b) **Influența exercitată de revoluția tehnico-științifică contemporană asupra forțelor de producție.** În prezent, știința se transformă într-o forță de producție nemijlocită. Dezvoltarea întregii economii depinde de amploarea activității de cercetare științifică. Dar aceasta cere investiții enorme care nu pot fi realizate numai prin activitatea monopolurilor private. Bugetul de stat devine din ce în ce mai mult sursa principală de finanțare a lucrărilor de cercetare științifică. Revoluția tehnico-științifică determină, de asemenea, o adîncire a diviziunii sociale a muncii. Aceasta implică în mod obiectiv organizarea producției pe ansamblul economiei, respectarea anumitor proporții între diferite ramuri, între producție și consum etc. O asemenea organizare, în forme noi, a producției necesită intervenția statului.

c) **Militarizarea economiei naționale.** O parte tot mai mare din venitul național al multor țări capitaliste este cheltuită în scopuri militare. Comenzile de armament aduc profituri uriașe marilor monopoluri care sînt interesate astfel în susținerea militarizării. Politica de militarizare creează legături strînse între stat și marile monopoluri.

d) **Adîncirea contradicțiilor pe plan social și, în primul rînd, a contradicțiilor între proletariat și burghezie.** Clasa muncitoare este în prezent mai bine organizată, are o conștiință politică mai ridicată, reprezentînd forța socială principală în stare să se impună burgheziei ca o forță uriașă. Pentru menținerea exploatații, oligarhia financiară recurge permanent la ajutorul statului.

e) **Schimbările pe plan internațional.** Formarea sistemului mondial socialist, creșterea forțelor mondiale ale socialismului, procesul destrămării sistemului colonial, au restrîns sfera de dominație a capitalismului. Continuarea exploatații, în forme noi, a popoarelor din țările recent eliberate de sub dominația colonială se realizează de regulă cu ajutorul statului capitalist.

Formele capitalismului monopolist de stat

FORMELE capitalismului monopolist de stat nu au apărut toate deodată. Ele s-au conturat treptat de-a lungul evoluției acestui proces, una sau alta dintre aceste forme dobîndind în anumite perioade și în anumite țări o amploare mai mare. **Principalele forme** sub care se înfățișează, în perioada actuală, **capitalismul monopolist de stat** sînt următoarele:

1 **Proprietatea monopolistă de stat** care se extinde asupra unor întreprinderi din industrie (de armament și civilă), transport, bănci, institute de cercetare științifică etc. Apariția și dezvoltarea proprietății de stat sub forma întreprinderilor aparținînd statului a avut loc pe următoarele căi principale: a)

construcția de întreprinderi noi, căi ferate, autostrăzi, institute de cercetare etc. din bugetul statului; b) etalizarea burgheză; c) formarea societăților mixte cu participarea statului. Proprietatea monopolistă de stat este o formă a proprietății capitaliste asupra mijloacelor de producție; ea nu desființează caracterul de capital al acestora, menține caracterul exploatator al relațiilor de producție capitaliste.

2 **Redistribuirea pe cale bugetară a venitului național.** În afara întreprinderilor din diferite domenii ale economiei, în proprietatea statului se află o parte uriașă din valoarea nou creată în societate. În perioada postbelică, se redistribuie prin buget între 25 la sută și 40 la sută din venitul național al țărilor capitaliste. Statul dispune astfel de o bază financiară pentru a interveni direct în economie în favoarea monopolurilor.

3 **Măsuri statale de reglementare a economiei.** Statul influențează dezvoltarea unor ramuri, procesul de concentrare a producției, realizarea produsului social prin diferite măsuri privind investițiile, creditele, impozitele, prețurile, salariile etc.

În cadrul măsurilor de reglementare și control a economiei un loc important îl ocupă **încecările de planificare și programare a proceselor economice la nivelul economiei.** Planificarea capitalistă influențează, într-o anumită măsură, dezvoltarea economiei fie prin intermediul sectorului de stat, fie prin intermediul unor pîrghii economice folosite de stat; consumul de stat, sistemul de impozite și dobînzii, creditele etc. Eficiența planificării capitaliste este însă limitată de existența proprietății privat-capitaliste, deoarece obiectivele stabilite prin plan nu au caracter obligatoriu ci doar orientativ.

4 **Complexul militar-industrial.** Intensa politică de militarizare desfășurată de unele țări capitaliste dezvoltate, creșterea uriașă a cheltuielilor militare se reflectă direct asupra economiei acestor țări. Între stat, monopoluri și aparatul militar există o strînsă legătură concretizată pe de o parte în faptul că producția de armament precum și cercetarea științifică legată de aceasta sînt efectuate, în mare parte, în întreprinderi civile, iar, pe de altă parte, în faptul că reprezentanții ai conducerii superioare militare aparțin oligarhiei financiare. Această formă a dominației monopolist-statale în care se întrepătrund interesele celor mai reacționare vîrfuri ale oligarhiei financiare, ale conducerii armatei și ale aparatului de stat reprezintă **complexul militar-industrial.**

5 **Sprijinirea expansiunii economice externe a monopolurilor.** Statele capitaliste inițiază măsuri concrete prin care, pe de o parte, se urmărește apărarea pieței interne de penetrația monopolurilor și a capitalului monopolurilor străine concurențe, iar, pe de altă parte, sprijinirea intereselor propriilor monopoluri.

Apărut ca o consecință a adîncirii contradicțiilor orînduirii burgheze, capitalismul monopolist de stat are scopul de a atenua aceste contradicții, de a adapta relațiile de producție burgheze la forțele de producție dezvoltate. Prin diversele sale forme, capitalismul monopolist de stat creează condiții pentru dezvoltarea în continuare a forțelor de producție. Drept consecință însă, se accentuează și mai mult contradicțiile capitalismului, apar contradicții noi, care sapă treptat temeliile capitalismului pregătind condițiile revoluției socialiste.

lector univ. dr. Steliana LINTARU

INTREBĂRI:

1. Care sînt cele două mari stadii pe care le-a cunoscut în dezvoltarea sa orînduirea capitalistă?

2. Care sînt trăsăturile principale ale imperialismului, formulate de Lenin în lucrarea „Imperialismul — stadiul cel mai înalt al capitalismului.“?

3. În ce constă esența economică a imperialismului?

4. Ce este capitalismul monopolist de stat?

5. Care sînt cauzele dezvoltării capitalismului monopolist de stat în perioada postbelică?

6. Care sînt principalele forme sub care se înfățișează — în perioada actuală — capitalismul monopolist de stat?

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

IN LITERATURA economică, sociologică și politică occidentală s-a vehiculat larg, în ultimul timp, ideea paternalismului ca expresie a unei noi strategii a capitalismului monopolist de stat. Conceptul ca atare, formulat de gânditori burghezi, ia în seamă unele aspecte reale în unele țări, dar are o funcție social-politică, ideologică, bine determinată. Această concepție era destul de larg răspândită în Statele Unite încă înainte de cel de-al doilea război mondial¹⁾. În toată plenitudinea și cu toate caracteristicile ei, teoria paternalistă o întâlnim, ca nicăieri în altă parte, în Japonia, pentru că acolo ea este așezată pe o microstructură socială particulară. Gânditorii japonezi nu numai că au tratat paternalismul ca pe o teorie specifică realităților economice și sociale nipone, dar l-au și analizat profund în relație directă cu natura și structurile sociale tradiționale nipone.

Analizele făcute în Japonia din punct de vedere sociologic, istoric, economic și chiar antroposociologic arată că relațiile sociale japoneze sînt grefate pe o structură unică, de grup, de corporație. În ciuda marilor transformări economice și politice, determinate de modernizarea și progresul Japoniei, structurile tradiționale ar fi rămas în formele lor vechi²⁾. Bazîndu-se pe cercetările japonezilor, Lafcadio Hearn afirmă că societatea japoneză cea mai timpurie a fost „o uniune de clanuri” combinate la început pentru apărare sau atac.³⁾ Prin aceste clanuri s-au perpetuat, pînă în zilele noastre, unele reguli pe care le găsim, în grupurile de astăzi, aproape așa cum erau ele în societatea primitivă compusă din Uji (familii). La japonezii familia era un grup mare care ajungea pînă la 60 sau chiar mai multe persoane. Se afirmă că „dependenții” (subordonații) familiei vechi nipone — sclavi sau iobagi — deși considerați inferiori, erau tratați ca membri ai familiei și că aceste caracteristici se regăsesc în mentalitatea de grup, în paternalismul nipon. Sistemul familial și-ar fi lăsat amprenta pe organizarea socială și administrativă a țării. Grupurile sociale erau constituite nu pe baza calificării, categoriei socio-profesionale, clasei sau castei (ca în India), ci pe baza „locului”. Acest loc poate fi intruchipat de companii industriale, comerciale, agricole,

ASPECTE
ȘI SEMNIFICAȚII
ALE PATERNALISMULUI
NIPON

culturale, școlare, universitare, sătești, stradale etc.

Prof. dr. Chie Nakane consideră structura unei companii japoneze ca fiind „verticală” și o deosebește de structura companiei occidentale, pe care o numește „structură orizontală”. În compania japoneză un muncitor, cu o calificare identică și care se angajează în același fel de slujbă cu a altora, capătă un rang între membrii grupului, potrivit cu timpul de cînd este angajat și cu sistemul seniorial. Relațiile dintre membrii grupului sînt grevate de conștiința de a munci într-un grup în care fiecare are un rang, iar două persoane nu pot fi egale, ele aflîndu-se în relație verticală de subordonare. Dar grupurile japoneze au și o structură concentrică sau egocentrică. Dorințele unui grup din sistemul de grupuri sînt controlate de grupul de deasupra lui și el controlează, la rîndul lui, grupul sau grupurile de sub el.

Una din sarcinile cele mai importante ale managerului într-o companie niponă este aceea de a menține principiul Wa (care prevede, potrivit primei constituții japoneze din anul 604 e.n., armonia de grup) în grupul său și pentru aceasta este absolut necesar ca el să știe totul despre angajații săi, nu numai în timpul cînd se află în companie, ci și în afara ei. El se interesează de toate aspectele vieții angajaților și intervine întotdeauna cînd este necesar pentru a menține spiritul de grup. Aceste relații dintre membrii grupului, companiei se întîlnesc și între companii. Este cunoscută în Japonia „structura duală a economiei”⁴⁾. Multe corporații au

numeroase companii subsidiare, unele foarte mici. Între marile corporații și aceste subsidiari se mențin relații relativ statornice și de lungă durată. Corporația mare acordă „companiilor copii” capitalul, tehnologia și forța de muncă necesare. Ea se îngrijește ca subsidiarii să obțină comenzi suficiente, dar și să-și poată desface marfa. În acest fel, micile companii pot supraviețui în războiul neîntrerupt al concurenței. Ele plătesc această „grijă” a corporațiilor mari cu loialitatea lor, exprimată în onorarea, fără rezerve și condiții, a cererilor marii corporații.

Teoria paternalistă a găsit cel mai puternic sprijin și cele mai multe argumente în Japonia, unde evoluția pe o cale specifică a creat microstructuri sociale economice cu totul deosebite, care stau, în mod real, la baza sistemului de angajare pe viață din care se alimentează teoria paternalismului. În cazul Japoniei nu este vorba de teoria cunoscută a „paternalismului social” din Occident, conform căreia muncitorul, tehnocratul și capitalistul, fiind toți acționari, au interesul comun de a produce mult profit. Se confundă adesea „paternalismul nipon”, care este prin excelență o „teorie a armoniei și supunerii sociale” cu „partenerismul social”. Exegeții niponi și occidentali ai fenomenului economic japonez afirmă, sprijinindu-se pe particularitățile sale, că economia niponă este o „economie neocapitalistă”. În literatura marxistă se afirmă uneori că „neocapitalismul nipon” este o „variantă japoneză” a capitalismului monopolist de stat. În cele mai multe cazuri economia Japoniei este caracterizată în presa și literatura de specialitate occidentală și niponă, ca fiind nici capitalistă nici socialistă, ci pur și simplu „niponistă”. Se invocă, între altele, relațiile dintre indivizii companiei, care ar exclude proprietatea asupra mijloacelor de producție și ar accentua instituționalizarea unei atmosfere armonioase de grup. Japonia ar fi „o țară a păcii sociale”.

De la început este evident că, în acest caz, ar apare cel puțin enigmatice manifestările tumultuoase ale sindicatelor pentru revendicări economice.

În Japonia „armoniei sociale” există două lumi economice complet diferite, bazate pe „structura duală” a economiei, lu-

FIȘE

ORGANIZAREA ȘI PLANIFICAREA ÎNTEPRINDERILOR DE CONSTRUCȚII ȘI TRANSPORTURI

● Manualul, a cărui copertă o reproducem mai sus (1977, 351 p.), elaborat de conf. dr. M. Sorescu conf. dr. I. Sboru, lect. N. Irimie, ing. șef de lucrări D. Șerban, încorporează fondul

principal de concepte, metode și tehnici ce se predau în cadrul unor cursuri recent introduse la Academia de Studii Economice. Se abordează, într-o optică modernă, folosindu-se un bogat arsenal de metode și tehnici, numeroase aspecte de o deosebită importanță ale desfășurării unei eficiente activități în întreprinderile de construcții și transporturi. Dintre acestea menționăm: sistemul de conducere al întreprinderii de construcții, industrializarea construcțiilor, proiectarea în construcții, organizarea șantiierelor, programarea lucrărilor de construcții-montaj, organizarea controlului de calitate și a recepției, normarea muncii, particularitățile planificării în întreprinderile de construcții-

montaj, evaluarea și planificarea productivității muncii, specificitatea determinării costurilor, principalele sisteme de transport, principiile și organizarea structurală a unităților de transport, particularitățile organizării transportului feroviar, rutier, naval și aerian, tehnici moderne de transport, precum și specificul planificării transporturilor.

Eficiența tehnicii noi și prețurile

● În rubrica consacrată schimbului de opinii revista VOPROȘI EKONOMIKI, nr. 4/1978, publică, sub semnătura lui A. Koșuta și L. Rozenova, studiul Narodnohozeastvennii i hozrasciotnii effecti noi tehniki i

țenoobrazovanie (Efectele noii tehnici la nivelul economiei naționale și al gestiunii organizațiilor economice și formarea prețurilor). Autorii consideră că prețurile îndeplinesc o funcție dublă. Pe de o parte, ele constituie o reflectare de un fel deosebit a nivelului tehnic, a calității și utilității, alături de produsul social total, cit și a fiecărui produs în parte. Pe de altă parte, sistemul de prețuri reprezintă un instrument activ menit să contribuie la perfecționarea conducerii și planificării activității economice, la stimularea progresului științific și tehnic și constituie astfel un factor de influență asupra modernizării producției și creșterii eficienței ei economice. Se apreciază, în consecință că

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

mea celor care lucrează în marile companii și lumea celor care lucrează în companiile mici și mijlocii. Cînd se vorbește oficial despre veniturile muncitorilor se prezintă, de regulă, cifre și date referitoare exclusiv la muncitorii din eșalonul superior al piramidei companiilor nipone. De obicei, nu se dau informații oficiale despre ce se întîmplă la baza piramidei, care este foarte largă și cuprinde majoritatea muncitorilor. Mai mult de jumătate din numărul companiilor japoneze sînt mici, iar angajații lor sînt supuși unei intensificări a muncii dictată de companiile mari, care le dirijează. Regula este ca, în cadrul relațiilor paternaliste dintre companiile mari și cele mici, acestea din urmă să nu aibă altă posibilitate decît să-și epuizeze forțele angajaților, pentru a onora contractele cu „compania boss”, altfel ar risca să dispară.

Unele avantaje care rezultă din sistemul de angajare pe viață revin numai membrilor permanenți ai grupului. Sub această se află cîteva categorii de „angajați temporari”, pentru perioade scurte, chiar pentru o zi. Aceștia sînt foarte prost plătiți și formează un fel de subproletari necalificați, cărora nu li se permite să intre în nici o companie, fie ea mare sau mică. Grijă companiei japoneze față de angajații săi, chiar dacă depășește valoric suma cheltuită, după anumite estimări, de țările occidentale, este de fapt o grijă pentru a menține și perpetua raporturile existente și a obține o intensificare și eficiență a muncii.

Generalizarea sistemului de angajare pe viață antrenează, de altă parte, inexistența pieței forței de muncă și, prin urmare, o mare imobilitate a mîinii de lucru. În Japonia nu se urmărește o legătură automată între salarii și randament, nici între productivitatea muncii muncitorilor și cariera lor. Și remunerația și cariera sînt strict determinate de durata serviciului în companie și de poziția socială anterioară a angajatului (studii, familie, strat social). Angajarea pe viață instituie un sistem seniorial de salarizare. Salariul crește în raport cu anii serviți în companie, iar plecarea muncitorului dintr-o întreprindere în alta înseamnă automat o reducere a salariului, pentru că el este așezat la baza triunghiului noii companii.

Mai apare, cel mai jos, la baza piramidei grupurilor nipone, masa acelor care lucrează acasă cu toată familia, în ateliere foarte mici. Aceștia fac parte din așa-zisul sector „de jos” al economiei, alcătuit din cei care vin să satisfacă trebuințele mărunte ale marilor companii, fără să aibă niciodată siguranța zilei de mîine. Prin aplicarea paternalistă, a unor majorări de salarii, pe baza așa-numitei „rate a eficienței muncitorilor”, se realizează o discriminare a celor care nu sînt destul de loiali grupului. Cînd, în lumea capitalistă a deceniului 1960-1970, s-a pus problema „spiralei salariilor”, determinată de „spirală prețurilor”, și pe baza ei s-a elaborat teoria „costului inflației”, a fost lansată „politica veniturilor”. Se realiza întărirea competitivității internaționale a produselor japoneze în numele „interesului național”, dar prin sacrificarea salariilor. Statisticile lunare ale Ministerului Muncii arată că în toată perioada postbelică s-a menținut un nivel ridicat de ore de muncă peste program normal⁴⁾. Muncitorii sînt obligați să facă aceste ore suplimentare din ordinul patronului, dar o fac și datorită mentalității lor de grup.

Teoria paternalismului își manifestă, atît funcția apologetică, cit și pe cea utilitaristă. Ea reprezintă, pe de o parte, expresia unei situații de fapt, cu rădăcinile ei istorice — așa cum am văzut în cazul Japoniei —, pe de altă parte, însă, o încercare premeditată de a substitui raporturile sociale esențiale niște structuri de ordin fenomenal, care pot da primelor o nuanță particulară, dar nu le pot înlocui.

Florea ȚIU

- 4) Herman Khan, The Emerging Japanese Superstate; Challenge and Response. Princes-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1971.
- 2) Prof. dr. Chie Nakane. „O analiză a structurii sociale japoneze” din „Management Japan”, octombrie-noiembrie 1967.
- 3) Lafcadio Hearn. Japan: an attempt at interpretation. Charles E. Tuttle Co. 1970.
- 4) Sorica Sava, Japonia — fenomenul economic. Ed. științifică 1971, pag. 271.
- 5) „This is SOHYO”, p. 145.

RECENT a apărut, sub egida Institutului de Economie Socialistă, lucrarea Politică Partidului Comunist Român de industrializare socialistă a țării în Editura Academiei R.S.R., 1978, 360 p. Coordonator prof. univ. Ioan V. Totu, doctor în economie. Apariția lucrării a fost prilejuită de împlinirea a 30 de ani de la naționalizarea principalelor mijloace de producție. În lucrare sînt tratate principalele aspecte teoretice și practice ale procesului de industrializare din România în evoluția lor istorică, de la declanșarea revoluției industriale și pînă în prezent. Volumul este structurat pe două secțiuni: prima, consacrată evoluției industriei în România pînă la 23 August 1944, iar cea de-a doua — industrializării în anii construcției socialiste.

Cea mai mare parte a lucrării este dedicată celei de-a doua secțiuni, în care sînt amplu analizate condițiile, factorii și trăsăturile industrializării socialiste în contextul revoluției științifice și tehnice contemporane. Analiza procesului de industrializare este însoțită de reliefașarea schimbărilor esențiale determinate de acest proces în întreaga viață social-economică a țării. Se examinează îndeosebi crearea bazei tehnico-materiale a întregii economii naționale, modernizarea agriculturii, sporirea eficienței economice, repartizarea rațională a forțelor de producție pe teritoriu și dezvoltarea mai rapidă a județelor și localităților în trecut înapoiate.

Un loc însemnat îl ocupă tratarea implicațiilor industrializării socialiste asupra creșterii nivelului de trai al întregului popor și extinderii gradului de urbanizare.

Realizările obținute de România socialistă pe calea industrializării, înfățișate în lucrare, confirmă contribuția creatoare a Partidului Comunist Român, a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al partidului, la dezvoltarea gîndirii și practicii economice contemporane.

cea mai importantă direcție în perfecționarea prețurilor este legarea lor mai strînsă de revoluția științifică și tehnică și în special de efectele acestei revoluții, cum ar fi creșterea efectului util al produselor și sporirea eficienței activității economice.

„Terapeutică asimetrică”

● Revista L'EXPANSION publică în numărul 17/aprilie 1978 un extras din cartea lui John Kenneth Galbraith „Le temps des Incertitudes”, în curs de apariție în acest an la Editura Gallimard. Cartea sa se ocupă de o serie de momente din istoria

gîndirii economice. Fragmentul reprodus de revistă se referă la „viața tumultuoasă a celui mai mare economist din secolul al XX-lea” — J.K.G. atribuie acest calificativ lui John Maynard Keynes. Între altele, J.K.G. arată că remediul keynesian și-a croit drumul cu greu. Era oarecum ușor de înțeles că ar fi necesar ca guvernul să cheltuiască ceva din banii cetățenilor pentru a crea locuri de muncă, ceea ce părea însă de prost gust era afirmația că un deficit bugetar este în sine un lucru bun. Aplicarea inițială a remediilor keynesiene situîndu-se la sfîrșitul anilor '30 — începutul anilor '40, taptul că re-

FIȘE

mediul era însoțit de inflație a fost pus pe seama războiului. Abia după două decenii de aplicare postbelică a politicilor keynesiene, și în lumina inflației pe care au generat-o, s-a înțeles că terapia keynesiană este asimetrică: eficiență împotriva șomajului și a depresiunii, dar inoperantă împotriva inflației. Prin conexiune inversă, însă, după cum s-a constatat, ineficiența remediului s-a extins și la șomaj și depresiune.

În dezbateri:

VALORIFICAREA ENERGIEI ÎN PERSPECTIVA PROCESULUI CIRCULAR ACTIV

La dezbateri au participat: prof. dr. ing. **Trandafir COCIRLĂ**, ministrul energiei electrice, ing. **Bernard MARCU**, dir. adj., ing. **Venera DUDAȘ**, ing. **Grigore IORGULESCU**, Ministerul Energiei Electrice; ing. **Vladimir CONSTANTINESCU**, dir. tehnic C.I.P.E.E.T., ing. **Zeno BORLOVAN**, dir. Ministerul Industriei Metalurgice; ing. **Romulus MANOLACHE**, dir. Ministerul Industriei Chimice; ing. **Nicolae LICIU**, Comitetul de Stat al Planificării; ing. **Gheorghe TITEIU** — Întreprinderea Electrocentrale Galați; dr. ing. **Mario DUMA**, dr. ing. **Teodor POPA**, ing. **Alexandru FLORESCU**, Institutul de cercetări și modernizări energetice; conf. **Costin MOȚOIU**, Institutul Politehnic București; prof. dr. **Nicolae BELLI**, Institutul agronomic „Nicolae Bălcescu”; din partea „Revistei economice” au participat dr. **Maria POPESCU** și **Dan POPESCU**.

Consumuri energetice cât mai mici

TRANDAFIR COCIRLĂ — Ne-am întâlnit la Ministerul Energiei Electrice pentru că problema pe care vrem s-o discutăm este o problemă energetică. De fapt, însă, aici nu sînt tovarăși numai de la energie ci și din alte compartimente — chimie, metalurgie, învățămînt, C.S.P. — care, de asemenea, se ocupă de problemele energetice. Răspunzînd întrebărilor **Revistei economice** de a evidenția, atît pe plan conceptual cît și practic, concret, modalitățile de ridicare a randamentului de utilizare a diverselor tipuri de materiale și îndeosebi a celor din gama celor care sînt deficitare, ne propunem astăzi să răspundem la întrebarea „cum să producem energie electrică și termică consumînd cît mai puțină energie primară, cum să facem oțelul, alte produse cu mai puțină energie electrică?”. Răspunsurile la asemenea întrebări de mare actualitate vom căuta să le dăm în lumina **procesului circular activ** — concept complex de organizare și desfășurare a producției care sugerează noi direcții de soluționare a problemelor și a cărui dezbateri a trezit un real interes în rîndurile specialiștilor.

De ce este nevoie de recircularea energiei, de utilizarea integrală, superioară a acesteia? Știm cu toții că avem mari probleme legate de asigurarea cu energie electrică. Nu pentru că n-am avea capacități de producție corespunzătoare. Pe acestea le avem, însă criza de energie electrică, criza energetică este de fapt o criză a energiei primare. Problema aceasta este foarte actuală și în alte țări. Realitatea arată că practic pe întreg globul se manifestă dificultăți în legătură cu energia primară.

Înainte de a trece la discuția noastră, vă rog să-mi permiteți să relev, pe scurt, cîteva elemente care au generat **îngrijorarea mondială în legătură cu energia primară**. Omenirea, care a mers multe milenii cu pași mici pe calea dezvoltării, realizează în prezent o dezvoltare economică fără precedent. Asemenea dezvoltări se bazează, în general, pe folosirea tehnicii noi, descoperirile științifice răspîndindu-se în prezent cu o mare viteză. Dacă ele se folosesc — și în numeroase țări se depun uriașe eforturi în acest sens — pretînd oricum energie. Dezvoltarea care se realizează acum pe plan mondial se face în totalitate pe baza energiei. Energia — în speță energia primară — se înscrie ca elementul holăritor în procesul de dezvoltare: industrie, agricultură, celelalte ramuri, viața socială, toate solicită energie. În acest cadru datorită facilităților pe care le aduce, energia electrică tinde să devină forma cea mai utilizată de energie pe plan mondial. Consumul de energie crește astfel vertiginos. Ca urmare producția de energie primară nu mai poate fi pe pasul cu consumul, dezvoltarea economiilor făcîndu-se în detrimentul rezervelor cunoscute. Se poate spune că în fiecare an se consumă mai multe resurse decît se descoperă. Apare foarte clar spectrul unei insuficiențe în ceea ce privește petrolul, gazele, cărbunele — sursele clasice de energie primară.

Că aceeași situație va fi și peste 50 sau 100 de ani este greu de spus. Este greu de spus și dacă situația reală se înfățișează așa cum arată statistica. Mai întîi avem certitudinea că nu sînt descoperite toate rezervele. Apoi, datele de care dispunem în prezent nu sînt întotdeauna clocvente. Nu se poate stabili cu mare precizie dacă și cînd se vor putea termina resursele de energie primară. Dar mergînd în ritmul actual de dezvoltare, se vor termina, probabil, odată. Ce va face omenirea? Se va întoarce la bicicletă, se va întoarce la tracțiune animală? Nu, desigur că nu. Pe de o parte va consuma resursele de energie primară cunoscute iar pe de altă parte va căuta noi forme de energie. Sînt studii și cercetări — pentru utilizarea hidrogenului

și pentru descoperirea antimateriei, dar nu au încă rezolvare eficientă și la nivelul necesităților noastre actuale. Indiferent de utilizarea hidrogenului sau de descoperirea antimateriei — există însă numeroase posibilități a căror aplicare se poate realiza cu ceea ce știm, cu ceea ce știm acum. Știm, de exemplu, că unele surse de energie sînt insuficient valorificate, deși sînt inepuizabile. De pildă, căderile de apă sînt încă într-un mic procent valorificate. Utilizarea surselor inepuizabile ca energia solară, eoliană este abia în faza incipientă. Trebuie, deci, urgentat ritmul de punere în valoare a resurselor inepuizabile.

O a doua problemă tot așa de importantă, sau chiar de mai mare importanță, este aceea de a găsi mijloace de realizare a bunurilor materiale (oțel, textile, produse chimice etc.) cu un **consum cît mai mic de energie**. Aceasta este direcția în care se remarcă cele mai mari posibilități de valorificare superioară. Pentru producerea unui kilowatt-oră sau a unei kilocalorii este necesar în etapa actuală o anumită cantitate de combustibil convențional. Aceasta ar putea fi limita inferioară? Cercetările, măsurile luate în domeniul realizării unor utilaje moderne, o organizare într-o altă accepție a producției, dovedesc că aceste consumuri se pot reduce. Există suficiente argumente în favoarea faptului că bunurile materiale se pot realiza cu consumuri mai mici de energie.

Referîndu-ne la **țara noastră** putem arăta că în anul trecut producția industrială a României și viața socială a țării s-au desfășurat **normal**. Planul a fost depășit cu 2,6 la sută în industrie. În viața socială nu au fost perturbări din cauza lipsei de energie. Cu toate acestea, am economisit 1 700 milioane kWh și aproape 4 000 Tcal. **Acestor probleme ale politicii energetice partidul le acordă o deosebită atenție**. Ca un element foarte important semnalăm în primul rînd perspicacitatea conducerii partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, pe baza căreia s-au inițiat și elaborat **măsurile de rezolvare a problemelor economice de energie cu mult înainte de apariția crizei mondiale de energie**. La noi această problemă a energiei s-a abordat cu cîțiva ani înainte nu sub impulsul necesităților, ci dintr-o viziune de largă perspectivă. De aceea, s-a conturat o politică foarte clară în toate domeniile energeticii.

În primul rînd, în producția de energie s-a trecut la **valorificarea potențialului hidroenergetic** al României. Nu sîntem dintre cei extrem de dotați în această privință, dar s-a pus foarte serios problema să valorificăm resursele existente. Potențialul hidroenergetic amenajabil al României în concepția actuală este de aproximativ 40 de miliarde kWh. Din acestea pure suficiente pentru nevoile țării ca pînă în 1990 să amenajăm aproximativ 30 de miliarde kWh. Cu siguranță însă că urmașii noștri vor găsi că este eficient să amenajeze și ceea ce noi acum considerăm că este inefficient. În tabelul din pag. 21 este prezentată evoluția producției hidroenergetice a României.

După cum se vede din tabel ritmul de creștere al producției de energie electrică pe această bază este foarte mare. Trebuie însă să arătăm că în domeniul valorificării celorlalte resurse inepuizabile, cum sînt energia solară și energia vîntului, nu avem încă realizări la nivelul cerințelor. Avem studii și cercetări în aceste domenii dar practic nu am realizat instalații care să producă industrial. Aici trebuie să facem ceva mai mult, aici se evidențiază un cîmp însemnat de concepere și realizare a procesului circular activ. Iată, litoralul românesc, de exemplu, folosește zeci de mii de tone de combustibil lichid pentru apa caldă, pentru complexele hoteliere. Dar această încălzire s-ar putea realiza cu ajutorul energiei solare. Or, toate întreprinderile folosesc combustibil pentru producerea apei calde.

O importantă rezervă ține de **valorificarea cărbunilor infe-**

Evoluția producției de energie electrică pe baza creșterii potențialului hidroenergetic al României

Anul	Puterea instalată (MW)	Producția de energie electrică (milioane kWh)
1950	50	169
1955	100	323
1960	210	379
1965	461	1 500
1970	1 200	2 773
1975	2 300	7 548
1980	4 340	13 600
1985	7 060	21 350
1990	9 420	28 500

riori. Mulți își pun problema, pe plan mondial, să treacă la valorificarea cărbunilor. Se poate spune că noi simțem de acum cu această problemă practic rezolvată. Avem o serie de centrale electrice de mare putere cum sînt CTE Ișalnița de 1035 MW; CTE Rovinari de 1400 MW și care în curînd va avea 1700 MW; CTE Turceni — care va ajunge la 2640 MW; CTE Doicești în care se instalează încă două grupuri de 200 MW. Am trecut la valorificarea șisturilor bituminoase la Anina, unde se vor instala 3 grupuri de 330 MW și se prevede realizarea în continuare a unei centrale pe șisturi în zona Doman-Reșița. Perspectivele pe care le deschide aplicarea procesului circular activ și în acest domeniu implică din partea specialiștilor noștri din concepție-proiectare și exploatare eforturi creatoare și corelate pentru a putea găsi soluții tehnice de utilizare la întreaga capacitate recirculativă a acestei rezerve.

Ca și în alte țări în care se manifestă criza energetică și noi resimțim în prezent efectele acestei crize. Pe de o parte pentru că nu reușim să extragem suficient cărbune, pe de altă parte simțem obligați să creștem producția de energie electrică și termică în condițiile reducerii consumului de gaze naturale (dacă anul trecut am primit 10,5 miliarde mc gaze, anul acesta vom primi numai 8,5 miliarde mc). Nici petrol n-avem suficient, importăm foarte mult și prețul se schimbă de la an la an.

În aceste condiții este firesc deci ca preocuparea pentru economisirea energiei, pentru producerea energiei electrice cu consumuri minime de materii prime și mai ales pentru utilizarea rațională și eficientă a fiecărui kWh de energie de către toți consumatorii, aflat din producție cît și din celelalte sfere de activitate, să fie intensă, **convenentă și strict corelată**. Apare ca stringentă necesitatea ca generația noastră să găsească metode și forme, soluții menite să contribuie la rezolvarea acestei probleme a energiei. Aceasta nu este o problemă a cărei rezolvare stă exclusiv în puterea energeticienilor, este o mare problemă a omenirii, a țărilor, o problemă a dezvoltării economice și sociale a fiecărui stat. Printre multiplele măsuri aș aminti — numai pentru a sugera ideea că absolut nici o posibilitate oricît de modestă nu trebuie subestimată în acest spirit — și de măsura de a se dota cu mașini electrice de gătit bucătăriile blocurilor ce se construiesc începînd din 1978. Aici se așteaptă contribuția Ministerului Industriei Ușoare care să aleagă tipul de mașină cu cel mai redus consum și cel mai mare randament.

Și prin acest exemplu am ajuns la o concluzie asupra căreia forțele tehnico-științifice din toate domeniile își pot aduce contribuția — și anume de a încerca să trateze problemele utilizării superioare și raționale a resurselor de energie prin prisma posibilităților pe care le conferă procesul circular activ începînd cu fazele de concepție-proiectare, execuție și continuînd pe toată durata de exploatare a obiectivelor industriale. Tot ce concepem nou în domeniul investițiilor noi se cere supus restricțiilor pe care le ridică criza energetică iar obiectivele aflate în funcțiune pot fi completate cu dotări și tehnologii apte să asigure utilizarea cu randamente superioare a energiei și materiilor prime și să recircule toate componentele și valențele resurselor.

Nu trebuie să uităm că **omul este elementul principal care trebuie să acționeze pentru economisirea și utilizarea rațională a resurselor de energie** și că nu putem face nici un pas înainte dacă nu se asigură pregătirea corespunzătoare a celor care lucrează în aceste domenii, dacă nu se asigură colaborarea conștientă și responsabilă a tuturor consumatorilor de energie.

Luciditate și rigoare în scrutarea orizonturilor economice

MARIA POPESCU — Se pare că dintre șocurile cu care ne întâmpină viitorul, „șocul energetic” este cel mai încălecat de consecințe. Criza energetică declanșată în ultimii ani a trezit la realitate omenirea prea încrezătoare în atotputernicia tehnicii pe care o stăpînea și prea nepăsătoare față de resursele naturale — implicit energetice — pe care le devoră cu o frenzie crescîndă. A devenit o adevărată revelație fap-

tul că energia nu este un simplu accesoriu de care mașinile și utilajele (tot mai sofisticate) au nevoie — în ultimă instanță — pentru a intra în funcțiune. S-a văzut că **fără energie întreaga producție industrială, cea agricolă — alt element strategic fundamental al zilelor noastre, transporturile, comunicațiile, serviciile, viața socială în ansamblul ei sînt de neconceput.**

Tendințele de epuizare a surselor de energie clasică, creșterea prețurilor hidrocarburilor, penuria de resurse energetice impune o **atitudine nouă față de modul cum utilizăm, cu ce randamente, cu ce efecte economice și sociale** resursele energetice din potențialul național și cele importate. Datorită modului cum se conturează conjunctura economică se poate aprecia că în viitor eficacitatea unei economii naționale va depinde tot mai mult de potențialul energetic și îndeosebi de raționalitatea cu care este valorificat. În această optică semnificația și **locul energiei în viața economică și socială dobîndește valențe noi.**

În noile condiții menirea energeticienilor nu se reduce la rolul de a asigura simpla transformare a energiei primare în energie electrică sau calorică, ori de a menține în funcțiune grupurile energetice din industrie. Stăpînind tehnicile transformării și manipulării energiei ei pot contribui la însuși rezolvarea problemelor **esențiale** ale economiei. Competența energeticienilor este menită să aducă contribuții la **noul salt** pe care tehnica este datorare să-l facă în sensul adaptării ei la noile rigori impuse de criza energetică.

Acasta este și motivul care ne-a determinat să organizăm prima dezbatere referitoare la modalitățile concrete — practice de aplicare a principiului procesului circular activ de concepere a complexelor economice pentru valorificarea superioară a resurselor naturale — în colaborare cu Ministerul Energiei Electrice. Apelăm astfel la competența energeticienilor noștri — care se bucură de un deosebit prestigiu și în afara hotarelor țării — pentru a putea vedea cum prin optica energeticienilor ar putea fi orientate noile tehnologii, ar putea fi adoptate unele modalități noi de concepere a complexelor de producție industrială care să răspundă mai prompt comandamentelor viitorului: de economisire și valorificare superioară a resurselor.

Procesul circular activ nu este o schemă fixă de concepere a obiectivelor productive — este dacă vreți, un mod nou de a aborda — nu prin prisma strictei specializări, ci în lumina noilor rigori de economicitate — problemele interdisciplinare ale punerii în acțiune și valoare a întregului potențial energetic ce se află în resurse și procesele productive, a utilizării pe cît posibil integrale a componentelor materiilor prime.

Dumneavoastră energeticienii nu sînteți privați ca simpli furnizori de energie electrică și calorică ci ca stăpîni ai tehnicienilor de vîrf, colaboratori potențiali ai celorlalți specialiști — pentru a crea tehnica viitorului care nu mai poate fi o tehnică energofagă.

Prin bilanțurile energetice ce se elaborează în economie, prin întreaga activitate, energeticienii pot aduce contribuții utile la elaborarea de soluții alternative, la orientarea dezvoltării ramurilor și subramurilor economiei naționale către producții și domenii cu consumuri energetice reduse, cu randamente maxime și care valorifică superior toate componentele resurselor naturale.

În dezbaterile anterioare — asupra aspectelor teoretice de ansamblu și de mecanism economic ale procesului circular activ s-au relevat o seamă de probleme și implicații ale modului în care se elaborează studiile de fundamentare a investițiilor, asupra metodologiilor de calcul a eficienței. Printre altele a fost prezentat un indicator nou — de mare complexitate, menit să dezvăluie aspecte relevante ale **ponderii energiei** în produsele industriale și anume calculul consumului cumulat de resurse energetice primare. Vă invităm și pe dv. să scrutați cu luciditate și rigoare orizonturile economice pentru a aduce idei și sugestii asupra modalităților în care conceperea tehnicii viitorului poate răspunde noilor comandamente de economicitate, calitate, competitivitate ale vieții economice.

Dacă economia este știința comportamentului uman în circumstanțe de raritate, raritatea resurselor energetice impune **adoptarea unui comportament cît mai rațional față de aceste resurse, impune orientări diferite în tehnică și tehnologie, bazate pe priorități noi în alegerea soluțiilor de transformare și utilizare a energiei, pe diversificarea resurselor și valorificarea superioară a întregului potențial disponibil.** Urgența și amploarea constrîngerilor pe care le impune criza energetică fac tot mai necesară stimularea creativității tehnice, sporirea capacității ei de adaptare la exigențele viitorului.

Numeroase direcții de utilizare pentru energia reziduală

TEODOR POPA — Mi se pare interesant să subliniez de la început că valorificarea resurselor energetice reziduale prin procese circulare active, realizate, conform definiției conceptului, în aceeași ramură este în general — și într-un anumit sens —

pusă în practică în ramura energiei electrice. De exemplu, preîncălzirea regenerativă a apei de alimentare în ciclurile cu abur și în ciclurile cu gaze valorifică o parte din căldura reziduală a ciclurilor. Pentru crearea însă a unor obiective economice bazate pe concepția de proces circular activ este necesar să se țină seama de faptul că resursele energetice reziduale efluente din procesele tehnologice nu pot fi în majoritatea cazurilor transportate decât la distanțe scurte. Din acest motiv, pentru valorificarea lor este necesară amplasarea adiacentă în teritoriul a obiectivelor generatoare și utilizatoare de resurse energetice reziduale, indiferent de ramura de producție de care aparțin. Aplicarea acestui criteriu — pentru că este vorba efectiv de un criteriu — **trebuie armonizată cu celelalte criterii** care guvernează amplasarea noilor obiective industriale. Astfel amplasarea centralelor termoelectrice depinde de sursele de combustibil, de centrele de greutate de consum de energie electrică și căldură, de sursele de apă de răcire, de limitele admise pentru cantitatea de noxe evacuate. Amplasarea industriilor este și ea condiționată de sursele de materii prime și apă tehnologică, de dezvoltarea armonioasă a tuturor județelor țării, de centrele de greutate de consum etc. Această temă complexă ar trebui soluționată cu acordarea unei ponderi mai mari criteriului de valorificare a resurselor energetice reziduale.

O problemă importantă o constituie **găsirea de utilizări pentru energia reziduală**. Soluția este cu atât mai dificilă cu cât energia specifică a acesteia este mai scăzută. Astfel căldura evacuată cu apa de răcire din condensatoarele turbinelor are o exergie specifică teoretic nulă și practic extrem de redusă. Totuși se pot găsi utilizări directe și pentru această căldură pe baza unor diferențe de temperatură sezoniere din natură și anume în timpul iernii între apă și sol și între apă și aer. Căldura evacuată din condensatoare ar putea fi astfel utilizată direct, în cantități relativ mici, pentru încălzirea solului, pentru preîncălzirea aerului de combustie de exemplu la cazanele de apă fierbinte sau pentru piscicultură (în limitele eficienței economice). Dar poate că s-ar putea găsi și alte soluții...

Căldura reziduală din condensatoare poate fi însă utilizată la un potențial mai ridicat în cadrul soluției clasice a termoficării, diminuând într-o măsură redusă energia electrică. Există încă multe consumuri de căldură care ar putea fi satisfăcute prin **termoficare** în condiții de eficiență economică. Este deci necesară în primul rând **realizarea instalațiilor** de termoficare corespunzătoare. De asemenea este necesar să se **optimizeze structura consumului** de căldură preluat în termoficare. Optimizarea trebuie realizată prin respectarea strictă a nivelului energetic necesar consumului, renunțând la exagerarea parametrilor solicitați pentru agentul termic. Este de conceput și o fracționare în trepte crescătoare de energie a unui consum pentru a permite creșterea producției de energie electrică la o anumită cantitate de căldură livrată. Astfel, de exemplu, un proces industrial care necesită pentru încălzire abur de 40 bar ar putea fi satisfăcut în două trepte succesive de exemplu de 10 și 40 bar.

Recuperarea energiei — preocupare curentă

ZENO BORLOVAN — Am urmărit în numerele trecute ale „Revistei economice” dezbaterile pe problema procesului circular activ; din ele reiese deja o bună conturare a cadrului teoretic al acestui proces, a instrumentarului său de investigație, analiză și sinteză economică. Cred că pe mai departe trebuie reflectat în mai mare măsură asupra unor situații concrete — care ele înseși reprezintă segmente mai mult sau mai puțin dispartați ai procesului circular activ într-un domeniu sau altul, desfășurându-se potrivit principiilor acestui proces — punând în lumină **experiențe** menite să contribuie la depistarea altor posibilități prezente și de perspectivă de aplicare în practică a procesului circular activ. Iată de ce am să încerc să prezint în această idee câteva aspecte specifice metalurgiei, referindu-mă în mod special la Combinatul siderurgic Galați, unitate reprezentativă pentru metalurgia noastră.

Combinatul siderurgic Galați este un combinat integrat; pornește de la materia primă și ajunge până la produsul finit, cu o capacitate care după 1980 va ajunge la 10 milioane tone oțel pe an. Aceasta este aproximativ limita superioară a marilor combinate din lume. Se știe că în asemenea procese siderurgice este specifică existența unor resurse energetice secundare, recuperabile. Ele sînt de două categorii: combustibil gazos din gaze de furnal și cocs și energie termică care rezultă din diferite procese: căldura fizică a gazelor de ardere, ape de răcire, zgurile de furnal și oțelărie etc. Ordinul de mărime pentru C.S.G. a acestor resurse va fi aproximativ 4 mil. tcc pe an. Din aceste resurse la ora actuală se recuperează aproximativ 85—86 la sută. Prin această recuperare se acoperă aproximativ 52 la sută din necesarul total de energie al C.S.G. Aș vrea să spun că realizările pe care vi le-am expus reprezintă nu realizări de vîrf, dar comparabile cu combinate de aceeași natură pe plan mondial. În perspectivă, avem ca sarcină să creștem această valorificare a resurselor până la 97 la sută. Acesta este procentul pe care ni l-am propus în perioada cincinalului 1981—1985.

Care sînt problemele mai dificile ale recuperării într-un combinat? Pentru resursele de natură gazoasă mai întii. Noi, ca toate marile combinate din lume, sîntem legați de producția de energie electrică, fie că este proprie, fie că aparține bazelor Ministerului Energiei Electrice. Experiența demonstrează că o centrală termoelectrică utilizînd și gaze reziduale constituie cea mai bună soluție pentru un consumator-tampon. În procesul de producție aceste gaze au fluctuații de debit și presiune, iar inexistența acestui consumator-tampon înseamnă **pierdere de energie**. Și centrala de la Galați este în această situație. Sistemele de automatizare care trebuie implantate la cazane sînt destul de complicate, însă datorită rigorilor impuse de criza energetică ele trebuie instalate.

Celelalte probleme legate de recuperarea resurselor dintr-un astfel de combinat sînt la ora actuală în linia mari relativ rezolvate. Mai puțin valorificarea unor resurse cu potențial scăzut: de exemplu apele de răcire care la noi au o temperatură între 50—60 grade și care prin volumul mare al lor însumează o cantitate importantă de căldură. În ceea ce privește utilizarea căldurii fizice a zgurilor — menționez că pînă la ora actuală nu sînt pe plan mondial soluții bine conturate; pe măsura efectuării cercetărilor noi sperăm că vom reuși să recuperăm și o parte din această căldură.

Ce văd eu dificil în această problemă de recuperare? Valorificarea acestor resurse în continuare este legată și de alte ramuri ale industriei. Se pare că numai noi și Ministerul Energiei Electrice nu vom reuși să utilizăm integral resursele C.S.G. datorită nivelului lor scăzut de temperatură. Fiind legate și de alte eventuale posibilități și cerințe ale altor ramuri industriale, cercetările care se fac în această direcție numai în cadrul Ministerului Metalurgiei sînt totuși limitate. Una din propuneri ar fi să existe — în afară de programul făcut de C.N.S.T. — și un institut care sub direcția îndrumare a Consiliului de coordonare a bazei energetice, organism creat tocmai pentru a răspunde unor astfel de necesități, să realizeze detaliat în practică problemele concrete ale coordonării colaborării între diferite ramuri industriale. Un exemplu: un abur cu potențial foarte scăzut, sau apă cu temperatură scăzută (pentru nevoile noastre) ar putea fi utilizate în industria textilă. Dar metalurgistul nu știe ce se poate face cu ea în industria textilă sau oricare altă industrie. Cum la Galați ca și în alte orașe există disponibilități forță de muncă feminină, cred că în aceste condiții, corelat cu resursele energetice evidențiate și posibil de utilizat s-ar putea pune problema înființării unor industrii care să dea în mai mare măsură de lucru femeilor și care în același timp să valorifice deplin aceste energii cu potențial scăzut pentru metalurgie dar suficient pentru alte utilizări.

Mi se pare important de arătat că indicatorul cel mai utilizat pe plan mondial este consumul de energie primară pe tonă de oțel. Nivelul minim atins este de 5,8 Gcal/tonă de oțel. Noi sîntem la 6,4—6,6 pe ansamblul siderurgiei. O valorificare a acestei energii care se pierde înseamnă implicit o reducere, chiar considerabilă, a consumului energetic pe tonă de oțel.

TRANDAFIR COCIRLĂ — Consider că există niște anomalii foarte mari în siderurgie. Oțelul îl topim, îl turnăm, îl aducem la temperatura mediului ambiant și pe urmă îl încălzim din nou pînă la 1500°C. La Reșița gazele părăsesc cuptoarele Siemens-Martin cu temperatura de 1800°C. Se pierde mult. Am făcut la Timișoara, cu studenții, un bilanț la un cuptor Siemens — 30 la sută din energia dată iese pe coș. Sînt desigur probleme care trebuie rezolvate — calitatea căramizii refractare, și foarte multe orificii permanent deschise. Dar trebuie rezolvată și posibilitatea utilizării unor astfel de energii.

În toată lumea pierderile prin nearse în zgură la cazanele pe lignit sînt între 3—4%; la noi ele sînt de 7 la sută. Rovinari s-au construit pentru 3—4% Lignitul nostru conține niște corpuri care nu se pot carboniza dar care este posibil să și găsească unele valorificări. Iată și un alt aspect. Avem lângă Centrala noastră de la Ișalnița un combinat de sere care udă roșiile cu apă din Jiu încălzită. De ce nu s-ar lua apa caldă de la turnurile de răcire de la noi? Sînt atîtea posibilități pe lângă care trecem și care se cer întii inventariate, evaluate cu grijă și competență și trecut la adoptarea soluțiilor tehnice de valorificare.

ZENO BORLOVAN — Voi încerca să prezint câteva din măsurile noi și moderne pentru recuperarea acestor resurse. De exemplu: în producția de cocs, în afară de faptul că pierderile de gaze de cocs sînt de numai 0,5 la sută, se pune în funcțiune în curînd o instalație de stingere uscată a coșului. Pînă acum l-am stins cu apă. Acum punem în funcțiune o instalație și pînă la sfîrșitul anului a doua instalație; acestea funcționează pe principiul trecerii peste cocsul incandescent a unui curent de azot care încălzește, producînd abur la 40 atm. Vom destinde acest abur într-o turbină de 6 MW, pentru a-l folosi la uzina coșo-chimică, și în felul acesta am recuperat integral resursele de la fabrica de cocs.

La fabrica de aglomerare, la ora actuală este în proiectare o instalație bazată pe aceleași principii de circulare, astfel că aglomeratul care trece pe bandă în stare incandescentă încălzește printr-un flux de aer o apă la o temperatură de aproximativ 100—120°C, iar aceasta se utilizează din nou în același

proces de producție în toba de amestec, în loc de abur introdus în cazane. La furnale s-a recuperat aproape integral gazul, consumul la faclă reprezentând aproximativ 2,5 la sută. Este în curs de cercetare utilizarea căldurii zgurii de furnal; parțial zgura de furnal se recuperează și se dă Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de construcții pentru fabricația de ciment. La cuptoarele Siemens-Martin, la Hunedoara deja s-au executat cazane recuperatoare care recuperează energia calorică a gazelor și totodată s-a rezolvat problema poluării orașului Hunedoara. Același lucru se va face și la Reșița. La ora actuală cazanele sînt în fază de proiectare, în 1981-1982 va fi rezolvată și această problemă.

La oțelăriile electrice însă nu am rezolvat problemele de recuperare. Aici regimul este mai fluctuant, iar cantitatea de abur mai mică; aici trebuie acționat mai mult în sensul depoluării. Este domeniul în care sîntem rămași în urmă. În ce privește căldura de la oțelul lingou la laminoarele vechi această căldură în bună parte se irosea. La laminoarele noi însă s-a ajuns la o utilizare de 85 la sută a căldurii de la lingourile calde: la Galați, Tîrgoviște, Hunedoara și blumingul de la Reșița. Una din soluțiile moderne aplicate pe plan mondial și care se aplică la Galați și Oțelul Roșu, este ca oțelul să fie turnat continuu în niște semifabricate. Avem două instalații de acest fel la Galați și trei instalații la Oțelul Roșu. În felul acesta se evită consumul de energie electrică pentru laminorul degresor și se face recuperarea integrală a pierderilor. La produsele finite problemele sînt mai delicate, deoarece căldura pe care ele o mai conțin se poate utiliza cel mult pentru tratamente termice. Cred că recuperarea acestei călduri se poate face numai iarna.

Cîmp larg de acțiune energeticii industriale

ROMULUS MANOLACHE — Aș porni de la ceea ce spunea și tovarășul ministru Cocirlă, și anume că preocupările noastre desfășurate pe o scară mai amplă în ce privește economisirea energiei nu au început odată cu declanșarea crizei energetice ci au fost puse deja pe baze trainice încă dinainte. Aceasta explică de ce la data declanșării crizei, preocupările pentru utilizarea rațională a energiei își găsiseră deja unele soluții fără însă să le considerăm definitive.

În cadrul acestui cîmp fertil de acțiune și în lumina cerinței imperioase de a economisi resursele prin recircularea lor, subliniez că pentru industria chimică această problemă se pune ca și pentru metalurgie, unde din procesele tehnologice rezultă numeroase resurse energetice secundare. Într-o primă etapă eu le-aș împărți în următoarele două categorii: a) cele care sînt „libere” pentru a fi utilizate în alte instalații și alte procese decît cele care le-au produs; b) cele care nu sînt „libere”, dar care pot contribui la acoperirea necesarului, deoarece prin soluții tehnologice adecvate ele pot fi utilizate chiar în instalațiile care le-au produs, diminuînd aportul de energie din exterior.

Pe întreaga industrie chimică avem un inventar de circa 5 mil. tcc resurse energetice secundare recuperabile — la nivelul anului 1980 — din care circa 3 mil. tcc sînt resurse „libere”. Încercînd să fac o nouă clasificare în funcție de proveniența acestor resurse și modul în care ele se prezintă, pentru a putea vedea cum le putem folosi noi, arătăm următoarele: o primă categorie o constituie gazele combustibile; acestea își găsesc cel mai ușor utilizarea, dacă nu sînt corozive sau toxice. Într-o altă categorie se încadrează gazele reziduale fierbinți rezultate din procesele de ardere cu temperaturi mai mult sau mai puțin ridicate. Deșeurile calde, sub formă de abur de temperaturi și presiuni scăzute, sau apă caldă de potențial scăzut consider că se înscriu și ele ca o categorie distinctă în această direcție. Într-o ultimă categorie aș încadra deșeurile rezultate din procese care nu-și găsesc altă întrebuintare, dar care conțin în însăși masa lor o cantitate de combustibil sub o formă sau alta. De exemplu deșeurile de la fabricarea cauciucului, de la fabricarea fenolului, de la prelucrarea cauciucului și maselor plastice etc. Aceste deșeurii conțin o serie de compuși puternic corozivi, puternic poluanți și în general posibilitățile de utilizare a lor sînt reduse, mai ales că nu își găsesc utilizare în imediata apropiere. Pentru toate aceste categorii de resurse energetice există soluții de utilizare sau sînt în curs de studiere și proiectare instalații adecvate de utilizare în viitorul apropiat.

Deci în atenția noastră sînt preocupări care pot — și trebuie — intensificate. Întă și câteva greutăți pe care le întîmpinăm în acest sens: la nivelul economiei nu există un institut specializat care să cerceteze posibilitatea creării pe lingă marile industrii a unor industrii derivate sau auxiliare pe aceeași platformă, pentru a folosi cît mai eficient unele derivate sau resurse așa-zise secundare, iar în ceea ce privește resursele energetice secundare acestea să poată fi preluate și folosite chiar dacă potențialul lor este scăzut. Fără îndoială că folosirea acestora ridică o serie de probleme privind poluarea și, deci de creare a unor zone de protecție, cerute expres de prevederile legale din țara noastră.

Ca o problemă deosebită semnalez faptul că industria noastră de specialitate nu a reușit să creeze mijloacele necesare asigurării recuperării integrale a ceea ce este valoros din substanță, din ceea ce se elimină sub formă de deșeurii. În această situație aflăm și problema recuperării energetice, pentru care institutele de specialitate nu oferă încă soluții tipizate care să răspundă necesităților menționate. Atunci cînd le scizăm pentru a primi documentație și utilaje, numeroase din întreprinderile specializate răspund că nu sînt soluții, că trebuie început cu o cercetare de lungă durată care în general se întinde pe 4-5 ani pentru fiecare caz în parte. Aceste intervale prezumtive nu pot fi oare comprimate prin declanșarea unor acțiuni mai largi în acest sens? Eu cred că da, iar cîștigul ar fi ridicat.

Întă și câteva exemple în acest sens privind cu deosebire resurse energetice cu potențial scăzut. Transportul aburului și al apei calde la distanțe mari trebuie să recunoaștem că în condițiile și soluțiile actuale se face cu pierderi foarte mari deoarece transportul prin conducte cu izolațiile clasice duce la pierderi foarte mari. De aceea consider că institutele de specialitate ar trebui să găsească — și aceasta cu operativitate — noi metode și soluții de transport și izolații care să conducă la pierderi mai mici, 2-3%, la distanțe mari. S-ar putea economisi astfel o importantă cantitate de energie. Un alt exemplu de pierderi mari, generate de nerecuperarea unei călduri reziduale — este vorba de condensul impur care astăzi în marea majoritate a cazurilor se dă la canalizare. Pentru cazul industriei chimice acest condens impur conține urme de produse chimice sau petroliere, iar tratarea lui nu este cercetată și nu se cunosc soluții corespunzătoare pentru ca acesta să fie preluat de către centralele electrice ale M.E.E.

Voi semnala și o altă greutate: folosim în industria chimică aburul la diverse temperaturi și presiuni și găsim în industria M.I.C.M. cazane și turbine care să răspundă la necesitățile acestea. În general însă, ceea ce se fabrică astăzi ca turbine de puteri mici au prizele fixe și nu corespund necesităților noastre. Mai mult, în ultimii ani fabricația acestor turboagregate de 3,4 și 6 MW a fost scoasă de la Reșița și dată la I.M.G.B., fără ca această întreprindere să le și preia însă; întă dar de ce ne aflăm în situația de a nu găsi astfel de turbine și nici piesele de schimb pentru reparațiile strict necesare. Consecința este că folosim aburul la parametri necorespunzători, îl trecem prin stații de reducere-răcire cu pierderi de energie.

Sînt numai cîteva motive care mă fac să pun problema de a încerca să vedem ce trebuie soluționat și de cine. Unele probleme sînt ale noastre și putem să le soluționăm sau lucrăm pentru ele. Altele însă trebuie soluționate la nivelul economiei naționale. Aici aș vedea organizat — așa cum spuneam — un institut care să înglobeze specialiști din toate ramurile însă de profil energetic; un fel de institut de energetică industrială cu specialiști din diferite domenii care să rezolve competent problemele energetice.

Procese de producție circulară active, care trebuie generalizate

COSTIN MOȚOI — Eu cred că finalitatea discuției de astăzi este de a adînci rolul și posibilitățile pe care le oferă procesele combinate, respectiv procesele industriale circulare active în privința economisirii energiei. Căile de economisire a energiei atît în industrie cît și în rîndul populației și în transporturi sînt extrem de numeroase dar au o trăsătură comună: se regăsesc în prezent în preocupările întregii omeniri ca o problemă majoră a dezvoltării actuale a societății. Chiar țări foarte bogate în resurse și în același timp puternic consumatoare de energie, cum este Canada, consumatorul de energie mondial numărul unu pe cap de locuitor, își pun acut întrebarea cum să se transforme într-o societate de „conservare a energiei”.

În acest cadru, problema majoră este cea a randamentelor de folosire a energiei în industrie. Ea este importantă mai ales pentru că randamentul numai oarecî depășește 50%, iar pe de altă parte și la noi ca și în celelalte țări, industria este principalul consumator. Fiecare producție, fiecare tehnologie, are nevoie de anumite consumuri; procesele industriale, liniare sau combinate, circulare, își au randamentele energetice în funcție de doi factori primordiali: de nivelul mijloacelor tehnice ce stau la dispoziție și de mijloacele financiare alocate pentru ameliorarea energetică a proceselor. Organizarea producției, calitatea funcționării utilajelor, calitatea materiei prime nu fac decît să apropie sau să îndepărteze consumurile reale de cele optime, specifice procesului. Numai prin concepția și prin alegerea corectă, de la faza de proiect, a utilajelor tehnologice se pun bazele indicilor reduși de consum de energie. Aici este pasul mare ce cred că poate fi făcut. Noile tehnologii sînt cele care pot aduce salturile maxime în reducerea indicatorilor energetici ai tuturor produselor.

Procesele industriale multiple, complexe, recirculative, cu recuperări de energie, cu combinații ergo-tehnologice, gîndite

unitar — așa cum este cazul procesului circular activ — pot da roadele cele mai spectaculoase. O concepție fracționară, neunitară, cu dimensionări necorelate ale capacităților, poate mări cu 10—20% consumul de energie, chiar în cadrul aceluiași proces tehnologic. Părerea generală, oarecum ponderată între diversele ramuri industriale, este că prin adoptarea de noi tehnologii și prin concepții unitare se pot realiza în industrie economii energetice de 10—20% pe termene mijlocii și 20—30% pe termene lungi.

Efortul în această direcție mi se pare prioritar. Ascultând expunerile colegilor energeticieni din metalurgie, ramură care are cea mai mare pondere în consumul de energie primară în toate țările și înghite practic 20—22% din totalul energiei consumate în economia națională — mă întreb care sînt posibilitățile ca să ajungem și noi la consumul de energie pe tona de oțel atins de unele țări dezvoltate? Evident că folosirea noilor tehnologii, părăsirea unor procedee sensibil energivorace, cum este cel Siemens-Martin precum și combinarea tehnologiilor pentru reducerea pierderilor de căldură și de alte resurse energetice secundare și pentru recuperarea căldurii (chiar dacă aceasta este în exces față de nevoile întreprinderii), deci introducerea de procese de tip circular și a unor cooperări energetice sînt acțiuni necesare pentru atingerea unor asemenea consumuri mai mici. Aceași problemă se pune și industriei chimice, unde mai mult ca oriunde procesele combinate energo-tehnologice de tip circular pot scădea cu pînă la 40% indicii de consum energetic, așa cum s-a petrecut în decurs de 20 ani în industria amoniacului și a îngrășămintelor azotoase.

O condiție prealabilă: investigarea pieței de energie de potențial scăzut și a deșeurilor

MARIO DUMA — Preliminar, cred că este necesară o precizare: deși tematica dezbaterii se referă la energie, problema de valorificare ce se pune se referă atît la energie, cît și la materiale, care adesea rezultă simultan din procesele tehnologice. De exemplu, chiar în producerea energiei electrice și termice există și zgura și cenușa, apa pură și uzată etc.

Sîntem obișnuiți ca, în domeniul energiei produs centralizat, să nu vorbim de piața internă. Cred, însă, că în domeniul valorificării resurselor energetice secundare și a deșeurilor materiale este necesară o veritabilă activitate de marketing, de investigare științifică a pieței de energie de potențial scăzut și a deșeurilor. Trebuie să se cunoască bine statistica, stadiul actual și tendințele, cantitățile, ponderile economice, parametrii disponibili, cei necesari, corelațiile între procese, restricțiile privind ritmicitatea etc. O astfel de analiză a pieței energetice și de deșuri ar facilita mult calculele tehnico-economice în baza cărora se adoptă decizii eficiente. Cu atît mai mult este nevoie de o statistică, de o gestiune a existentului și a posibilităților potențiale cu cît aici este vorba și despre o problemă de decizii de investiții, deci privind resurse secundare și cereri care nu sînt, ci care vor fi, putîndu-se influența, în primul rînd, amplasamente pentru realizarea, pe platforme integrate, a unor procese circulare active.

S-a spus aici, și pe bună dreptate, că energia de potențial scăzut nu poate fi transportată la distanță. Limita de distanță se precizează însă, de la caz la caz, în funcție de restricții tehnice și de calcule de eficiență economică. Acestea dau rezultate diferite în funcție de parametrii tehnici — disponibili și necesari — și de cantitățile reciclabile. La rest de condiții date, distanța poate fi cu atît mai mare cu cît diferența între parametrii disponibili și cei necesari este mai mare și cu cît cantitățile, fluxurile, sînt mai mari (în primă aproximare și în anumite limite; există și influențe de sens opus, impunîndu-se optimizări). Deci, trebuie să cunoaștem nu numai ce, ci și cît, sub toate aspectele.

În orice caz, consider că deciziile de investiții privind procesul circular activ sînt departe de a fi numai decizii de amplasamente. Aici se pune o problemă de principiu, pentru a cărei înțelegere mai comodă aș recurge la exemplul unui alt domeniu — al automatizării. Se știe astăzi bine că a automatiza ulterior un proces tehnologic sau o instalație care au fost concepute neautomatizate este mult inferior ca eficiență (sau poate fi cu totul inefficient) față de cazul conceperii procesului și instalațiilor de la bun început ca automatizate, beneficiind de influența pe care automatizarea o exercită asupra structurii instalațiilor de bază, asupra parametrilor de funcționare, asupra tehnologiei însăși. Tot astfel, a recupera deșuri energetice sau alte materiale, în procese care nu au fost concepute pentru o astfel de recuperare, poate fi cu mult mai inefficient decît a construi un proces circular activ, în care structura și funcționalitatea instalațiilor au fost de la bun început concepute ca recuperîndu-și reciproc deșeurile. Optimul tehnico-economic al unei instalații care aruncă anumite deșuri în mediul înconjurător poate impune o anumită soluție tehnică sau/și o anumită dimensionare, iar concepția de producere combinată a mai multor componente materiale sau/și energetice poate conduce, prin optimizare teh-

nico-economică de ansamblu, la cu totul alte soluții tehnice sau, cel puțin, la alți parametri constructivi, la alte dimensionări, toate înscrise superior în sensul exigențelor de ansamblu ale economicității. Este, de asemenea, necesară o inventariere și pentru a raționaliza activitatea de concepție.

Desigur, calculele tehnico-economice trebuie să îmbrace întreaga realitate: procesele combinate, mai complexe, pot fi, de exemplu, mai puțin fiabile; sporul de eficiență nu trebuie judecat abstract, numai sub aspectul unor randamente ideale (cum uneori s-a făcut și în energetică — și în problema termoficării, și în problema unor recuperări), ci cu toate implicațiile, inclusiv costul exploataării și întreținerii; cu toate efectele pozitive și negative conexe, inclusiv cele probabilistice.

În încheiere — o precizare la o problemă discutată. Eu cred că locul unui nou institut se poate începe prin a stabili noi atribuții și competențe unor institute existente, se pot constitui laboratoare noi în instituturile existente. Lucrurile pot și trebuie să crească normal, sub controlul viabilității.

Folosirea combinată a energiei — criteriu în elaborarea complexelor economice

NICOLAE LICIU — După cum s-a observat, discuția noastră se concentrează asupra conceptului de proces circular activ în producerea și utilizarea energiei electrice și termice. Lucrul acesta nu este întâmplător. Aș menționa că, dacă examinăm balanța energetică generală la nivelul energiei utile, calcule făcute la noi în țară arată că practic 3/4 din energia de care are nevoie societatea este sub formă de căldură. Cred că merită semnalat, de asemenea, un al doilea aspect. Din analiza bilanțelor energetice din ultimii ani, constatăm că în țara noastră aproape jumătate din căldura produsă se obține în cadrul Ministerului Energiei Electrice.

Din aceste remarci rezultă două concluzii importante: 1) Este esențial ca atunci cînd urmărîm economisirea energiei să avem în vedere cu prioritate economisirea căldurii; 2) Preocupările privind economisirea căldurii trebuie să se generalizeze în toate sectoarele de activitate. Din păcate, după părerea mea, preocupările de ordin imediat pentru economisirea energiei termice sînt îngreunate de lipsa contoarelor de căldură, a altor aparate de măsură și reglare; pe de altă parte preocupările de perspectivă întîmpină dificultăți deoarece nu dispunem de o prognoză suficient de concludentă a necesarului de căldură pentru perioade de 5—10 ani. Sînt neajunsuri care cred că se pot elimina fără prea mari dificultăți. Oricum, pentru a face un pas înainte în economisirea energiei termice, consider că **Ministerul Energiei Electrice ar trebui să fie coordonatorul încă din această etapă al producerii și utilizării căldurii la nivelul întregii țări**, cu atît mai mult cu cît există deja în acest domeniu o experiență importantă în țara noastră, în cea mai mare parte această experiență fiind concentrată în instituțiile de specialitate ale ministerului respectiv.

Un exemplu în acest sens și reflectînd principii esențiale ale procesului circular activ îl constituie conceperea și proiectarea instalațiilor de termoficare și încălzire a orașelor, domeniu în care ministerul are realizări prestigioase, deși întrevădem și aici ca posibile perfecționări majore. Ar fi deosebit de util, de asemenea, să se elaboreze sub egida ministerului studii aprofundate referitoare la necesarul de căldură, pe ramuri ale industriei, platforme, tipuri de procese tehnologice etc., cu considerarea implicațiilor conceptului de proces circular activ în utilizarea energiei.

Aș dori în continuare să supun atenției dumneavoastră o altă problemă. Consider că în momentul de față ar fi deosebit de folositoare o anumită schimbare de concepție în legătură cu energia termică. Pentru că în general ne preocupăm mai mult de producerea combinată a energiei, cînd — după părerea mea — ar trebui să ne concentrăm asupra utilizării combinate a energiei. S-au făcut aici o serie de referiri în acest sens. De fapt, tocmai aceasta presupune procesul circular activ, o valorificare sporită a energiei prin vehicularea agentului termic în circuit închis și utilizarea de către fiecare categorie de consumatori a căldurii la parametri adecvați caracteristicii sale de consum. Așa cum arătăm, este de așteptat ca utilizarea combinată a energiei să aibă o pondere din ce în ce mai mare în economie. Spre exemplu, astăzi, în industria alimentară, chimică, în cantine, restaurante etc., producem în mod separat căldură și separat frigul necesar. Într-o perspectivă relativ apropiată, cu ajutorul pompelor de căldură s-ar putea economisi un procent important din energia ce se consumă astăzi, gîndind în ansamblul complexului economic respectiv, cu toate funcțiile sale. Desigur, în acest context, sînt de acord cu tovarășul Duma că această utilizare combinată a energiei în cadrul unui obiectiv trebuie avută în vedere de la început, de la proiectarea acestuia. Același mod de abordare este recomandabil să se aplice de către colective mixte de specialiști (tehnologi, energeticieni, economiști) pentru optimizarea sche-

mea fluxurilor de energie, a bilanțului energetic pentru o platformă industrială, astfel încât consumul de energie pe ansamblu să fie cât mai redus.

Competența energeticienilor — utilizată mai mult în proiectarea tehnologică

GRIGORE IORGULESCU — Analizându-se conținutul, componentele și semnificațiile procesului circular activ în transformarea energiei primare în energie electrică, au fost arătate aici metode folosite în industria metalurgică și în chimie pentru utilizarea resurselor de energie și pentru creșterea randamentelor energetice ale proceselor industriale. În această direcție amintesc de noțiunea de **consum total de energie**, indicator deosebit analizat în dezbaterile anterioare a revistei. În prezent, când se vorbește de consumul de energie pentru realizarea unui produs se prezintă numai cantitățile de energie electrică și de combustibil care se consumă în procesul de fabricație al produsului respectiv. Dar în procesul de fabricație se utilizează și alte materii prime și materiale care la rîndul lor au înglobat consumuri de energie. Prin analizarea consumului total de energie se obțin rezultate interesante, în special la produsele cu consumuri energetice mari. De ex. la aluminiu, care este un produs care consumă multă energie, de la extracția bauxitei și pînă se obține o tonă de profile de aluminiu se consumă circa 22 tone combustibil convențional. Nu sînt acestea probleme care trebuie cunoscute pentru fiecare produs?

Vreau să mă refer și la unele aspecte privind **reducerea reburilor**, care capătă o importanță deosebită din punctul de vedere al economisirii energiei atunci cînd vorbim de acele produse care înglobează consumuri mari de energie. De ex. de la oțel lichid la piese brute turnate se acceptă pierderi de 30—40%, ceea ce înseamnă un consum suplimentar de energie de peste 150—170 kg c.c./t. Așa cum am arătat mai sus la produsele de aluminiu, reducerea reburilor influențează în proporție mult mai mare consumul de energie. Sînt de asemenea unele procese tehnologice unde se pierd importante cantități de materiale care înglobează cantități mari de energie. De ex. la Combinatul Siderurgic Galați, unde nu se recuperează importante cantități de oxid de fier care rezultă din gazele arse de la oțelării, sau la fabricile de ciment unde datorită funcționării necorespunzătoare a electrofiltrelor se aruncă pe coș cantități mari de ciment de cea mai bună calitate. În aceste situații, pe lîngă aspectele de poluare a mediului se face și risipa de energie electrică și de combustibil. Înălturîndu-se asemenea canale de risipă și de poluare a mediului s-ar putea concepe, totodată, obținerea unor produse necesare economiei.

O altă problemă la care vreau să mă refer este aceea a **tehnologiilor**. Același produs se poate obține prin tehnologii care diferă din punct de vedere al consumurilor energetice. Astfel, la amoniacul anhidru, între procedeele Sybtra și Kellog, la soda electrolitică, cu procedeele cu catod de mercur sau cu diafragmă, sînt diferențe importante de consumuri energetice. Este, deci, important ca în faza de alegere a tehnologiilor să se analizeze și aspectele energetice. Reamintesc de asemenea de acțiunea începută în anul trecut privind **analiza complexă din punct de vedere energetic a citorva orașe mari**. Au fost inventariate cu această ocazie toate consumurile și resursele de energie primară și secundară din zonele respective, stabilindu-se și soluțiile de folosire complexă a acestora. Acțiunea nu s-a finalizat din păcate, deși a rezultat că se pot obține importante economii de combustibil. Consider că astfel de acțiuni trebuie duse la bun sfîrșit, trebuie continuate, iar concluziile lor valorificate operativ.

Față de cerințele impuse de recircularea și utilizarea integrală a energiei, consider că **institutele de proiectări tehnologice nu sînt dotate în mod corespunzător cu energeticieni specializați în procesele industriale**. În multe cazuri chiar se realizează obiectivele industriale fără ca să se facă optimizarea din punct de vedere energetic din faza de proiectare; în aceste condiții abia după darea în exploatare încep să se studieze soluțiile de recuperare a diverselor resurse energetice secundare, ca urmare, obiectivele devenind mai scumpe și realizîndu-se cu întîrzieri.

Obiective iminente a căror îndeplinire solicită eforturi conjugate

ALEXANDRU FLORESCU — consider că există două etape de aplicare a acestui concept nou: una mai îndepărtată — implicînd o cercetare laborioasă, multidisciplinară, cuprinzînd analize de sistem, crearea și elaborarea pentru ramuri și grupuri de activități a unor procese tehnologice complexe care să

realizeze deopotrivă atât producerea bunurilor cît și reciclarea energiei și materialelor secundare, obținerea acestora în forme și la parametrii corespunzători utilizării în procesele tehnologice specifice altor ramuri. O altă etapă o consider mai apropiată, curentă chiar, ea constînd din realizarea și amplificarea reciclărilor la nivelul maxim permis de structurile actuale productive și de amplasarea lor în spațiu. La aceasta din urmă, cu caracter imediat, aș dori să mă refer în cele ce urmează. Ce putem face acum, repede, pentru a recicla fluxurile ce rămîn „deschise“?

Referindu-ne la energia termică, se constată că obiectivul imediat al cercetării științifice este mai puțin descoperirea unor tehnologii noi de reciclare, ci mai ales dezvoltarea, punerea în situație de aplicare curentă, a tuturor tehnologiilor — cunoscute ca principiu sau chiar aplicate în mod izolat — adecvate acestor scopuri. Știm, de exemplu, care sînt procedeele pentru a transforma aburul uzat de joasă presiune în abur utilizabil, dar nu avem încă echipamente pentru a realiza această operație și nu știm pînă unde (funcție de costul echipamentelor) acest proces este eficient. Am cercetat în cadrul ICEMENERG și am realizat, în colaborare cu ICPIAF din Cluj-Napoca, echipamente prototip și instalații pilot de pompe termice pentru valorificarea căldurii apelor calde evacuate (geotermale sau industriale), dar nu dispunem încă de o gamă de tipodimensiuni de agregate, asimilate în producția de serie, suficientă pentru toate cazurile posibile de aplicare; totodată, soluțiile de încălzire a clădirilor civile și industriale cu ape calde evacuate, prin folosirea acestui procedeu, nu au fost încă dezvoltate la nivelul unor soluții din practica curentă a proiectanților din construcții.

Rezultă că în această primă fază se pot obține realizări importante prin activități de cercetare-dezvoltare, orientate pe procedeele cunoscute, dar în prezent insuficient sau deloc aplicate, care ar trebui să rezolve următoarele probleme: stabilirea domeniilor de competitivitate economică și energetică; stabilirea soluțiilor tehnologice optime pentru cazurile tipice de aplicare; realizarea echipamentelor necesare într-o gamă de tipodimensiuni suficientă pentru acoperirea tuturor situațiilor posibile de aplicare; stabilirea soluțiilor de adaptare a instalațiilor de la consumatorii de căldură astfel încît să se realizeze un optim pe ansamblul sistemului sursă-consumator.

Deosebit de important este ca în cadrul acestor cercetări să se asigure, încă de la început, **conlucrarea celor trei specialiști de bază care concurează la realizarea soluției de reciclare: energeticianul specializat în tehnologiile și sistemele energetice, constructorul de mașini și echipamente și tehnologul sau energotehnologul specializat în problemele energetice ale utilizatorului energetic**. Experiența obținută în cadrul cercetărilor privind pompele termice apă-apă, a demonstrat că prin antrenarea cercetătorilor din construcția de mașini în toate fazele cercetării, cercetarea pentru echipamente s-a desfășurat în condiții de eficiență iar prototipurile realizate corespund cerințelor pentru asimilarea în fabricație de serie. Această experiență a demonstrat pe de altă parte că insuficienta colaborare cu beneficiarul de fapt al cercetării, utilizatorul energiei, a condus la o „temporizare“ importantă a obținerii primelor efecte economice prin lungirea etapei de implementare în economie a noii tehnologii.

Evident că pentru procedeele de reciclare cu front larg de aplicare — și acesta este cazul majorității — această conlucrare, chiar dacă se realizează la nivelul unităților de cercetare, trebuie să fie reflectată și pe un plan superior, cel puțin prin urmărirea și coordonarea la nivel departamental. Prevenirea în planurile anuale departamentale a sarcinilor imediate și pentru perspectivă ale departamentului respectiv în cadrul cercetării asigură atât creșterea calitativă a cercetării cît și sporirea eficienței acesteia prin accelerarea parcurgerii diferitelor etape de realizare și aplicare.

Aplicare practică în variate ipostaze

VLADIMIR CONSTANTINESCU — Procesul circular activ se înscrie ca o categorie complexă, organic și fundamental implicată în creșterea eficienței, în acțiunile de economisire a energiei. Tocmai din acest motiv numeroase preocupări de sporire a eficienței din cadrul centralelor electrice sînt concepute firesc pe linia materializării unor elemente ale procesului circular activ. Ele se concretizează în raționalizarea consumurilor tehnologice, raționalizarea cheltuielilor pentru procesul de producție, reducerea poluării.

Sînt domenii care oferă largi activități pentru personalul centralelor electrice. Reducerea consumurilor specifice de combustibili intră în preocuparea directă a majorității personalului centralelor termoelectrice, constituind, în același timp, o sarcină majoră a întregului sector energetic al țării noastre. În scopul realizării ei, s-au luat și sînt în curs de execuție importante măsuri cu caracter tehnic, de modernizare a agregatelor și circuitelor termice. S-au obținut astfel rezultate economice foarte bune în reducerea consumurilor specifice de combustibil, respectiv în recuperarea căldurii deșeu, prin trecerea în regim de termoficare și a părții de condensatie a unor turbine, folosindu-se căldura recuperată în încălzirea consu-

natorilor urbani. Această acțiune, începută în cadrul I.E. București, este în curs de desfășurare și de finalizare la centralele de termoficare de la Oradea, Constanța, Iași, etc. În acest scop, centrala industrială de producere a energiei electrice și termice a elaborat un program special pentru toate centralele termoelectrice a C.I.P.E.E.T.

Pe linia îmbunătățirii randamentelor cazanelor de abur, prin reducerea nerselor din zgură, s-au proiectat și executat grătare de post ardere pentru cazanele unor blocuri de 100—200 MW. În prezent aceste grătare sînt în curs de experimentare, iar primele rezultate atestă eficiența acestora pentru ridicarea randamentelor marilor blocuri energetice. Credem, însă, că pentru urgentarea aplicării și finalizării acestor lucrări, ICEMENERG-ul trebuie să aibă o contribuție mai eficientă, în darea acestora în exploatare curentă.

Una din măsurile tehnice eficiente în domeniul reducerii consumurilor specifice se referă la transformarea în agregate de termoficare, a unor turbine de condensatie propuse la casare, sau care funcționează neeconomic din cauza parametrilor scăzuți pentru care au fost construite. Asemenea măsuri s-au realizat în străinătate și există propuneri pentru realizarea unor transformări și pentru agregate din cadrul centralelor termoelectrice a C.I.P.E.E.T.

Tot în cadrul procesului circular activ se înscrie și acțiunea de folosire a oxigenului rezultat din procesul de electroliză pentru obținerea hidrogenului necesar răcirii generatoarelor. Rezultatele obținute sînt satisfăcătoare, în urma încercărilor pentru utilizarea oxigenului în procesul de sudare acțiunea urmînd a fi generalizată.

Analiza detaliată a preocupărilor personalului centralelor electrice, arată în mod clar că în etapa actuală de aplicare a revoluției tehnico-științifice, preocupările pentru aplicarea și finalizarea procesului circular activ, conduc și vor conduce la importante economii, contribuind la aplicarea cu succes a politicii economice a partidului de accentuare a laturilor calitative în economie.

Stimularea creativității

NICOLAE BELLI — Ca economist mi-aș permite să remarc faptul că reducerea consumului de energie spre deosebire de cea a consumului de materii prime nu a format întotdeauna obiectul unei opinii generalizate, și aceasta din cauza ponderii reduse a cheltuielilor de energie în costurile de producție și a producției energetice în totalul producției industriale. De exemplu, în țara noastră, în structura costului de producție industrială, ponderea energiei plus apă era de numai 1,5%, în 1950 și de 2,3% în 1975, iar ponderea ramurii energeticii în producția industrială de 1,1% și 2,7% în aceiași ani. Din acest motiv pînă prin preajma începutului acestui deceniu, atunci cînd se punea problema reducerii costului de producție și creșterii eficienței economice se analizau în primul rînd componentele mari ale acestui cost (materile prime, munca, amortizarea) asupra cărora existau posibilități mai largi de acțiune. Dar, o asemenea abordare a problemei, numai valoric, devenise insuficientă. Este drept, energia are, din punct de vedere valoric, chiar și după scumpirea ei după 1972, o pondere relativ mică: de numai 2—3% din totalul costului, dar din punct de vedere fizic, necesitatea ei nu poate fi exprimată prin limite înguste ale valorii pentru că, fără prezența ei materială, pur și simplu nu poate avea loc nici un proces de producție. Tocmai din acest motiv tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „...problema reducerii consumului de combustibil și de energie, în general a consumurilor materiale, constituie problema numărul unu a eficienței, a creșterii venitului național, a dezvoltării economiei noastre naționale”.

În ultimii ani, în urma unor acțiuni energetice inițiate de conducerea superioară de partid, am putut lua cunoștință de realizări remarcabile în economisirea metalului și energiei obținute prin re-proiectarea unor produse industriale. Spre exemplu, întreprinderea de pompe „Averso” re-proiectînd pompa ACV a creat un nou model „EPEG” cu aceleași performanțe dar de patru ori mai ușor, economisind astfel 75% din metal plus jumătate din cheltuielile de montaj. O altă întreprindere, I.U.P.S., re-proiectînd batiul pentru mașinile duble de profilat cu o greutate de 2 tone, a economisit 70% consumul de metal. „Semănătoarea”, re-proiectînd transportorul pentru știuleți depănușați din familia EDM realizează o economie anuală de aproape 137 tone de metal. I.M.E. București, re-proiectînd convertizorul CS-3 destinat sudării metalelor prin topire arc electric, a redus greutatea unitară de la 420 kg la 290 kg deci cu 31%. Prin extinderea portantei progres pe calea cercetării, a valorificării super-acțiunii de re-proiectare și modernizare a utilajelor, I.M.G.B. a economisit, numai în 1977, cca. 644 tone metal! Și exemplele pot fi continuate cu alte cazuri tot atît de spectaculoase. Desigur că asemenea realizări ar putea și pot fi accentuate, lărgite, obținute în toate întreprinderile. Cred că un factor stimulator în această direcție l-ar putea constitui creșterea coînteresării materiale. Am în vedere faptul că găsirea unor soluții tehnice menite să asigure o valorificare superioară a resurselor și îndeosebi a celor energetice constituie o necesitate

imperioasă pentru economia națională. Tocmai pentru stimularea creativității în această direcție ridic problema necesită, ca, alături de celelalte condiții privind înzestrarea tehnică a muncii de cercetare care cunoșc o creștere permanentă, alături și de diversele stimulente morale, să se îmbunătățească și sistemul de stimulente materiale ale creației tehnico-științifice.

Rolul activ al prețurilor

GHEORGHE ȚIȚIU — Vreau să subliniez unele aspecte de coînteresare în procesul de folosire a resurselor energetice secundare dintr-o ramură în alta sau dintr-o întreprindere în altă întreprindere. Întreprinderea Electrocentrale Galați, de exemplu, folosește de la C.S. Galați gaz de furnal și gaz de cocs. În actualul sistem de prețuri gazul de furnal și de cocs se achiziționează din centrala electrică de la combinatul siderurgic la un preț aproximativ egal cu al gazului natural. Dar cheltuielile de exploatare, reparații și întreținere a instalațiilor de cazane prevăzute să funcționeze cu gaze de furnal și de cocs sînt mult mai mari decît în cazul utilizării gazului natural, din cauza conținutului de impurități al acestor gaze și a construcției mult mai complicată a sistemelor de ardere. Contribuie oare această situație — care desigur că nu este singulară — la sporirea eficienței, la mai buna utilizare a resurselor? Evident că nu. Iată de ce consider că este necesar ca să se acorde o atenție deosebită modului în care se stabilesc prețurile de vânzare a resurselor energetice secundare sau a altor produse care rezultă din procesul de producție al unei unități economice și care urmează să fie valorificate de altă unitate.

Întreaga energie util transformată

BERNARD MARCU — Dată fiind complexitatea problemelor energeticii, prin tematica acestei mese rotunde s-a dorit să se restrîngă dezbaterile circumscrîind-o la domeniul ramurii energiei electrice și termice, motiv pentru care cu această ocazie au fost invitați numai doi reprezentanți din alte ramuri industriale, cu pondere mare în consumurile energetice. Cu toate acestea, ținînd seama de importanța și complexitatea problemelor energeticii și întrepătrunderea acestora cu tehnologiile din diferite ramuri nu s-a putut evita angajarea de discuții vizînd și alte domenii. În acest cadru mi-aș permite și eu să subliniez cîteva aspecte:

a. Conceptul procesului circular activ este foarte important. El se înscrie ca o problemă ce trebuie aprofundată pe bază de studii pentru optimizarea eficienței economice. Trebuie spus însă că ar fi o abordare poate simplistă dacă am aștepta minuni de la aplicarea acestui proces fără a examina în prealabil foarte bine eficiența economică a diferitelor produse și tehnologii, funcțiile și rolul ce îndeplinesc și valoarea lor de utilizare. Acestea constituie tocmai elementele de pornire în aplicarea procesului circular activ.

b. Revenind la aplicațiile acestui proces subliniez că acestea sînt numeroase în domeniul tehnologic, în ramuri, în sensul recirculării unor produse și subproduse. Aplicarea conceptului respectiv implică o tratare mult mai exigentă a modului de valorificare atît a intrărilor, cît și a ieșirilor din producție (materie primă, materiale, combustibili și energie precum și produse, subproduse, deșeuri). Dacă ne gîndim la intrări: în centralele noastre intră la combustibil între alții, cu o pondere în continuă scădere, gazele naturale. Este normal ca acestea să fie cît mai bine utilizate și nu numai în procesul de ardere. Pe orice platformă industrială avem instalații care reduc presiunea gazelor de la presiunea magistralelor la cea de utilizare. În locul unora din instalațiile de reducere s-ar putea monta turbine de detentă în care diferența de presiune ar fi folosită pentru producerea energiei electrice. De asemenea, se poate lua în considerație și o variantă în care diferența de presiune a gazelor ar fi folosită pentru producerea frigului. Este de asemenea cazul a se valorifica, peste tot unde e eficient, potențialul hidro — mă refer la montarea de grupuri hidraulice pentru valorificarea căderilor la acumulările de apă pentru alimentarea industriilor, a centralelor electrice etc.

O tratare deosebită merită unele subproduse — încă subapreciate — ce rezultă din produse; am în vedere astfel valorificarea cenușilor, urmată desigur de reintroducere în circuitul agricol a terenurilor ocupate pentru depozitarea cenușii și a zgurilor, găsirea de soluții pentru valorificarea în agricultură a apelor de răcire ș.a. În această direcție consider că revista trebuie să facă o dezbateră largă în care să antreneze tehnologii din diversele ramuri, și cu care ocazie să se pună în discuție probleme deosebit de interesante ale legăturii dintre energia consumată și tehnologie, a modului de valorificare a deșeurilor și altele. Și dezbateră noastră de astăzi a evidențiat însă idei și soluții a căror aplicare vor permite realizarea unor importante progrese pe calea cercetării, a valorificării superioare a energiei, pe calea promovării unei concepții mai largi care să permită o astfel de proiectare și realizare a producției încît consumurile materiale — implicit energetice — să fie minime în condițiile obținerii aceluiași efect util, și chiar a unor efecte sporite pentru societate.

„Pe baza hotărârilor Conferinței Naționale, a hotărârii Comitetului Central al partidului, România a prezentat la sesiunea specială a Organizației Națiunilor Unite poziția sa cu privire la trecerea la măsuri concrete de dezarmare, și în primul rând la dezarmarea nucleară. Sperăm că sesiunea specială, care s-a transformat într-o puternică manifestare a voinței popoarelor de a opri cursa înarmărilor pînă nu este prea târziu, va adopta măsuri hotărâte, menite să deschidă calea trecerii la realizarea năzuințelor vitale ale popoarelor, a dreptului lor sacru de a trăi în pace”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Sesiunea specială a Adunării Generale a O. N. U.

RELATIA DEZARMARE — DEZVOLTARE

ANGAJAT PLENAR în construirea unei societăți noi, în înfăptuirea unui amplu program de dezvoltare multilaterală a țării, poporul român este vital interesat în statornicirea unor condiții internaționale favorabile acestei opere eminamente pașnice, în instaurarea unui climat de securitate și cooperare între toate națiunile.

Sarcina cea mai stringentă a contemporaneității

ÎN CONDIȚIILE în care pe plan mondial cheltuielile militare au căpătat o amploare fără precedent, iar forța distructivă a armelor tot mai perfecționate care se creează și se acumulează a ajuns să pună în pericol — pentru prima dată în istorie — însăși supraviețuirea civilizației umane, România consideră că încetarea cursei înarmărilor și trecerea la măsuri efective, concrete de dezarmare, în primul rând de dezarmare nucleară, reprezintă sarcina cea mai stringentă și mai acută a contemporaneității. De aceea, înfăptuirea dezarmării, făurirea unei lumi fără arme și fără războaie, soluționarea pe cale politică, prin tratative, în conformitate cu principiile fundamentale ale relațiilor dintre state, a tuturor conflictelor existente, constituie un obiectiv constant al politicii externe a României socialiste, ocupă un loc central în gândirea și acțiunea social-politică a președintelui Nicolae Ceaușescu, reprezentînd un scop fundamental al intensiei și remarcabilei sale activități pe plan internațional. Ca expresie practică a acestei preocupări statornice România s-a pronunțat de la început pentru convocarea unei sesiuni a Adunării Generale consacrată în mod special problemei dezarmării, considerînd legitimă și necesară dezbaterea ei directă în cel mai cuprinzător for al națiunilor lumii.

Atenția și interesul deosebit al țării noastre față de lucrările actualei sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. și-au găsit ilustrarea în **Hotărârea Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind poziția României în problemele dezarmării și, în primul rând, ale dezarmării nucleare**, document care se înscrie ca o importantă contribuție a României socialiste pe linia eforturilor sale stăruitoare pentru depășirea fazei discuțiilor sterile și trecerea la măsuri concrete de dezarmare. Poziția și propunerile României în vederea trecerii la măsuri efective de dezarmare, prezentate, din însărcinarea președintelui Nicolae Ceaușescu, de primul ministru al guvernului român, Manea Mănescu, la sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării — expresie a aspirațiilor întregului popor român, comune cu ale tuturor popoarelor iubitoare de pace și pătrunse de spirit realist — au în vedere, în primul rând, un ansamblu de măsuri cu aplicabilitate imediată și cu caracter tranzitoriu, de natură să genereze și să dezvolte procesul de reducere a cursei înarmărilor, să favorizeze dezangajarea militară, îmbunătățirea climatului și sporirea încrederii între state. Prin aceasta s-ar crea condiții pentru trecerea la aplicarea treptată a unor măsuri de reducere din ce în ce mai substanțială a înarmărilor, în vederea înfăptuirii obiectivului final — dezarmarea generală, în primul rând nucleară.

Pronunțîndu-se și militînd cu perseverență, în spiritul unei înalte responsabilități istorice, pentru realizarea unei cotituri radicale în modul de abordare a problemelor dezarmării, care să permită trecerea efectivă la realizarea acestui deziderat vital al întregii omeniri, România pornește nu numai de la pericolul tot mai grav pe care accentuarea cursei înarmărilor îl prezintă pentru securitatea și pacea lumii, pentru însăși existența umanității, ci și de la povara grea pe care spirala cheltuielilor militare o reprezintă pe umerii popoarelor tuturor țărilor, fără deosebire de orînduire socială sau mărime, la serioasele perturbări pe care aceasta le provoacă în economia mondială.

Omenirea cheltuiește în prezent în scopuri militare aproape 400 miliarde de dolari pe an, ceea ce înseamnă că, la nivel global, 5—6% din produsul național brut însumat al țărilor lumii sînt destinate scopurilor militare. În total, după cel de-al doilea război mondial, costurile directe ale cursei înarmărilor au depășit 6 000 miliarde dolari, întrecînd produsul național brut însumat al tuturor țărilor lumii din 1975, de exemplu. Imensa risipă de resurse materiale, umane și financiare pe care o reprezintă cursa înarmărilor rezultă și mai clar din faptul că anual cheltuielile militare absorb resurse echivalente cu circa două treimi din produsul național brut al țărilor în care trăiește jumătatea cea mai săracă a populației globului. Potrivit unui recent raport al O.N.U. consacrat consecințelor economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectelor sale profund dăunătoare asupra păcii și securității mondiale, dacă jumătate din cheltuielile militare mondiale efectuate în perioada 1970—1975 ar fi fost investite în sectorul civil, produsul anual la sfîrșitul acestei perioade ar fi putut să fie cu 200 miliarde dolari mai mare decît a fost.

O povară tot mai grea pe umerii tuturor popoarelor

INVESTIȚIILE pe care le fac țările în curs de dezvoltare (fără țările membre ale O.P.E.C.) s-au dovedit pînă în prezent insuficiente pentru atingerea fie și a obiectivelor minime prevăzute în Strategia internațională a dezvoltării pentru deceniul în curs. Aceasta în vreme ce studii recente privind viitorul economiei mondiale relevă că, pentru reducerea decalajului dintre veniturile pe locuitor ale țărilor sărace și bogate (care acum continuă să se adîncească) de la 13 : 1 în prezent la circa 7 : 1 pînă în anul 2000, ritmul de creștere a venitului pe locuitor din țările slab dezvoltate ar trebui să fie sensibil mai rapid chiar decît cel prevăzut în Strategia menționată. Ținînd seama de rolul hotărîtor al efortului propriu, aceasta ar presupune la rîndul său o rată a investițiilor de 30—35%, iar în unele cazuri chiar de 40% din produsul național brut, pe o perioadă lungă de timp. Or, în prezent nu numai că rata investițiilor este mult mai mică în aceste țări, dar politica imperialistă atrage în vîltoarea cursei înarmărilor tot mai multe state în curs de dezvoltare.

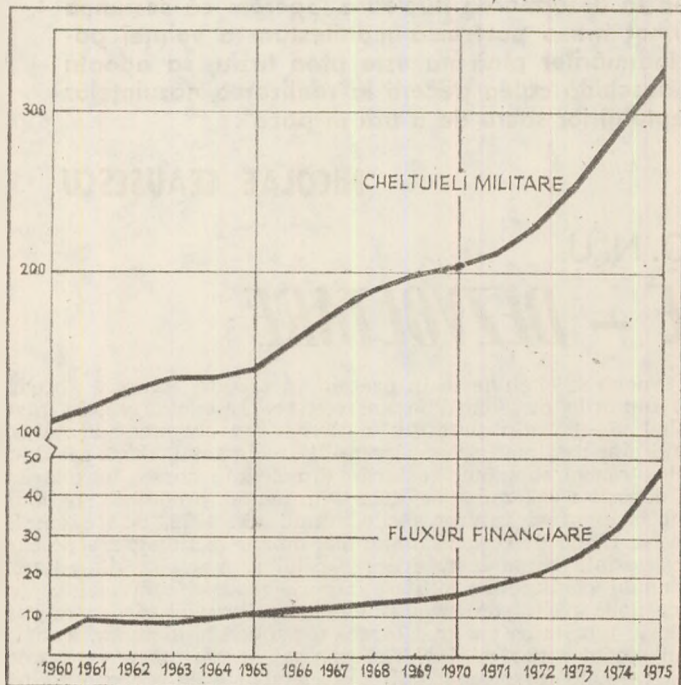
Resursele valutare folosite de țările în curs de dezvoltare pentru achiziționarea de arme din țările dezvoltate echivalează actualmente cu peste jumătate din asistența oficială pentru dezvoltare furnizată de acestea din urmă. Ca urmare a ritmului rapid de creștere a acestor cheltuieli, de 6,5 ori în decurs de două decenii, ponderea țărilor în curs de dezvoltare în totalul cheltuielilor militare mondiale a sporit de la 4,1% în 1956 la 14,8% în 1976. Țările „lumii a treia” cheltuiesc în medie pentru scopuri militare o sumă de 50 miliarde dolari pe an, aproape egală cu aceea investită în agricultură, principalul sector de activitate al economiei lor, deși sute de milioane dintre locuitorii lor suferă de foamete, iar în ultimii ani producția alimentară pe cap de locuitor a cunoscut chiar o scădere într-o serie de zone în curs de dezvoltare.

În condițiile cînd țările în curs de dezvoltare, care formează majoritatea statelor lumii, sînt confruntate cu probleme deosebit de acute și de complexe, a căror soluționare presupune o extremă urgență, înarmările — prin irosirea unor imense resurse — frînează considerabil progresul acestor state pe calea lichidării subdezvoltării, agravează situația lor economică. duc la creșterea datoriei lor externe, generînd totodată relații de dependență față de statele furnizoare de armament, într-o epocă în care practic la fiecare zece ani se poate vorbi de o nouă generație de arme.

În viziunea partidului și statului nostru, realizarea

FLUXURILE FINANCIARE SPRE TĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE ȘI CHELTUIELILE MILITARE MONDIALE, 1960-1975

Miliarde dolari, la prețurile curente.

amplelor programe de investiții pe care le presupune lichidarea prăpastiei, acum în continuă adâncire, dintre țările bogate și sărace nu poate fi concepută — alături de sporirea menționată a efortului propriu al țărilor în cauză — fără ajutorul pe care țările dezvoltate, întreaga comunitate internațională pot și trebuie să-l acorde statelor dezavantajate.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, problema lichidării subdezvoltării „este condiționată de oprirea cursii înarmărilor, de hotărârea de a înceta cheltuirea de fonduri uriașe pentru armamente din ce în ce mai complicate, pentru distrugerea omului și a civilizației și de a îndrepta aceste mijloace — atât financiare, cât și materiale și umane — în direcția dezvoltării economice, de a pune pe deplin cunoștințele științifice în folosul bunăstării și fericirii popoarelor”.

A devenit intolerabil — și actuala sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U., prima din istoria organizației consacrată în exclusivitate dezarmării, ilustrează cu claritate acest lucru — ca, de exemplu, în vreme ce, după datele UNICEF, în țările în curs de dezvoltare subnutriția afectează un sfert din generația de mine a omenirii, mai puțin de jumătate din copiii de vîrstă școlară pot urma cursurile unei instituții de învățămînt, iar sub 20% din numărul copiilor din zonele rurale au acces la o asistență medicală corespunzătoare, omenirea să cheltuiască aproape 400 miliarde dolari pe an pentru înarmare. A devenit intolerabil ca într-o epocă de progres furtunos al științei și tehnicii, în lume să existe peste 800 milioane de analfabeți și ca în loc de a lichida analfabetismul, scop în care UNESCO precizează că ar fi suficientă o sumă de 1,5—2 miliarde dolari, omenirea să cheltuiască peste 1 miliard dolari pe zi în scopuri de distrugere.

Necesitatea trecerii la măsuri hotărîte de dezarmare, se relevă în Hotărârea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, este accentuată de faptul că revoluția științifică-tehnică, ce condiționează întreaga creștere economică viitoare a omenirii, a fost în bună parte subordonată creării de mijloace distructive tot mai perfecționate, deturnînd știința de la scopurile ei firești și întorcînd astfel împotriva omului cuceriri strălucite ale gândirii umane. Se estimează că din totalul cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare efectuate în perioada postbelică, circa 40% au fost îndreptate spre realizarea unor obiective cu caracter militar, cea mai mare parte fără nici o utilitate civilă. În această activitate care are rolul de motor al cursei înarmărilor se află angajat 25% din personalul de cercetare și ingineresc al lumii, ceea ce este de zece ori mai mult decît întreaga capacitate științifică și tehnologică disponibilă a țărilor în curs de dezvoltare. Așa cum sublinia nu de mult într-un interviu acordat ziarului „Le Monde” profesorul Wassily Leontief, pe marginea studiului său preliminar asupra consecințelor economice și sociale ale limitării cheltuielilor militare, actuala limitare a înarmărilor este o limitare tehnică, nu economică, prin care se convine a nu produce anumite tipuri de arme, ca într-un sistem de brevete. Drept rezultat, „costul cheltuielilor militare

nu încetează să crească, pentru că guvernele își mobilizează savanții pentru a produce lucruri care nu sînt interzise pentru că n-au fost încă inventate”.

Prioritatea absolută și mijloacele superioare de care dispune cercetarea-dezvoltarea în scopuri militare explică de altfel ritmul mult mai rapid în care se perfecționează mijloacele de distrugere în raport cu ritmul soluționării unor probleme vitale pentru progresul economico-social al omenirii. Un recent raport al O.N.U. menționează, de exemplu, că resursele consacrate cercetării medicale în lume reprezintă doar o cincime din cele alocate cercetării și dezvoltării cu caracter militar.

Dezideratul vital al întregii omeniri

PORNIND de la necesitatea realizării unei cotituri radicale în modul de abordare a problemelor dezarmării, ca și de la concepția realistă că dezarmarea nu se poate realiza dintr-o dată, Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind poziția României în problemele dezarmării și, în primul rînd, ale dezarmării nucleare cuprinde un ansamblu de măsuri a căror aplicare ar determina un pas concret înainte în îndeplinirea acestui deziderat vital al întregii omeniri. Din împuternicirea președintelui Nicolae Ceaușescu aceste măsuri au fost prezentate în plenul sesiunii speciale a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării, fiind considerate ca una din cele mai substanțiale contribuții în cadrul dezbaterilor generale. Ecoul larg al propunerilor românești reflectă o dată mai mult aprecierile elogioase de care se bucură pe plan mondial concepția clarvăzătoare și constructivă a României socialiste, a președintelui Nicolae Ceaușescu, asupra tendințelor și evoluțiilor majore din viața internațională, ca și asupra căilor și modalităților de soluționare, în interesul tuturor popoarelor, a marilor probleme care confruntă astăzi omenirea.

Înghetarea cheltuielilor militare, a efectivelor militare și a armamentelor și, ulterior, trecerea la reducerea lor treptată, propusă de România, nu numai că ar fi în folosul destinderii, dar ar economisi sume importante, care ar putea să fie folosite în scopuri pașnice. Țara noastră propune ca o parte a acestor sume să fie alocată de fiecare stat pentru îndeplinirea unor programe de dezvoltare economică și socială și ridicarea nivelului de trai al poporului său. Cealaltă parte ar urma să fie alocată pentru constituirea unui fond al Organizației Națiunilor Unite în vederea sprijinirii țărilor în curs de dezvoltare, în primul rînd a celor cu un venit pe locuitor de pînă la 500 — 600 dolari anual, pentru a contribui la accelerarea progresului lor economic și social. O asemenea repartizare a fondurilor rezultate din înghetarea și reducerea cheltuielilor militare ar fi avantajoasă tuturor țărilor, inclusiv celor avansate din punct de vedere economic, ar facilita rezolvarea unor probleme sociale acute ale maselor largi populare. Eforturile în direcția dezarmării ar reprezenta astfel o contribuție efectivă la rezolvarea unei alte probleme cardinale a contemporaneității — edificarea unei noi ordini economice internaționale.

În același context, pornind de la realitatea că în epoca actuală revoluții științifico-tehnice și a crizei materiilor prime, combustibililor și energiei folosirea pașnică a energiei nucleare reprezintă un mijloc important de dezvoltare rapidă a economiei, țara noastră reafirmă că măsurile îndreptate spre reducerea înarmărilor nucleare nu trebuie în nici un caz să impiețeze asupra utilizării de către toate statele a energiei nucleare în scopuri pașnice. România consideră că, în virtutea egalității suverane, toate țările au dreptul să beneficieze de cele mai noi realizări ale științei, inclusiv în domeniul tehnologiei nucleare. De aceea, ea subliniază necesitatea de a se adînci cooperarea dintre state în acest domeniu, de a se înlătura orice practici discriminatorii, asigurîndu-se accesul nestîngherit al tuturor țărilor la cuceririle științifice și tehnologice.

Desigur că aspectele corolației dezarmare-dezvoltare sînt mult mai numeroase și mai complexe decît cele care pot fi cuprinse în spațiul restrîns al unui articol. Dar chiar cele câteva elemente schițate atestă că cele două procese se află într-o strînsă interdependență.

De aceea, poporul nostru își exprimă speranța că rațiunea și spiritul de responsabilitate vor triumfa, determinînd oprirea cursei înarmărilor și trecerea la măsuri concrete de dezarmare, în primul rînd de dezarmare nucleară, sub un control internațional corespunzător, cu garanția că nici un stat nu va fi victima unei agresiuni, că fiecare națiune se va putea dezvolta liber, potrivit voinței și aspirațiilor sale. Este convingerea României socialiste că, la răscrucea la care se află astăzi omenirea, sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U. are menirea esențială să convină asupra unor documente de substanță, clare și angajante în această problemă primordială a contemporaneității și că stă în puterea și capacitatea de acțiune a popoarelor să impună soluționarea acestei probleme vitale în conformitate cu aspirațiile majore ale întregii omeniri

Dinu DRAGOMIRESCU

TENDINȚE — CONIUNCTURI

Exportul de instalații complete: se prevede dublarea volumului

SEMNALIND creșterea importanței instalațiilor industriale complete în cadrul exporturilor mondiale de mașini și utilaje, precum și concurența existentă pe piața mondială între principalii producători de asemenea instalații (S.U.A., Japonia, R.F.G., Franța și Anglia), specialiștii occidentali apreciază că este de așteptat ca valoarea exporturilor de instalații complete să se dubleze în cursul următorilor zece ani. Conform unui studiu al publicației „Eurofinance”, perspective favorabile de dezvoltare se prevăd pentru ansamblul exporturilor mondiale de bunuri de echipament industriale, respectiv o creștere cu un ritm mediu anual de 4,8% în perioada 1976—1980 și de 5,4% în anii 1981—1985, valoarea lor (la prețurile actuale) urmînd să atingă 149 miliarde dolari în ultimul an menționat.

Încetinire în economia țărilor occidentale ?

REDRESAREA economiei țărilor occidentale după faza de recesiune continuă să fie lentă și

șovăitoare, iar ritmul de creștere se va mai încetini probabil anul acesta și în 1979, apreciază Institutul național de cercetări economice și sociale din Londra. În 1978 se așteaptă ca economia principalelor țări capitaliste să cunoască o creștere medie de 3,4% față de 3,7% în 1977 și 5,3% în 1976. Prognoza Institutului pentru 1979 estimează ritmul acestor țări la 3,5%, față de 3,8% în medie pe anii 1965—1975.

Perspectivile ar fi mult mai puțin nefavorabile, afirmă autorii analizei, dacă s-ar trece la măsuri de stimulare mai hotărîte în special în S.U.A., R.F.G. și Japonia. În prezent „incapacitatea investițiilor nerezidențiale (fără sectorul construcției de locuințe — n.n.) de a-și îndeplini rolul ciclic normal” se situează în fruntea factorilor care determină rămînera în urmă a ritmurilor efectiv înregistrate față de cele preconizate de autorități.

Potrivit aceleiași surse, comerțul mondial va crește probabil anul acesta cu 5% ca volum fizic și ar putea să înregistreze un ritm de creștere de 6% în 1979. În ceea ce privește balanțele de plăți, prognoza institutului londonez prevede echilibrarea lor în cazul țărilor O.C.D.E.

(care ar putea chiar să realizeze un excedent anul viitor), reducerea excedentului țărilor exportatoare de petrol și sporirea rapidă a deficitului țărilor în curs de dezvoltare nepetroliere.

Producția de porumb: + 1%

CONFORM datelor publicate de revista „Foreign Agriculture Circular” și agenția Reuter, recolta de porumb a țărilor nesocialiste a crescut în 1977 doar cu circa 1% față de anul agricol precedent; s-au înregistrat sporuri în America de Nord și în Europa occidentală, nivelul recoltei fiind în scădere sau practic staționar în celelalte zone cultivate.

Statele Unite rămîn în continuare cel mai important cultivator de porumb, furnizînd anul trecut (cu 161,5 mil. tone) circa trei cincimi din producția globală a țărilor nesocialiste; ele sînt urmate, la distanță, de Brazilia (14,5 mil. tone), R.S.A. (9,8 mil. t), Mexic (9,7 mil. t), Argentina (9 mil. t), Franța (8,3 mil. t), Italia (6,2 mil. t) ș.a.m.d.

Orientări în dezvoltarea economică

Senegal: proiecte industriale

ÎN CREAREA produsului național brut al Senegalului agricultura participă cu 36%, iar industria cu 16%. După datele Băncii Mondiale, P.N.B. pe locuitor era în 1976 de 390 dolari. Pentru perioada 1977—1981 se prevede un ritm anual de creștere a P.N.B. de 5,8%, iar în industrie de 7,5%. Investițiile prevăzute în acest scop însumază 410 miliarde franci C.F.A. (circa 248 franci C.F.A. = 1 dolar).

Mineritul se rezumă deocamdată la producția de fosfați și sare. Din cauza scăderii prețurilor și a volumului exportului, producția de fosfați a cunoscut fluctuații foarte mari în ultimii ani. Sînt în curs de explorare zăcăminte de cupru și petrol. Explorări recente au arătat că există și rezerve foarte bogate de minereu de fier (circa 400 milioane de tone). Există perspective pentru exploatarea sîsturilor bituminose în zona Casamance.

Industria prelucrătoare este concentrată în jurul capitalei Dakar și se ocupă în principal cu prelucrarea produselor agricole, în primul rînd a arahidelor. Producția industrială a crescut în ritm susținut în anul 1977, pentru al treilea an consecutiv. Industria alimentară contribuie cu peste 50% la producția industrială globală. Alături de cinci fabrici pentru prelucrarea peștelui, fosfaților, tutunului, trestiei de zahăr, fibrelor textile, petrolului etc. se construiește un nou complex industrial în localitatea Cayar, care va cuprinde și o rafinărie de petrol cu o capacitate de 6 milioane t anual. Între proiectele industriale noi trebuie menționate și complexul industriei textile din localitatea Kaolack, o fabrică de acid fosforic și o fabrică de ciment cu o capacitate de 400 000 t anual.

În agricultura Senegalului lucrează 1,3 milioane de oameni din totalul de 1,7 milioane cit numără populația activă. Economia rurală a Senegalului se bazează înainte de toate pe producția de arahide, care constituie principalul produs de export al acestei țări. Recolta a depășit pentru prima dată un milion de tone în sezonul 1975—76, cînd a atins 1.350.000 t, după ce în timpul secetei din 1972—73 scăzuse la 466.000 t.

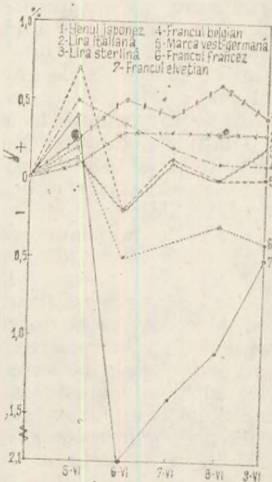
Un sector important al agriculturii Senegalului îl constituie creșterea animalelor. Fondul animalelor însuma în 1974 circa 2,3 milioane de bovine, 190 000 de porci și 2 milioane de capre și oi. Pescuitul devine unul din sectoarele principale ale economiei senegaleze. Producția de pește se prevede să crească de la 352 900 t în anul 1976 la 596 400 t în 1981. În domeniul pescuitului lucrează peste 32 000 de oameni. Guvernul a extins, în 1976, limita apelor teritoriale la 150 de mile.

Turismul constituie o ramură de perspectivă, cîndă guvernul senegalez îi acordă o mare atenție, fiind în construcție numeroase hoteluri. Veniturile din turismul internațional au sporit de la 9 miliarde franci C.F.A. în 1975 la 16 miliarde în 1976.

EVOLUȚII MONETARE

PERIOADA 5—9.VI.1978 s-a caracterizat prin influențe contradictorii asupra dolarului S.U.A. Reculul înregistrat în evoluția prețurilor cu ridicata, o scădere neașteptată în nivelul masei monetare în circulație („money supply”) — considerată a fi un mijloc destul de eficient de luptă contra inflației —, alături de anunțarea intențiilor Administrației de a lua noi măsuri pentru reducerea deficitului bugetar al anului fiscal viitor, au influențat într-o anumită măsură pozitiv cursul dolarului. Menținerea însă a tensiunilor în relația dolar/yen, determinată în cea mai mare parte de masivul excedent japonez în comerțul cu S.U.A., a stopat o redresare mai amplă a monedei americane.

Francul elvețian, ca aproape în fiecare interval în ultima vreme, a înregistrat cele mai ample miscări. Începînd perioada la circa 1.8790 franci/\$ dolar (cu 0,4 % peste închiderea precedentă), a pierdut rapid 2,5% (1.9260 franci pe 6.VI.1978), redresîndu-se pînă la 1.8960 franci, cu 0,5% sub nivelul de închidere anterior. Francul francez a pierdut și el în relația cu dolarul, cotînd pe 9.VI.1978 la circa 4,61 franci/1 dolar, comparativ cu 4,59 franci pe 2.VI.1978. Yenul japonez în schimb a cîștigat în acest interval, terminînd la circa 221 yen/1 dolar, față de circa 222 yen/1 dolar la sfîrșitul perioadei precedente. Ca influență pozitivă se menționează anunțarea creșterii în luna mai a exporturilor japoneze cu peste 22% față de mai 1977. În ciuda aprecierii accentuate din ultimul timp a monedei nipone.

Cu o cotație de 861.50 lire/1 dolar pe 9.VI.1978, față de 864 lire pe 2.VI.1978, lira italiană a cîștigat în relația cu dolarul 0,3% în această perioadă. Deși Banca Angliei a mărit dobînda minimă de împrumut de la 9 la 10% (cel mai ridicat nivel din martie 1977), lira sterlină a realizat doar un cîștig ușor, cotînd la sfîrșitul perioadei 1.8245 dolari/1 liră, comparativ cu 1.8210 dolari/1 liră cu o săptămînă în urmă. Principalele valute din „șarpele” valutar vest-european au fluctuat într-o măsură mai moderată, terminînd intervalul la un nivel apropiat celui din 2.VI.1978, respectiv marca vest-germană la circa 2.0885 mărci/1 dolar, iar francul belgian la 32,66 franci/1 dolar.

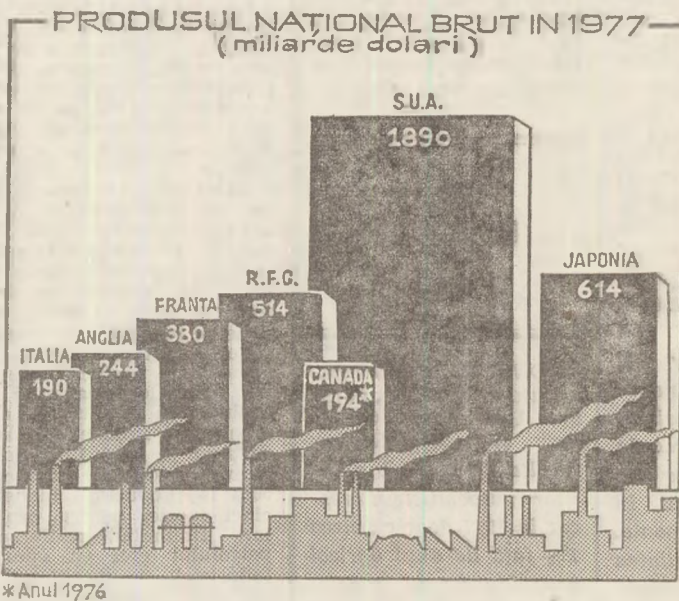
Dobînzile la depozitele în eurovalute pe termen de 6 luni au cotat în jur de 8,625% la cele în eurodolari, 3,625% în eurodolarii vest-germane și 1,6875% în eurofranci elvețieni. Prețul aurului la Londra a înregistrat o scădere, al doilea fixing de la 9.VI.1978, de 181,30 dolari/1 uncie, fiind cu 3,45 dolari sub cel din 2.VI.1978.

Paul DUMITRAȘCU
Gheorghe MUNTEAN

Evoluția principalelor valute în raport cu dolarul S.U.A., în perioada 5—9.VI., luîndu-se ca bază cursurile din 2.VI.1978

Dezvoltare inegală

ÎN ULTIMUL DECENIU dezvoltarea economiei principalelor țări capitaliste industrializate a cunoscut ritmuri inegale. Una din urmări a fost că în 1977, față de 1967, a avut loc o scădere a ponderii S.U.A. în produsul național brut însumat al țărilor respective, de la aproape 58% la circa 47%. Din datele statistice ale O.C.D.E., pe care se bazează și graficul, rezultă că — cu excepția Angliei — în toate țările incluse produsul național brut a crescut mai repede decât în S.U.A. Japonia a reușit să depășească în acest interval R.F. Germania, situându-se — ca valoare absolută a P.N.B. în prețurile curente — pe locul doi în cadrul grupului. Decalajul dintre volumul P.N.B. al Statelor Unite și volumul celui

al Japoniei s-a redus, în această perioadă, de la 7:1 la 3,1:1, iar în cazul raportului S.U.A.—R.F.G. — de la 6,6:1 la 3,6:1. De menționat că pe locul imediat următor după cele șapte țări industrializate s-a plasat anul trecut,

industriale esențiale pentru introducerea progresului tehnic, ca electronica, producția de echipament electronic, chimia ș.a., este o cheie a competitivității industriei cehoslovace pe plan internațional.

Industria aerospațială britanică: unul din primele locuri în lume

INDUSTRIA AEROSPAȚIALĂ, reprezentată mai ales de corporația „British Aerospace” și de firma producătoare de motoare de avion „Rolls-Royce”, ambele aflate în proprietatea statului, constituie unul din sectoarele de vîrf ale economiei britanice contemporane. Dimensiunile și varietatea producției sale de avioane, elicoptere, nave pe pernă de aer etc., presupunînd desigur cooperarea unui mare număr de firme subcontractante, o situează pe unul din primele locuri din lume. Acest lucru se reflectă și pe planul exportului ramurii, care anul trecut a depășit pentru prima dată nivelul de 1 miliard lire sterline, cifra înregistrată reprezentînd dublul celei din 1973 și fiind net superioară valorii importurilor respective — de 765 mil. lire. Principalele destinații ale exporturilor anului 1977 au fost, în ordine, S.U.A., Franța, R.F.G., Oman și Italia. În același an, ramura amintită a înregistrat comenzi de peste 1 miliard lire sterline, ceea ce constituie de asemenea un nivel record.

Industria britanică este de asemenea larg angajată în dezvoltarea și producerea de sisteme spațiale, inclusiv de sateliți pentru telecomunicații.

Combustibil din... apa mării

OBTINEREA pe scară industrială și în condiții competitive a hidrogenului, gaz cu însușiri superioare și multiple utilizări, preocupă tot mai intens pe oamenii de știință. Hidrogenul poate înlocui petrolul sau gazul metan în utilizarea lor drept combustibili sau ca materii prime în industria chimică. El poate fi depozitat și transportat cu ușurință, nu poluează atmosfera prin ardere, este utilizabil drept carburant în motoarele automobilelor, avioanelor și rachetelor, în generatoare de energie electrică sau drept combustibil pentru consumul casnic.

Un proiect de anvergură privind extragerea hidrogenului din apa mării, cu ajutorul energiei solare, este studiat în prezent de un grup de cercetători japonezi și americani. Proiectată pentru a fi amplasată în zona tropicală a oceanului Pacific, o asemenea heliocentrală (cu o putere instalată echivalentă cu 1 000 MW), ar asigura extragerea zilnică din apă — pe baza electrolizei — a 4 800 tone de oxigen lichefiat și 600 tone de hidrogen lichefiat, ambele gaze urmînd a fi transportate la țărm în tancuri. Pe lângă aceasta, în cursul funcționării complexului menționat (a cărui instalare ar necesita investiții depășind 1 miliard de dolari) s-ar putea obține, cu ajutorul altor instalații, o serie de metale rare, aflate în soluție în apa mării.

sub aspectul volumului absolut al P.N.B. în lumea nesocialistă, o țară în curs de dezvoltare — Brazilia, cu un volum al P.N.B. de 145 miliarde dolari.

du-se astfel locuințe pentru circa 200 000 de locuitori ai orașului. Totodată, noile cartiere sînt prevăzute cu școli, instituții sanitare, unități comerciale și de alimentație publică etc.

Trecerea la construcția de blocuri înalte a fost facilitată nu numai de extinderea producției de prefabricate din beton și ridicarea procentului de mecanizare a lucrărilor pe șantiere, ci și de realizarea prefabricatelor din alte materiale — ușoare și rezistente — cum sînt zgura, anumite deșeuri etc.

Cehoslovacia: aportul cercetării științifice

ACTUALUL — cel de-al șaselea — plan cincinal de dezvoltare a economiei naționale a R.S. Cehoslovace pune accentul pe problema calității, pe ridicarea nivelului tehnic și economic al produselor industriale, alături de realizarea unor ritmuri susținute de dezvoltare a producției industriale. Industria construcțiilor de mașini, de pildă, și-a extins producția în primii doi ani ai cincinalului cu 17% (față de anul 1975), iar exporturile cu 18,2%.

O contribuție importantă la astfel de realizări o aduce activitatea de cercetare și dezvoltare. În 1946 numărul total al cercetătorilor era de trei mii; în prezent în acest domeniu sînt ocupate peste 165 mii de persoane, respectiv circa 2,2% din efectivul forței de muncă.

Se apreciază că, prin rezultatele sale, activitatea de cercetare și dezvoltare a jucat un rol decisiv în sporirea productivității muncii — cale pe care s-a obținut peste 80% din creșterea globală a produsului național brut în ultimele trei decenii, proporție majorată pînă la aproape 95% în ultimii ani. Ceea ce, alături de dezvoltarea unor sectoare

50 de cartiere noi la Pekin

LA ELIBERAREA ȚĂRII și proclamarea R.P. Chineze, Pekinul se prezenta ca un oraș în care marea majoritate a caselor erau vechi, fără etaj. Transformarea capitalei țării într-un oraș modern a constituit una dintre problemele importante ale puterii noi, populare.

De atunci, în mai puțin de trei decenii, au fost înălțate peste 50 de cartiere noi de locuințe, în general cu blocuri de 3—4 etaje. Progresele realizate în domeniul mecanizării construcțiilor au permis accelerarea reconstrucției orașului, trecerea la construirea de blocuri cu 10—15 etaje. Numai în cursul anului trecut suprafața construită în Pekin a totalizat două milioane mp., asigurînd

Blocuri de locuințe în construcție la Pekin

GLOSAR

Risc economic

ORICE ACTIVITATE economică, mai ales într-o perioadă de criză — așa cum este aceea pe care o parcurge în prezent lumea capitalistă —, poate fi legată de ideea de risc, în sensul că efectul pozitiv așteptat al acestei activități este expus compromiterii parțiale sau totale ca urmare a acțiunii unor factori negativi neașteptați. Riscul are deci la origine ori incapacitatea omului de a sesiza în întregime și de a interpreta în mod corect desfășurarea viitoare a evenimentelor, ori posibilitatea ca gândirea economică să fie din capul locului viciată ca urmare a insuficienței datelor și informațiilor pe care această gândire este fundamentată.

Riscul economic nu poate avea decât sens negativ. Perechea în sens pozitiv a riscului este șansa. Ca atare, una din definițiile care au fost date riscului economic este următoarea: „posibilitatea nereușitei, legată de orice activitate economică”. Având în vedere acest conținut al noțiunii de risc, realizarea riscului nu poate fi decât o pierdere, o pagubă. De aceea, paguba a fost definită la rîndul său ca fiind „riscul concretizat care prin nereușita prestației economice a dus la o pierdere”.

Paguba prin realizarea riscului economic poate avea înțelesuri diferite. În general, avem de-a face cu pierderi materiale, deși pot apărea și pierderi imateriale, necomensurabile. Pierderile materiale se pot concretiza într-o pierdere de substanță, într-o reducere a beneficiului sau chiar într-o anulare a acestuia. O pierdere imaterială poate fi aceea care își găsește expresia într-o scădere a prestigiului, a unei reputații a unei întreprinderi sau a unui întreg sector economic, dacă nu chiar a unei întregi economii naționale, ca urmare a realizării unui risc economic. Este firesc însă ca pierderile imateriale să se traducă în cele din urmă tot printr-o pierdere materială.

Riscul economic este o noțiune cu un conținut atât de complex, încît o enumerare a tuturor riscurilor nu este posibilă. Totuși, s-a încercat să se pună ordine în acest conținut, considerîndu-se astfel că ar exista riscuri ale acțiunii sau inacțiunii economice, riscuri interne ale întreprinderii și riscuri externe, riscuri propriu-zis economice și riscuri juridice, riscuri cuantificabile și necuantificabile etc.

Factorii de risc sînt și ei foarte variați. Ei au fost definiți în ansamblu ca fiind „acele energii umane sau naturale (...) a căror acțiune sau inacțiune decide reușita sau nereușita activității economice” (K. Oberparleiter). S-a făcut distincția între natură, subiectul economic și societate ca factori de risc. Natura poate apărea ca factor de risc prin forța ei distructivă; subiectul economic — prin aprecierile eronate asupra desfășurării viitoare a evenimentelor; societatea, reprezentată de statul propriu sau de state străine — prin riscuri politice cum sînt războiul, blocada sau embargo-ul, ca și prin riscuri economice cum sînt măsurile protecționiste, dirijiste, discriminatorii.

Existența riscului economic a determinat apariția politicii de combatere a riscului, înțelesă ca fiind totalitatea măsurilor pe care statul sau întreprinderea le iau pentru apărarea activă sau pasivă împotriva riscului. Riscul economic, ca factor potențial, face necesar ca personalul unităților economice socialiste să cunoască aspectele complexe implicate de acesta, cu atât mai mult în cazul operațiunilor de comerț exterior.

C. K.

Contract

Lucian Paraipan. Motru — 1) Contractul încheiat la sfîrșitul lunii mai a.c. de guvernul polonez cu firma americană „Occidental Petroleum” prevede livrarea anuală în Polonia a unui milion tone de fosfați, în schimbul a 500.000 tone de sulf. Valoarea contractului, care se referă la o perioadă

de 20 de ani, se ridică la peste 1 miliard dolari. Cele două părți vor coopera de asemenea în domeniul tehnologiilor moderne, al industriei carbonifere și al prospecțiunilor de petrol în Marea Baltică. Din partea lui „Occidental Petroleum”, contractul a fost semnat la Varșovia de președintele firmei, Armand Hammer, care de curînd a împlinit 80 de ani.

2) Organizația est-africană pentru controlul

dăunătorilor din deșert antrenată recent în lupta împotriva marii invazii de țărâște care a afectat culturile din această zonă a Africii, cuprinde Etiopia, Sudanul, Kenya, Djibouti, Somalia, Tanzania și Uganda.

Evaluarea în vamă

Costel Socaciu. Găești — Evaluarea în vamă este un procedeu prin care se stabilește valoarea mărfurilor importate („valoarea în vamă”), asupra căreia se percepe taxa vamală. De obicei, valoarea în vamă a mărfurilor importate se stabilește pe baza prețului de import (prețul c.i.f.), dar în unele cazuri, legislația vamală poate prevedea alte modalități (de exemplu, pe baza „prețului internațional” sau a „prețului normal” al mărfii respective). Metodele prezintă particularități de la țară la țară. În numeroase cazuri statele capitaliste utilizează evaluarea în vamă ca mijloc de politică protecționistă (obstacole tarifare și paratarifare). Astfel, în S.U.A., conform legislației „American Selling Price”, de care întrebăm, pentru unele produse exportate pe piața americană (în special produse chimice), valoarea în vamă se stabilește nu pe baza prețului de import, ci pe baza prețului intern de desfacere pe piața americană a produselor respective, ceea ce mărește considerabil valoarea în vamă și deci taxa vamală.

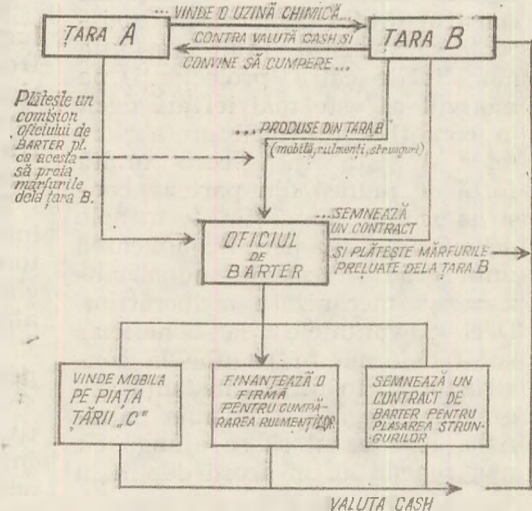
Canalul Panama

Vasile Iiinea. Iasi — Canalul Panama este inaccesibil petrolierelor de mare tonaj. Prin el se efectuează totuși 5% din comerțul mondial și 40% din comerțul S.U.A. cu țările Asiei și din zona Pacificului. Tonajul maxim al navelor care pot străbate canalul este limitat nu numai de adîncimea acestuia, ci și de lățimea lui de numai 33,50 m în zona ecluzelor, față de 90—150 m în rest. Din acest motiv, datorită tendinței de creștere a tonajului navelor, canalul, în lungime de 82 km, nu poate fi utilizat la întreaga sa capacitate: numai 15.000 nave maritime îl traversează anual, față de 26.000 maximul posibil. O rută maritimă care străbate Canalul Panama este cu peste 16.600 km mai scurtă decît una care ocolește Capul Horn din extremitatea sudică a Americii de Sud.

Barter [II]

Sistemul contracumpărării („counter purchase”) ca formă de barter se practică cel mai mult în relațiile cu țările capitaliste dezvoltate. Acest gen de tranzacție se derulează astfel: o întreprindere dintr-o țară negociază un contract de export cu plata imediată în valută; separat se negociază un contract de cumpărare de mărfuri de către exportatorul de la importator, în partidă echivalentă cu întreaga valoare a contractului de export sau

doilea contract. De obicei, cu vînzarea produselor ce fac obiectul exportului din țara importatorului principal se ocupă ofiții speciale de barter („Barter Trader”), care obțin pentru această intermediere un comision. În figura de mai jos este prezentat modelul unei tranzacții de acest gen, cuprinzînd mai multe situații posibile (în cazul cînd toate produsele cumpărate de exportatorul principal se vor desface printr-un oficiu de barter). Cumpărarea unor mărfuri ce ramburs (buy-back barter) se folosește atunci cînd o firmă semnează un contract de construire a unei fabrici într-o altă țară. Firma exportatoa-

acoperind numai o parte din aceasta. Mărfurile pe care le va cumpăra exportatorul pot să nu fie legate de obiectul activității lui, și în acest caz el trebuie să le găsească plasament pe piața lui internă sau pe piața externă. În ambele cazuri, important pentru importatorul inițial este faptul că el își reduce indirect o parte din datoria externă, prin intrarea de valută pentru produsele a căror vînzare de către el a fost convenită prin al-

te se angajează ca o parte din costul fabricii să fie acoperit prin livrarea unei părți din produsele realizate de aceasta, imediat ce intră în funcțiune. În cazul cînd importatorul posedă deja fabrici care au ca obiect de activitate același gen de produse ca și fabrica ce va fi construită prin cooperare, se poate conveni ca o parte din costul noii fabrici să fie plătit mai repede cu produsele fabricilor existente.

Nicolae DANILA

Telefoane

Adrian Calomfirescu. București — Parcul mondial al aparatelor telefonice în funcțiune este în creștere continuă, deși ritmul de creștere este ceva mai lent în ultimii ani. După datele firmei „American Telephone and Telegraph”, la începutul anului trecut, în lume se numărau peste 398 milioane de aparate telefonice, cu 4,9% mai mult decît în 1976.

Repartitia teritorială a parcului de telefoane ră-

mine însă pronunțat inegală. În timp ce într-o serie de țări capitaliste industrializate, dotarea cu aparate telefonice se află în pragul saturației sau se apropie de acesta (numărul aparatelor care revin la o mie de locuitori fiind de peste 700 în S.U.A., de 600—700 în Suedia sau Elveția, de 500—600 în Canada, Noua Zeelandă sau Danemarca, de 400—500 în Luxemburg, Japonia, Islanda sau Finlanda etc.), în numeroase țări în curs de dezvoltare revin doar câteva aparate telefonice la mie de locuitori (3,4 în India, 2,6 în Etiopia s.a.m.d.).

Realizarea la termen a noilor obiective

(Urmare din pag. 8)

realizării ritmice a lucrărilor înscrise în grafice (elaborarea și predarea documentațiilor complete pentru obiectivele din 1978 și continuate în 1979, astfel încât să se asigure executarea cotei 0 a platformelor tehnologice, în special pentru marile unități chimice; asigurarea ritmică și în fluxul cerut de constructor a instalațiilor și utilajelor tehnologice; organizarea mai judicioasă a șantierelor de execuție, lărgirea cadrului industrializării și mecanizării lucrărilor etc.);

● **proiectanții să elaboreze soluții de execuție și cu acordul constructorului** (la lucrările existente se apelează mult la soluția monolit de către proiectanți pe motivul că este mai ieftină decât în condițiile utilizării prefabricatelor. Aceasta însă cere multă forță de muncă din partea constructorului, lungeste termenele de execuție, nu permite aplicarea unui grad ridicat de industrializare și mecanizare a lucrărilor. Deci, „avantajele” la beneficiar se transformă în pagube la constructor și, în ultimă instanță, ele grevează negativ economia națională. Este cazul să se ajungă cât mai repede la un acord deplin în această privință între constructor și beneficiar);

● **să se asigure cu o mai mare operativitate, în bazele de aprovizionare, de către industria con-**

strucțiilor de mașini, materiale de montaj (armături, fittinguri, flanșe, ventile, garnituri, coturi etc.). Până în anii trecuți asemenea furnituri se importau în cea mai mare parte; acum ele sînt asigurate de către unele unități specializate din țară, dar, din păcate, nu în sortimentația și cantitățile necesare;

● **să fie dezvoltată mai rapid baza proprie de producție a constructorului** (pentru prefabricate de beton, construcții metalice, produse de balastieră la cotele necesare desfășurării în bune condițiuni a activității de producție din acest cincinal);

● **să se extindă mecanizarea lucrărilor de construcții, prin introducerea de mijloace adecvate și să se asigure funcționarea acestora în schimburi de 10 ore pentru a fi utilizate la capacitatea maximă etc.**

Desigur, sînt necesare și alte intervenții operative ale constructorului, proiectanților și beneficiarilor pentru ca obiectivele aflate în faze avansate de lucru să poată fi finalizate cât mai repede pentru a fi recepționate și apoi să intre în circuitul productiv. Există, așadar, posibilități ca în perioada ce a mai rămas din acest an, să se recupereze restanțele, astfel încît în luna decembrie nivelul realizărilor să se situeze la cel al planului pe întregul an.

FONDUL PENTRU ACȚIUNI SOCIALE

(Urmare din pag. 12)

— o grădiniță cu 100 locuri;
— dispensar medical;
— cămin muncitoresc pentru tineret și cantină (vezi tabelul din pagina 12).

(Pentru creșă, grădiniță, dispensarul medical, căminul muncitoresc și cantină, se înscriu sume în planul de venituri și cheltuieli, dacă acestea sînt afectate în exclusivitate întreprinderii respective sau se utilizează în comun cu alte unități, pe bază de convenție. Se au în vedere, de asemenea, veniturile și cheltuielile ce revin unor asemenea unități construite din fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social al întreprinderii și care intră în funcțiune în anul de plan. Creșele, grădinițele, dispensarele medicale, organizate teritorial, cu finanțare din bugetele locale rămîn în continuare, organizate și finanțate în acest mod. De asemenea, se finanțează în continuare, din venituri proprii, cheltuielile cantinelor și căminelor muncitorești pentru tineret, cu excepția cheltuielilor care cad în sarcina întreprinderii și care, așa cum s-a arătat, se suportă din fondul social).

Pentru a putea satisface într-o măsură cât mai mare nevoile oamenilor muncii și ale membrilor lor de familie, consiliilor oamenilor muncii le revine sarcina să asigure utilizarea cât mai eficientă a fondului pentru acțiuni sociale, a construcțiilor și dotărilor cu caracter social. De asemenea, ele trebuie să ia măsuri pentru administrarea și gospodărirea rațională a sumelor prevăzute în planul de venituri și cheltuieli pentru fondul destinat acțiunilor sociale, adoptat de adunarea generală a oamenilor muncii.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării
Economice și Sociale. Institutul Central de
Cercetări Economice

Sumarul nr. 24 din 16 iunie 1978

— Deplină angajare și unitate a poporului în edificarea unei Români independente și prospere (N. Ionescu) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Expresie a interdependenței dezvoltare — bunăstare. Îmbunătățirea consumului — componentă de bază a creșterii nivelului de trai (I) (Grigore Vâlceanu, Maria Foenaru) 4

— Pregătirea temeinică, factor hotărîtor în realizarea la termen a noilor obiective (V. Boescu, L. Tîntea) 7

— Perfecționarea mecanismului economico-financiar.

● Încheierea la timp a contractelor de aprovizionare și desfășurare (Gh. Drăghici) 9

● Tribuna economistului. Propuneri privind beneficiul, mijloacele circulante și fondul de acumulare în C.A.P. (lector univ. dr. D. Tudorache) 10

● În dezbateri: îmbunătățirea Legii retribuției după cantitatea și calitatea muncii. Constituirea fondului pentru acțiuni sociale la dispoziția întreprinderilor (A. Popescu) 11

— Condiții pentru dezvoltarea, diversificarea și îmbunătățirea calitativă a serviciilor (I. Georghescu) 13

CONDUCERE ● ORGANIZARE

— În sprijinul consiliilor oamenilor muncii. O bază științifică pentru analiza activității economico-financiare (Cristea Ionitã) 14

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LE EXAMENUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMINTUL ECONOMIC SUPERIOR

— Imperialismul — stadiul cel mai înalt al capitalismului (lector univ. dr. Steliana Lintaru) 16

TEORII ● IDEI

— Școli ● curente ● economiști, Aspecte și semnificații ale paternalismului nipon (Florea Tuuiu) 18

— În dezbateri: valorificarea energiei în perspectiva procesului circular activ 20

ECONOMIE MONDIALĂ

— Sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U. Relația dezvoltare-dezvoltare (Dinu Dragomirescu) 27

— Tendințe — conjuncturi 29

— Mondorama 30

ÎN SUPLIMENTUL ACESTUI NUMAR: Relații financiar-valutare internaționale

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11-25, 71131 București, telefon 12 13 69.

Cont. I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București
Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Sentei”.

COMBINATUL MINIER CLUJ-NAPOCA

DESFĂȘURINDU-ȘI activitatea pe raza a 6 județe, unitățile miniere din subordinea COMBINATULUI MINIER CLUJ-NAPOCA se ocupă de extragerea și valorificarea superioară a zăcămintelor care conțin substanțe nemetalifere — caolin, feldspat, nisipuri cuarțoase, cuarțuri granulate, betonite, argile refractare și altele, materii prime cu largă utilizare în diverse ramuri, începînd de la industria hirtiei și terminînd cu cea metalurgică. Un loc important în activitatea combinatului îl ocupă valorificarea zăcămintelor de fier de la Lăpuș și Băișoara.

Tehnologiile moderne folosite în exploatarea și prelucrarea acestor minereuri impun prezența unui personal calificat, apt să manipuleze instalațiile și aparatura cu care sînt dotate deopotrivă exploatarea miniere din subteran, carierele de la suprafață, uzina de preparare a minereurilor. Așa se explică faptul că aproape întreg personalul muncitor de deservire a acestor unități posedă solide cunoștințe de fizică, chimie, mecanică.

O preocupare centrală a colectivului de aici este pregătirea temeinică și complexă a cadrelor; procesul de școlarizare și calificare a celor ce vor să devină viitori mineri, electricieni, mecanici, preparatori, sudori, specialiști în zidărie refractară etc., se desfășoară sub directa îndrumare și pregătire a unor cadre cu înaltă calificare în acest domeniu.

Raioanele și magazinele de specialitate ale comerțului de stat din București și din întreaga țară vă oferă un bogat sortiment de confecții de sezon: rochii, compleuri, fuste, bluze, pantaloni — pentru femei; costume, sacouri, pantaloni, bluze, cămăși — pentru bărbați; rochițe, pantalonași (lungi și scurți), costume, compleuri — pentru copii, produse și articole realizate din țesături ușoare, moderne, imprimate și uni, confecționate într-o mare varietate de modele și croieli, adecvate modei 1978.